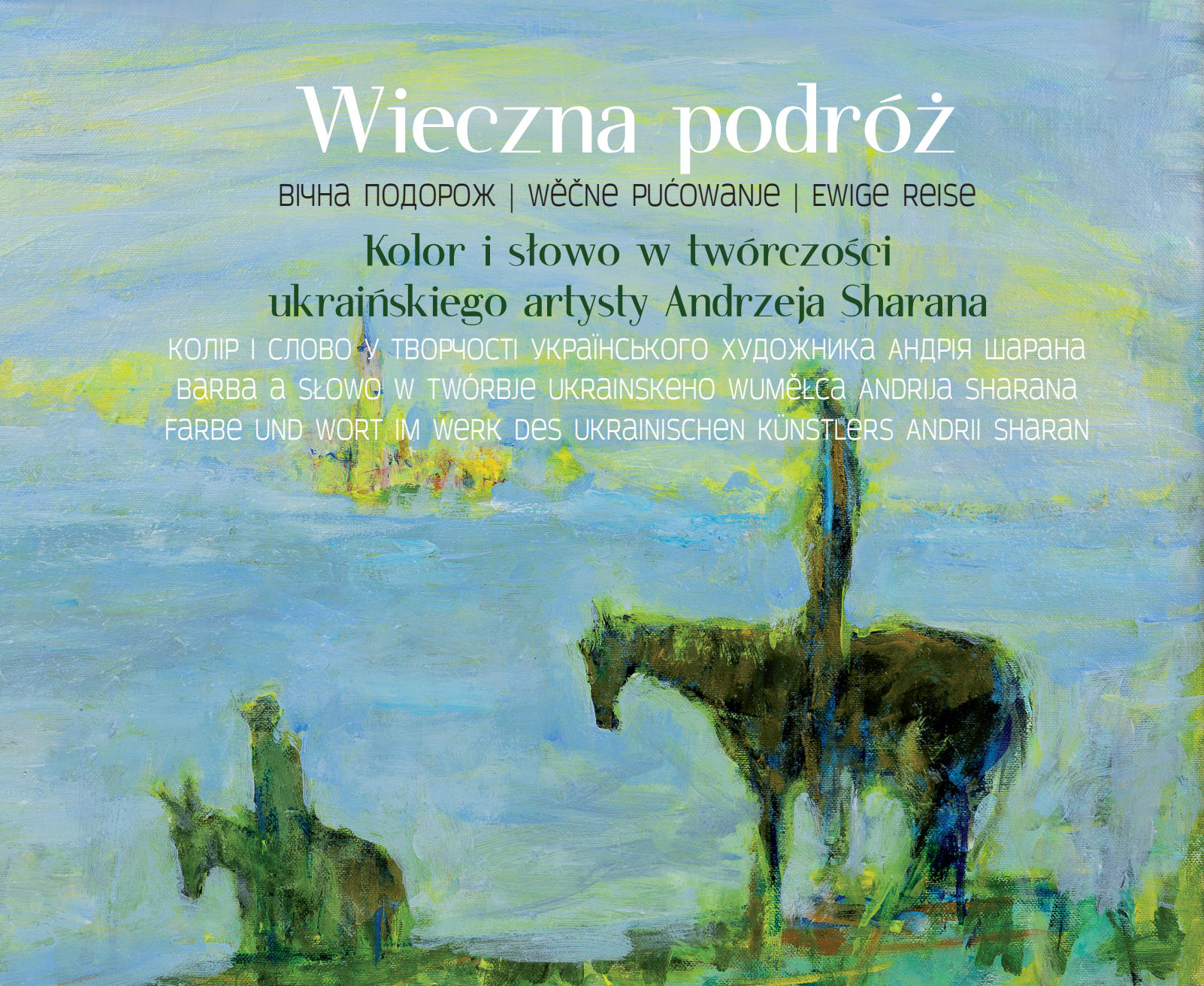

Wieczna podróż

ВІЧНА ПОДОРОЖ | WĘCNE PUĆOWANJE | EWIGE REISE

Kolor i słowo w twórczości ukraińskiego artysty Andrzeja Sharana

КОЛІР І СЛОВО У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНИКА АНДРІЯ ШАРАНА
BARBA A SŁOWO W TWÓRBJE UKRAINSKEHO WUMIELCA ANDRIJA SHARANA
FARBE UND WORT IM WERK DES UKRAINISCHEN KÜNSTLERS ANDRII SHARAN

Interreg

Współfinansowany przez
UNIE EUROPEJSKĄ
Kofinansiert von
der EUROPÄISCHEN UNION

Polska – Sachsen

bautzen
DER LANDKREIS

Wieczna podróż

ВІЧНА ПОДОРОЖ | WÉČNE PUĆOWANJE | EWIGE REISE

Kolor i słowo w twórczości ukraińskiego artysty Andrzeja Sharana

КОЛІР І СЛОВО У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНИКА АНДРІЯ ШАРАНА
BARBA a SŁOWO W TWÓRBJE UKRAINSKEHO WUMĚŁCA ANDRIJA SHARANA
FARBE UND WORT IM WERK DES UKRAINISCHEN KÜNSTLERS ANDRII SHARAN

Polska – Sachsen

Das Projekt „Bild und Wort. Kulturelle Identität durch Kunst erleben“ wird von der Europäischen Union aus Mitteln des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung im Rahmen des Kleinprojektfonds Polen – Sachsen 2021–2027 kofinanziert.

Projekt „Obraz i słowo. Doświadczanie tożsamości kulturowej poprzez sztukę“ jest dofinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Funduszu Małych Projektów Polska – Saksonia 2021–2027.

Projektowi partnero / Партнери проекту / Partnerzy projektu / Projektpartner

Zarządowar wustajeńcy / Організатор виставки / Organizador wystawy / Veranstalter der Ausstellung

DOFINANSOWANE
PRZEZ MIASTO
JELENIA GÓRA

SERBSKI MUZEJ
SORBISCHES MUSEUM

Serbski muzej, Budyšin
Серболужицький музей, Баутцен
Muzeum Serbołużyckie, Budziszyn
Sorbisches Museum, Bautzen

Das Sorbische Museum wird institutionell gefördert durch die Stiftung für das sorbische Volk, die jährlich auf der Grundlage der beschlossenen Haushalte des Deutschen Bundestags, des Landtages Brandenburg und des Sächsischen Landtages Zuwendungen aus Steuermitteln erhält, sowie durch den Landkreis Bautzen und den Kulturraum Oberlausitz-Niederschlesien. Das Sorbische Museum ist eine Einrichtung des Landkreises Bautzen.

Muzeum Serbołużyckie jest instytucjonalnie finansowane przez Fundację na rzecz Narodu Serbołużyckiego, która otrzymuje roczne dotacje z wpływów podatkowych na podstawie budżetów zatwierdzonych przez niemiecki Bundestag, parlament Brandenburgii i parlament Saksonii, a także przez powiat Bautzen i Kulturraum Oberlausitz-Niederschlesien. Muzeum Serbołużyckie jest instytucją powiatu Budziszyn.

Przekłady z języka ukraińskiego na potrzeby wystawy dofinansowane przez / Die Übersetzungen aus dem Ukrainischen für die Ausstellung wurden gefördert von Schroubek Fonds Östliches Europa.

Katalog wystawy dofinansowany przez Miasto Jelenia Góra.

Wuhotowanje / Проектування / Projekt / Gestaltung: Natalia Jaskólska AD REM
Čišć / Друк / Druk / Druck: AD REM www.adrem.jgora.pl

Titulna strana / Титульна сторінка / Strona tytułowa / Titelseite Сонце Дон Кихота / Słońce Don Quijota / Slońce Don Kichota / Die Sonne des Don Quijote Akryl na płótnie / Акрил на полотні / Akryl na płótnie / Acryl auf Leinwand, 60 x 50 cm
Prywatne wobsydstwo / Приватна власність / Własność prywatna / Privatbesitz

Redakcija / Редакція / Redakcja / Redaktion: Katarzyna Soboczyńska, Jędrzej Soliński

ISBN 978-83-959673-6-8

Wudawaćel / Видавець / Wydawca / Herausgeber:
Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna” w Jeleniej Górze

Дон Кіхот і нова дорога
Don Quijote a nowy puć
Don Kichot i nowa droga
Don Quijote und der neue Weg

akryl na płatnje (30 × 40 cm)

акрил на полотноі

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Nieczęsto zdarza się, by znany nam artysta w szóstej dekadzie swojego życia wciąż nas zaskakiwał. Jeśli nawet znane są takie przypadki, to zaskoczenie to bierze się z doświadczenia nowej formy, radykalnej zmiany języka artystycznego wyrazu, nieoczekiwanego ujęcia jakiegoś tematu czy problematyki, krótko mówiąc – pisarz zaczyna inaczej pisać, rzeźbiarz inaczej rzeźbić, malarz inaczej malować. Zupełnie nieoczekiwane jest natomiast zobaczenie znanego nazwiska, powiązanego na stałe z jakąś dziedziną sztuki, pod dziełem przynależnym całkowicie odmiennej domenie twórczości. A to jest właśnie przypadek Andrzeja Sharana, znanego mi dotychczas jako pisarza, autora wierszy, krótkich opowiadań i powieści, który nieoczekiwanie – być może nawet dla niego samego – odnalazł się na zupełnie nowym dla siebie polu sztuk plastycznych. I nie tylko odnalazł się – nie chodzi tu bowiem o hobbystyczne pokrywanie płócien kolorowymi farbami – ale rozwinął się jako artysta wszechstronny, czego dowodem są organizowane od kilku lat wystawy jego malarstwa i choćby niniejszy katalog, w którym te dwie dziedziny jego twórczości

Njestawa so husto, zo nas nam znaty wumělc, tež w swoim šestym žiwjenskim lětdžesatku přeco hišće překwapja. Samo hdyž su tajke pady znate, nastanje tajke překwapjenje z nazhonjenja nowije formy, radikalneje změny w řeči wumělskeho zwuraznjenja, njewočakowaneho zbliženja k temje abo prašenju, skrótka – spisowaćel započina hinak pisać, řězbar hinak řězbarić, moler hinak molować. Dospołnje njewočakowane je pak, znate mjeno, kotrež je trajnje z wěstym wumělstwowym polom zwjazane, pod twórbu widzieć, kotraž přisłuša dospołnje hinašemu wobłukej tworjenja. A runje to stawa so pola Andrzeja Sharana, kotrehož znaju jako spisowaćela, awtora basnjow, krótkopowědančkow a romanow, kiž so njenadźicy – snano samo za njeho samoho – w dospołnje nowym polu tworjaceho wumělstwa zaso namaka. A wón njeje jenož swoje městno namakał – njeńdže wo to, plachty jako hobby z pisanymi barbami pomolować – ale wón je so tež k mnohostronskemu wumělceju wuwil, kaž to hižo wjacore lěta organizowane wustajeńcy jeho mólbow a tutoho kataloga podkładuju, zo tutej wobłukaj jeho

FARBE UND WORT

Es kommt nicht oft vor, dass ein Künstler, den wir im sechsten Jahrzehnt seines Lebens kennen, uns weiterhin überrascht. Selbst wenn solche Fälle bekannt sind, besteht die Überraschung in der Erfahrung einer neuen Form, einer radikalen Veränderung der künstlerischen Ausdrucksweise, einer unerwarteten Herangehensweise an ein Thema oder eine Frage, kurz gesagt, ein Schriftsteller beginnt anders zu schreiben, ein Bildhauer anders zu formen, ein Maler anders zu malen. Andererseits ist es völlig unerwartet, einen bekannten Namen, der ständig mit einem bestimmten Kunstbereich in Verbindung gebracht wird, unter einem Werk zu sehen, das einem völlig anderen Bereich der Kreativität angehört. Und dies ist der Fall von Andrzej Szaran, der mir bisher als Schriftsteller, Autor von Gedichten, Kurzgeschichten und Romanen bekannt war, der sich unerwartet – vielleicht sogar für ihn selbst – in einem völlig neuen Bereich der bildenden Kunst wiederfand. Und er hat nicht nur seinen Weg gefunden – denn es geht nicht nur darum, seine Le-

КОЛІР І СЛОВО

Рідко трапляється, щоб відомий нам митець у шостому десятилітті свого життя продовжував нас дивувати. Якщо навіть відомі такі випадки, то це здивування зазвичай походить від досвіду нової форми, радикальної зміни мистецької мови вираження, несподіваного підходу до певної теми чи проблематики, коротко кажучи, письменник починає писати по-іншому, скульптор – інакшеліпити, художник – інакше малювати. Абсолютно несподіваним є, натомість, побачити відоме ім'я, постійно пов'язане з певною галуззю мистецтва, під твором, що належить зовсім іншій сфері творчості. І саме так є у випадку Андрія Шарана, відомого мені досі як письменника, автора віршів, коротких оповідань та романів, який несподівано – можливо, навіть для самого себе – знайшов себе в абсолютно новій для нього сфері образотворчого мистецтва. І не лише знайшов себе – адже мова йде не про аматорське покриття полотен кольоровими фарбами – але й розвинувся як різнобічний митець, доказом цього є виставки його живопису, які організовуються вже кілька років,

– literatura i malarstwo – współistnieją tak, jak współistnieć muszą w nim samym.

Jeśli zastanawiamy się nad kunsztem twórcy, wybranym przez niego językiem wyrazu, stosowaną techniką itd., to jednego nazywamy pisarzem, innego malarzem, jeszcze innego fotografikiem, a jeszcze innego – reżyserem filmowym albo teatralnym. Ta skłonność do różnicowania nie powinna jednak przesłonić pojęcia, w którym mieścimy się wszyscy – my, artyści. Artysta – nim jest każdy z twórców, niezależnie od uprawianej sztuki. Bo przecież ostatecznie mamy coś ważnego do powiedzenia światu i, zgodnie z darem, jaki został nam dany, robimy to swoim językiem wyrazu. Jeśli zaś ktoś potrzebuje do tego wielu języków, i jeszcze wie, jak z nich korzystać – tym lepiej dla świata.

KRZYSZTOF ZANUSSI

tworjenja – literatura a molerstwo – tak koeksistujetej, kaž dyrbitej w nim koeksistować. Hdyž wuměłstwowu kmanosć tworićela, wot njeho wolenu wurazowu řeč, wot njeho wužiwanu techniku atd. wobhladujemy, pomjenujemy jednoho jako spisowaćela, druheho jako molerja, dalšeho jako fotografa a zaso dalšeho jako filmoweho abo džiwaďloweho režisera. Tuta tendenca k diferencowanju njeměła pak přestajić wid na koncept, do kotrehož so wšitcy hodžimy – my wuměłcy. Wumělc je kóždy tworićel, njewotwisnje wot wuměłstwa, kotrež wukonja. Přetož na posledk mamy swětej něšto ważne rjec a činimy to wotpowědnje nam datemu darej ze swójskej wurazowej řeču. Hdyž něchtó za to wjacore řeče trjeba a wě, kak so wužiwaja, čím lěpje je za swět.

KRZYSZTOF ZANUSSI

přeložil Jan Bogusz

inwände hobbymäßig mit bunten Farben zu beschmieren –, sondern er hat sich zu einem vielseitigen Künstler entwickelt, wie die Ausstellungen seiner Bilder in den letzten Jahren und zum Beispiel dieser Katalog zeigen, in dem diese beiden Bereiche seines Schaffens – Literatur und Malerei – nebeneinander bestehen, wie es bei ihm sein muss.

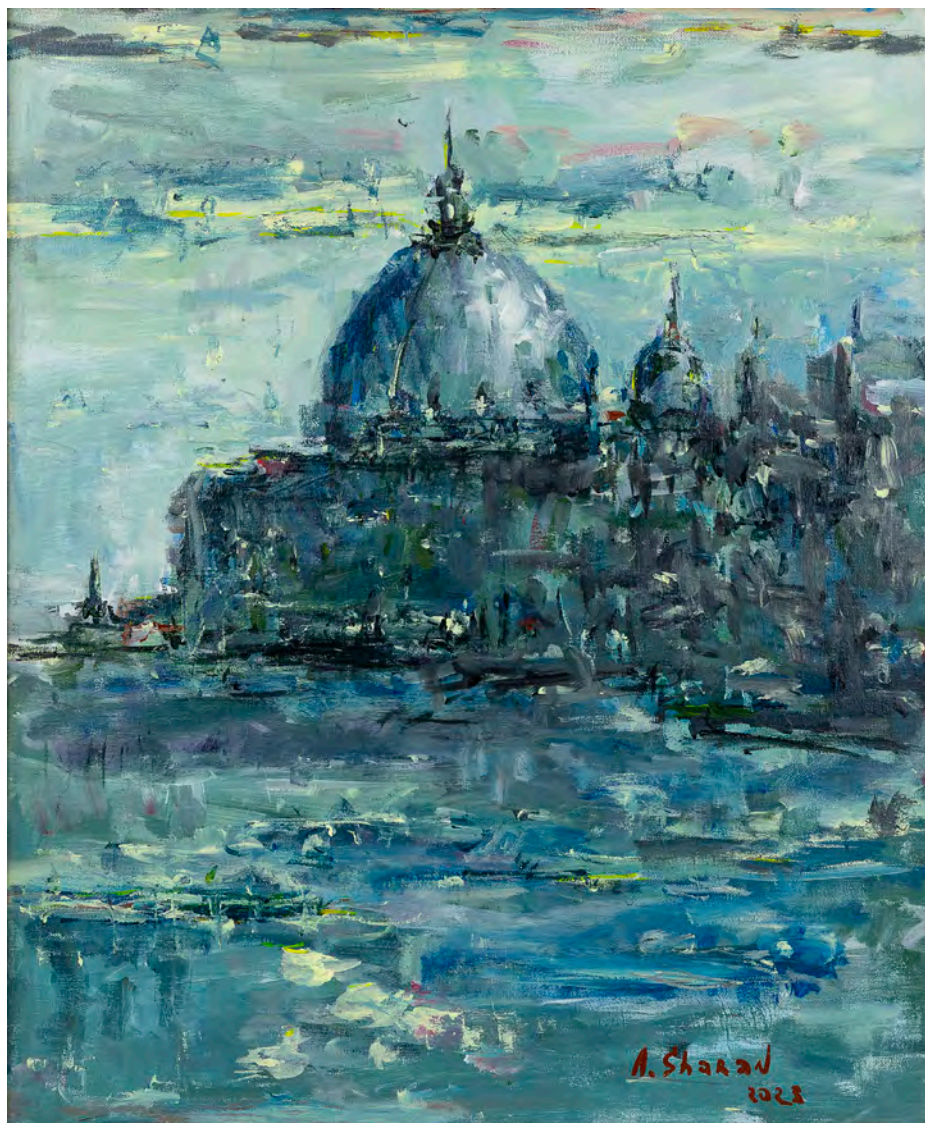
Wenn wir über das handwerkliche Können eines Künstlers, die von ihm gewählte Ausdruckssprache, die von ihm verwendete Technik usw. nachdenken, bezeichnen wir den einen als Schriftsteller, den anderen als Maler, den nächsten als Fotografen und wieder einen anderen als Film- oder Theaterregisseur. Diese Tendenz zur Differenzierung sollte jedoch nicht den Blick auf das Konzept verstellen, in das wir alle passen – wir Künstler. Ein Künstler – das ist jeder Künstler, unabhängig davon, welche Kunst er ausübt. Schließlich haben wir der Welt etwas Wichtiges mitzuteilen, und entsprechend der uns verliehenen Gabe tun wir dies in unserer eigenen Sprache des Ausdrucks. Und wenn jemand dafür viele Sprachen braucht und sie trotzdem zu benutzen weiß, umso besser für die Welt.

KRZYSZTOF ZANUSSI
Übersetzt von Marta Miatkowska

а також цей каталог, де дві галузі його творчості – література і живопис – співіснують так, як вони, безумовно, співіснують у ньому самому.

Коли ми розмірковуємо про майстерність митця, обраний ним спосіб вираження, використану техніку тощо, одного називаємо письменником, іншого – художником, ще іншого – фотографом, а когось – режисером кіно або театру. Однак ця схильність до розрізнення не повинна затьмарювати поняття, в якому вміщуємось усі ми – ми, митці. Митець – це кожен творець, незалежно від того, яким видом мистецтва він займається. Адже врешті-решт у нас є щось важливе, що ми хочемо сказати світу, і, згідно з даром який нам дано, ми робимо це своєю мовою вираження. Якщо ж хтось потребує для цього кількох мов, і ще й знає, як ними користуватися – тим краще для світу.

KRZYSZTOF ZANUSSI
переклав Vitalii Makhanets

Венеція (1)

Bjenatki (1)

Wenecja (1)

Venedig (1)

akryl na płatnje (50 x 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

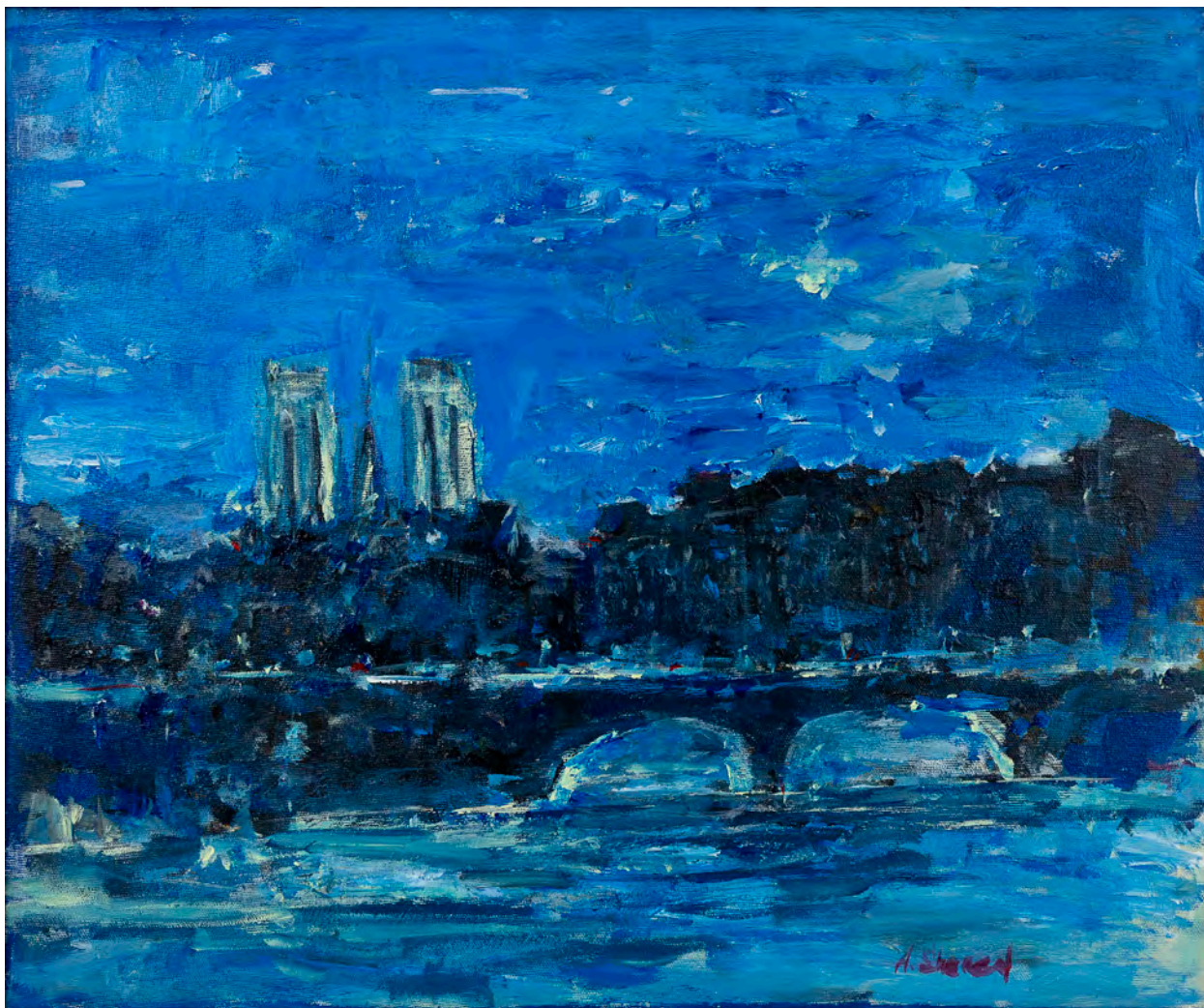
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Нічний Нотр Дам
Нóсны Notre-Dame
Notre-Dame nocą
Notre-Dame bei Nacht

akryl na twierdej włókninie (70 x 50 cm)
 акрил на фанері
 акрил на skleјce
 Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

MARZEŇ NIE SPRZEDASZ

Andrej Sharan przedstawia nam obrazy, które nad konkretną widzialność przedkładają metaforykę i materię malarską. I są zarazem bardzo realne. Istotny i wyraźny dla odbiorcy jest gest malarza, zatrzymany i ujawniony w fakturze dzieła ruch pędzla, mieszanina barw – nie przestajemy tego widzieć. Obrazy są podobne do palety, którą przed chwilą odłożył twórca. A przecież rozpoznajemy wykreowane przez niego kształty i formy. Są one rozmaite, mogą to być: bukiet kwiatów, przedmioty martwej natury, postaci z powieści lub portrety, sceny grupowe, batalistyczne, rodzajowe, widok architektoniczny, pejzaże miejskie i in. Kształty wydobywane z materii farb – kładzionych zazwyczaj mocno, bez zawahania – tyleż pojawiają się, co nikną w widmowej aurze kompozycji, barwnych lub rozbielonych tłach.

Tematyka tych dzieł zmierza ku metaforom. Mamy do czynienia z odwołaniem do literatury (np. Don Kichot), historii (np. cesarstwo rzymskie, kampania napoleońska, Rewolucja Francuska), historii sztuki, ale też tropy kulturowe (np. Chaplin, Che Guevara, wieża Eiffla, Statua Wolności).

NJEMÓŽEŠ SWOJE SONY PŘEDAČ

Andrej Sharan prezentuje nam mólby, pola kotrychž zaběru metafry a wobrazowe wob-sahi město konkretneje widžomnosće přen-jotnu poziciju. A woni su zdobom jara realne. Wažna a jasna je za wobhladowarja gesta molerja, zadžeržowace a w teksturje twórby zjewjene seršćowcowe hibanje, měšćan-barbow – ženje njepřestawamy, je widžec. Mólby su podobne paleće, kotruž je wumělc runje wotpožožil. A přiwsšem spóznajemy formy a postawy, kotrež je stworił. Wone su mnohostronske, móža to być: kwěćel, čišna (Stillleben), figury z romanow abo portretow, skupinske sceny, bojowe sceny, žanrowe napohlady, architekturne napohlady, měšćanske krajiny atd. Z materije barby ekstrahowane formy – zwjetša kruće a bjez wahanja nałożene – jewja a zhubjeja so w spektralnej awrje kompozicije, barbojtych abo běłych/zblědných (gebleicht) pozadkow.

Temy tutych twórbow tenděruja k metafram. Tu předleža počahi k literaturje (na př. Don Quijote), k stawiznam (na př. k Romske-mu mócnarstwu, k Napoleonskej wójnskej wuprawje, k Francoskej rewoluciji), k wuměł-

TRÄUME, DIE MAN NICHT VERKAUFEN KANN

Andrzej Sharan präsentiert uns Bilder, die der Metapher und der malerischen Materie Vorrang vor der konkreten Sichtbarkeit einräumen. Und sie sind gleichzeitig sehr real. Wesentlich und klar für den Betrachter ist die Geste des Malers, der Pinselstrich, der in der Textur des Werks festgehalten und offenbart wird, die Mischung der Farben – wir bleiben nicht stehen, um sie zu sehen. Die Gemälde sind wie eine Palette, die der Künstler soeben aufgelegt hat. Und doch erkennen wir die Formen und Gestalten, die er geschaffen hat. Sie sind vielfältig, sie können sein: ein Blumenstrauß, Stilleben, Figuren aus einem Roman oder Porträts, Gruppenszenen, Schlachtszenen, Genreszenen, Architekturansichten, Stadtansichten und so weiter. Die aus der Materie der Farben herausgelösten Formen – in der Regel entschieden und ohne Zögern aufgetragen – erscheinen ebenso wie sie in der spektralen Aura der Komposition, der farbigen oder gebleichten Hintergründe verschwinden.

Die Thematik dieser Werke tendiert zu Metaphern. Es gibt Bezüge zur Literatur (z. B. Don Quijote), zur Geschichte (z. B. das Römische

МРІЇ НЕ ПРОДАСИ

Андрій Шаран представляє нам картини, які надають перевагу метафориці та матеріалу живопису перед конкретною видимістю. І водночас вони дуже реальні. Важливим і чітким для глядача є жест художника, зафіксований і виявлений у фактурі твору: рух пензля, суміш кольорів – ми не припиняємо це бачити. Картини схожі на палітру, яку митець щойно поклав. А проте ми розпізнаємо створені ним форми та образи. Вони різноманітні, це можуть бути: букет квітів, предмети неживої природи, статуї з романів або портрети, групові сцени, баталії, жанрові сцени, архітектурні пейзажі, міські пейзажі та інші. Форми, добуті з матерії фарб – зазвичай нанесених сильно, без вагань – настільки ж з'являються, скільки й зникають, у примарній аурі композиції, кольорових або розбілених фонах.

Тематика цих творів спрямована до метафор. Ми маємо справу з відсилками до літератури (наприклад: Дон Кіхот), історії (наприклад: Римська імперія, Наполеонівський похід, Французька революція), історії мистецтва, а також культурними мотивами

Jak pojętny adept dziedzictwa europejskiej sztuki obrazowania Sharan chce potwierdzać powinowactwo z tradycją malarstwa zachodniego. Bo malarstwo to mała wielka ojczyzna. Nie trzeba do niej wracać – jest się w niej właśnie poprzez uprawianie sztuki. Stąd zapewne w obrazach Sharana czytelne są nawiązania do dzieł uznawanych za wybitne. I tajemnicze, także, jak się możemy domyślać, dla artysty. Bo tajemnicą jest, i z tym też mierzy się Sharan, jak z farb stworzyć rzeczywistość, wobec której nie ma alternatywy. A przynajmniej nie jest nią proste kopiowanie tego, co widać i co da się opisać w inny sposób niż poprzez malowanie. Artystyczne dziedzictwo ma swoje echa u Sharana w obrazach-notatkach z (artystycznych) podróży: wedutach z Paryża czy Wenecji. Dają się dostrzec nawiązania do Moneta (pikturalizm, wrażliwość na kolor), Picassa (motywy tj. korrida, Don Kichot).

stwowym stawiznam, ale też ke kulturnym tropam (na př. Chaplin, Che Guevara, Eiffelowa wěža, postawa swobody).

Jako horliwy znajer herbstwa europskeho wobrazoweho wuměłstwa chce Sharan afinitu k tradiciji zapadneho molerstwa potwjerdzić. Přetož molerstwo je mała, wulka domizna. Njetrjebamy so do njej wrócić – sće tam, z tym zo prosće wuměłstwo praktikujeće. To je najskeje přičina za to, zo wobsahuja Sharanowe mólby pokazki na twórby, kotrež płaća jako wusahowace. A potajnostnje, kaž můžeme tukać, tež za wuměłca. Wšako potajnstwo wobsteji w tym, a z tym wojuje Sharan, kak móžeš z barbow stworić realitu, ke kotrejž njeje žaneje alternatiwy. Znajmjeńša njejedna so wo jednoru kopiju toho, štož je widžomne a móže so na hinaše wašnje hać přez molerstwo zapisować abo wopisować. Tute wumělske herbstwo namaka swój zadžěwk w Sharanowych mólbach – zapiskow wo (wumělskich) jězbach: Weduty z Parisa a Venediga. Eksistuja počahi k Monetej (wobrazliwosc, barbowa sensibilita), Picasso (motiwy kaž Corrida, Don Quijote).

Formalnje jedna so pola Sharanowych twórbow wo mólby, kotrež su wučbu w postimpresionizmje přešli. Tematisce leža wone mjez metafru a flirtom z realizmom. Wot wuměłca

Reich, der napoleonische Feldzug, die Französische Revolution), zur Kunstgeschichte, aber auch zu kulturellen Tropen (z. B. Chaplin, Che Guevara, der Eiffelturm, die Freiheitsstatue).

Wie ein souveräner Student des Erbes der europäischen Bildkunst möchte Sharan eine Affinität zur Tradition der westlichen Malerei bekräftigen. Denn die Malerei ist eine große Heimat. Man muss nicht zu ihr zurückkehren – man ist dort, indem man Kunst macht. Wahrscheinlich ist das der Grund, warum in Sharans Gemälden deutliche Bezüge zu Werken zu finden sind, die als herausragend gelten. Und rätselhaft, auch, wie man vermuten kann, für den Künstler. Denn das Rätsel ist, und das ist es auch, womit Sharan konfrontiert ist, wie man aus Farbe eine Realität schafft, zu der es keine Alternative gibt. Oder zumindest ist es kein einfaches Kopieren dessen, was man auf andere Weise als durch Malerei sehen und beschreiben kann. Sharans künstlerisches Erbe findet in seinen Gemälden ein Echo – Notizen von (künstlerischen) Reisen: Veduten aus Paris oder Venedig. Bezüge zu Monet (Piktorialismus, Farbsensibilität), Picasso (Motive wie die Corrida, Don Quijote) sind erkennbar.

Formal handelt es sich bei Sharans Werken um Gemälde, die die Lektionen des Postimpressionismus erhalten haben. Thematisch bewegen sie sich zwischen Metapher und

(наприклад, Чаплін, Че Гевара, Ейфелева вежа, Статуя Свободи).

Як здібний послідовник спадщини європейського художнього мистецтва, Шаран хоче підтвердити зв'язок з традицією західного живопису. Адже живопис – це мала велика Батьківщина. Не потрібно повертатися до неї – ти є в ній саме через творіння мистецтва. Звідси, ймовірно, в картинах Шарана чітко видно відсилки до творів, що вважаються визначними. І загадковими, також, як ми можемо здогадуватися, для самого митця. Адже таємницею є те, і з цим також стикається Шаран, як створити з фарб реальність, перед якою немає альтернативи. А принаймні нею не є просте копіювання того, що видно, і що можна описати іншим способом, ніж через живопис. Мистецька спадщина має свої відгомони у Шарана в картинах-замітках з (мистецьких) подорожей: ведутах з Парижа чи Венеції. Тут можна побачити відсилки до Моне (пиктуралізм, чутливість до кольору), Пікассо (мотиви, такі як корида, Дон Кіхот).

Формально твори Шарана – це живопис, який пройшов урок постімпресіонізму. Тематично вони розташовуються між метафорою і фліртом з реалізмом. Світ, створений художником, є впізнаваним – при цьому по-

Formalnie dzieła Sharana to malarstwo, które przeszło lekcję postimpresjonizmu. Tematycznie lokują się między metaforą a flirtem z realizmem. Świat wykreowany przez artystę jest tu rozpoznawalny – przy jednoczesnym ciągłym unikaniu dosłowności. Mamy do czynienia raczej z formami zaczerpniętymi z rzeczywistości, a nie wyczyszczonej imitacją świata. Aurę widmowości – ukazywania/przesłaniań rzeczy i osób w ledwie sugerowanym otoczeniu, w „rozmytych” tłach – malarz uzyskuje przez efekty zdradzające wprost sam proces malowania. Zostawia czytelne świadectwa w fakturze obrazów. Nie są to szkice. To gotowe, skończone kompozycje, które zachowują zapis żywiołowości aktu twórczego.

Sharan odwołuje się do rozpoznawalnych wątków tematycznych. Wspólnym ich polem jest jednak wyczuwalny „duch” idealizmu. Unosi się tu też nuta melancholii, może nawet tęsknota za minioną wielkością, niespełnionymi ideami, refleksje historyczno-polityczne (np. wątki dotyczące imperium rzymskiego, kampanii napoleońskiej). Z kolei takie postaci jak Chaplin czy Don Kichot sugerują, że artysta bliski jest wymiaru kreacji, wcielenego marzycielstwa. I pewna doza nonszalancji wobec rzeczywistości oferowana przez świat sztuki. Symboliczna zdaje się zwłaszcza figura Błędnego Rycerza, wraz z nieodłącznym gier-

stworzony świat je tu spóznajomny – pod stajnym wobec dźwięku słowności a zamazaniem konkretnego. Jedną z tu w wizyjnych sylwetkach a formach, które są z rzeczywistości wzięte, a nie z rafinowanym naśladowaniem świata. Awantury, spektralnego – pokazowania/zaćmienia zwierząt a ludzi w ledwie sugerowanej okolicy, w „zamulowanych” pozadkach – doczepia się wot malarza przez efekty, które malarz sam bezpośrednio przetransmituje. Wzrostają jasne dopowiedzenia w fakturze obrazów. Niejedną z tu w składowych. Są to gotowe, zakończone kompozycje, które spontaniczność kreatywnego aktu dokumentują.

Sharan skłania się na spóznajomne tematy postronki a na nie nawija. Pozdatki są tu sylne rozbrojone. Zbiórka bazowa jest jednak „duch” idealizmu. Przedstawia tu trochę melancholii, snano samo żądza za zaśmiewałością, niespełnionymi ideami, historycznymi a politycznymi refleksjami (na przykład temat kołowego Rzymskiego państwa, Napoleonowe wojenne sprawy) są tu pytać. Figury jak Chaplin albo Don Kichote zaskakują, że stoją w wymiarze wymiaru, stworzone a współczesnego sonowania blisko. A wista łowisko naprzeciwko rzeczywistości, które w malarstwie świat skłania. W szczególności symbolika hódnoty nosi we wyczerpanych słowach postawa wspaniałego

einem Flirt mit dem Realismus. Die von dem Künstler geschaffene Welt ist hier erkennbar – unter ständiger Vermeidung von Buchstäblichkeit. Es handelt sich eher um Formen, die der Realität entnommen sind, als um eine raffinierte Nachahmung der Welt. Der Maler erreicht eine Aura des Spektralen – er zeigt Dinge und Menschen in kaum angedeuteter Umgebung, in „verschwommenen“ Hintergründen – durch Effekte, die den Malprozess selbst unmittelbar verraten. Er hinterlässt deutliche Spuren in der Textur der Gemälde. Es handelt sich nicht um Skizzen. Es handelt sich um fertige Kompositionen, die die Spontaneität des schöpferischen Aktes festhalten.

Шаран verweist auf erkennbare thematische Fäden. Ihre gemeinsame Basis ist jedoch ein spürbarer „Geist“ des Idealismus. Es gibt auch einen Hauch von Melancholie, vielleicht sogar eine Sehnsucht nach vergangener Größe, unerfüllte Ideen, historische und politische Reflexionen (z. B. Themen über das Römische Reich, den napoleonischen Feldzug). Figuren wie Chaplin oder Don Quijote lassen dagegen vermuten, dass der Künstler der Dimension der Schöpfung, des leibhaftigen Traums nahe ist. Und ein gewisses Maß an Nonchalance gegenüber der Realität, die die Kunstwelt bietet. Besonders symbolträchtig scheint die Figur des Irrenden Ritters mit seinem unzertrenn-

stigen уникається буквальність. Ми маємо справу радше з формами, запозиченими з реальності, ніж з вишуканою імітацією світу. Ауру примарності – показу/приховування речей та осіб у ледь натяковому оточенні, в «розмитих» фонах – митець досягає через ефекти, які прямо вказують на сам процес малювання. Він залишає чіткі свідчення у фактурі картин. Це не ескізи. Це завершені, закінчені композиції, що зберігають запис живості творення.

Шаран звертається до впізнаваних тематичних мотивів. Спільним для них є відчутний «дух» ідеалізму. Тут також звучить нота меланхолії, можливо, навіть туга за минулою величиною, нездійсненими ідеями, історико-політичні роздуми (наприклад, мотиви, що стосуються Римської імперії, Наполеонівських походів). Натомість такі постаті, як Чаплін чи Дон Кіхот, натякають на те, що художникові близький вимір творчості, втіленого мрійництва. І певна доза недбалості стосовно реальності, яку пропонує світ мистецтва. Символічною, здається, є фігура Блукаючого Лицаря, разом із невід'ємним зброєносцем, що з'являється як тема в кількох картинах. Ці намальовані силуети виступають як сигнал, на чий сторону стає творець. Шаран має для нас послання: подивіться, ось позиція, гідна протистояння

mkiem pojawiającego się jako temat w kilku obrazach. Te malowane sylwety są jak sygnał, po jakiej stronie stawia się twórca. Sharan ma dla nas przekaz: spójrzcie, oto postawa godnej konfrontacji z rzeczywistością, gdy nawet obiektywnie przegrywając, zwycięża się dzięki swojemu marzycielstwu i konsekwencji w podążaniu obraną drogą.

Szczególny wymiar mają obrazy o tematyce religijnej. Mocno może działać na widza to, w jak nieoczywisty sposób wyłaniają się z bytu-niebytu materii malarskiej sceny tj. Pietà, Ucieczka do Egiptu i in. Patrzymy na te obrazy i widzimy, że z paru pociągnięć pędzla, z żywych barw i odcieni wyłaniają się... Madonny. Cała tradycja malarstwa ikonowego tu – w prywatnym gościu malarza – tyleż ujawnia, co skrywa to, co winno być szczególnie chronione: wymiar mistyczny, religijny. Wiele obrazów Sharana broni się przed patrzeniem na nie z żądaniem iluzorycznego konkretności kształtów czy wizerunków. W zamian zaprasza do ożywienia wyobraźni, używania przenośni w odbiorze świata.

Malarstwo jako kraina spełniania pragnień? Możliwe. Słowa komentarza są zawsze spóźnione wobec tego, co widzimy, myślimy. Jeśli pozostawimy na boku malarstwo, a zajmemy się życiem samym: co zostanie z naszych

ryćerza ze swoim panikom, z którym nje-móże so dźelić. Tute molowane sylwety su kaž signal, kotryž přeradža, na kotrej stronie stworićel steji. Sharan ma poselstwo za nas: Hladajće, to je zadźerženje hódneje konfrontacije z realitu, pola kotrejež, samo jeli objektivnje přehrajeće, džakowano swoim sonam a konsekwency, wolenemu pućej scěhować, dobudžeće.

Mólby z nabožnymi temami maja wosebity wuznam. Wone móža na wobhladowarjow sylnje skutkować, kak jasnje spóźnamne sceny kaž na přikład Pietà, čekanje do Egyptowskeje a druhe, z eksistencynic-eksistencyn z wobrazowego materiala wuńdu. Hladamy na tute mólby a widzimy, zo nastawaja z někotrymi seršćowcami, ze žiwymi barbami a wotsćinjanjemi...Madony. Cyła tradicija ikonowego molerstwa pokazuje tu – w prywatnym gestusu molerja – runje telko kaž wona chowa, štož měło so wosebje škitać: mystiska, nabožna dimensija. Mnohe ze Sharanowych mólbow so spećuja, sej je ze žadanjom za iluzoriskimi konkretnymi formami abo wobrazami wobhladać. Porno tomu pře-prošuja nas, našu předstawu wožiwić a metafry w našim zaznaću swěta wužiwać.

Molerstwo jako wućeck, jako kraj spjelnenja přećow? Móžno. Komentary přińdu porno

lichen Knappen zu sein, der in mehreren Gemälden als Motiv auftaucht. Diese gemalten Silhouetten sind wie ein Signal, auf welcher Seite der Künstler steht. Sharan hat eine Botschaft für uns: Seht her, hier ist eine Haltung der würdigen Konfrontation mit der Realität, bei der man, auch wenn man objektiv verliert, dank seiner Träumerei und seiner Konsequenz, den eingeschlagenen Weg zu verfolgen, gewinnt.

Religiöse Gemälde haben eine besondere Dimension. Es kann eine starke Wirkung auf den Betrachter haben, wie unverkennbar Szenen wie die Pietà, die Flucht nach Ägypten und andere aus dem Sein-Nicht-Sein des Bildmaterials hervorgehen. Wir betrachten diese Gemälde und sehen, dass aus ein paar Pinselstrichen, aus den lebhaften Farben und Schattierungen... Madonnen entstehen. Die gesamte Tradition der Ikonenmalerei offenbart hier – in der privaten Geste des Malers – ebenso viel wie sie verbirgt, was besonders geschützt werden sollte: die mystische, religiöse Dimension. Viele von Sharans Gemälden wehren sich dagegen, dass man sie mit der Forderung nach der illusorischen Konkretheit von Formen oder Bildern betrachtet. Stattdessen lädt er uns ein, unsere Vorstellungskraft zum Leben zu erwecken und figurative Bilder für unsere Wahrnehmung der Welt zu verwenden.

реальності, коли, навіть об'єктивно програючи, здобуваєш перемогу завдяки своєму маренні та послідовності в слідуванні обраним шляхом.

Особливий вимір мають картини на релігійну тематику. Сильно може впливати на глядача те, як неочевидним способом виникають з буття-небуття матеріалу живопису сцени, такі як П'єта, Втеча до Єгипту та інші. Ми дивимося на ці картини і бачимо, що з кількох рухів пензля, з живих кольорів і відтінків виникають... Мадонни. Уся традиція іконописного живопису тут – у приватному жесті художника – не лише виявляє, а й приховує те, що повинно бути особливо захищене: містичний, релігійний вимір. Багато картин Шарана відмовляються від того, щоб на них дивилися з вимогою ілюзорної конкретики форм чи образів. Натомість вони запрошують до оживлення уяви, використання метафор у сприйнятті світу.

Живопис, як країна здійснення бажань? Можливо. Слова коментаря завжди запізнюються щодо того, що ми бачимо, думаємо. Якщо залишимо на стороні живопис і зосередимося на самому житті: що залишиться від наших мрій? Андрій Шаран не лише через свої картини виражає потребу в чомусь більшому. Його біографія свідчить

marzeń? Andrej Šaran nie tylko poprzez swoje obrazy wyraża potrzebę czegoś więcej. Jego biografia zaświadcza, że nie jest twórcą i człowiekiem obojętnym wobec wydarzeń i rzeczywistości. Ale w malowaniu obrazów, które jest przecież szczególną formą działania i aktywności stawia na walor metaforyczny, wizyjny. Obrazy Šarana ukazują nam metaforyczną iluzję wywiedzioną wprost z materialności farb, poddaną żywej refleksji artysty – uczestnika kultury czasów, w których żyje, i miłośnika przeszłości, którą uznaje za część własnego dziedzictwa. Wprawdzie można sobie wyobrazić ustawę, „która pozwala rządowi sprzedać wiatr”*. Jednak nie ma takiej ustawy, która pozwoli komukolwiek sprzedać marzenia. O sztuce, o malowaniu, o – po prostu – twórczym życiu.

KATARZYNA SOBOCZYŃSKA

* Andrej Il'kiw, Halo, panie prezydencie. Albo sprzedaliśmy go wczoraj, madame, przeł. Jędrzej Soliński, „Odra” 2016/11, s. 55.

tomu, štož wiđimy a myslimy, přeco přepozdže. Hdyž molerstwo nabok sunjemy a so na žiwjenje same koncentrujemy: Što zwostanje z našich sonow? Potrzebu za wjace njezwuraznja Andrej Šaran jenož přez swoje wobrazy. Jeho biografija dopokazuje, zo njeje wón wumělc a muž, kotremuž podawki a realita njepláćiwje napřečo steja. Tola při molowanju wobrazow, wosebiteje akciskeje-a činitostneje formy, steji za njeho metaforiska, wizionarna hódnota na přnim městnje. Šaranowe mólby pokazuja nam metaforisku iluziju, kotraž je direktnje z materiality barbow wotwodžena a žiwej refleksiji wuměłca wustajena– wobdžělnikej kultury časa, w kotrejž je žiwy, a lubowarjej zašłosće, kotruž wobhladuje jako džěl swójskeho herbstwa. A woprawdže móhli sej zakon předstajić, „kotryž knježerstwu dowoli, wětřik předać”*. Njeje pak žanoho tajkeho zakonja, kotryž kóždemužkuli dowoluje, sony předawać. Wo wumělstwje, wo molerstwje, wo – prosće – kreatiwnym žiwjenju.

KATARZYNA SOBOCZYŃSKA

přeložil Jan Bogusz

* Andrej Il'kiw, Halo, panie prezydencie. Albo sprzedaliśmy go wczoraj, madame, przeł. Jędrzej Soliński, „Odra” 2016/11, s. 55.

Die Malerei als ein Land der Wunscherfüllung? Möglicherweise. Worte des Kommentars kommen immer zu spät zu dem, was wir sehen, denken. Wenn wir die Malerei beiseite lassen und uns mit dem Leben selbst beschäftigen: Was bleibt von unseren Träumen? Andrzej Sharan drückt in seinen Bildern nicht nur das Bedürfnis nach mehr aus. Seine Biografie bezeugt, dass er kein Künstler und kein Mensch ist, dem die Ereignisse und die Realität gleichgültig sind. Aber beim Malen von Bildern, das ja eine besondere Form des Handelns und der Aktivität ist, verlässt er sich auf den metaphorischen, visionären Wert. Sharans Bilder zeigen uns eine metaphorische Illusion, die sich direkt aus der Materialität der Farbe ableitet und der lebendigen Reflexion des Künstlers unterliegt – eines Teilnehmers an der Kultur der Zeit, in der er lebt, und eines Liebhabers der Vergangenheit, die er als Teil seines eigenen Erbes betrachtet. Man kann sich zwar ein Gesetz vorstellen, „das es der Regierung erlaubt, den Wind zu verkaufen“*. Aber es gibt kein Gesetz, das jemandem erlaubt, seinen Traum zu verkaufen. Von der Kunst, der Malerei, – ganz einfach – vom kreativen Leben.

KATARZYNA SOBOCZYŃSKA

Übersetzt von Marta Miatkowska

* Andrzej Il'kiw, „Halo, panie prezydencie. Albo sprzedaliśmy go wczoraj, madame“, übersetzt von Jędrzej Soliński, „Odra“ 2016/11, S. 55.

про те, що він не є творцем і людиною байдужою до подій та реальності. Але в живописі, який є особливою формою дії та активності, він акцентує на метафоричному, візійному аспекті. Картини Шарана показують нам метафоричну ілюзію, що виникає безпосередньо з матеріальності фарб, піддану живій рефлексії художника – учасника культури своїх часів і шанувальника минулого, яке він вважає частиною власної спадщини. Хоча можна уявити закон, «який дозволяє владі продавати вітер*». Проте немає такого закону, який дозволяє комусь продавати мрії. Про мистецтво, про живопис, про – просто – творче життя.

KATARZYNA SOBOCZYŃSKA

переклав Vitalii Makhnety

* [Андрій Ільків, Привіт, пане президенте. Або ми продали його вчора, мадам. (переклад Єнджей Солінський), «Одер» 2016/ 11 с. 55.]

Бій кавалерії
Bitwa kawalerijow
Bitwa kawalerii
Kavallerieschlacht

akryl na płatnje (70 × 50 cm)
акрил на полотні
akryl na płótnie
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
власність художника
własność artysty
Besitz des Künstlers

Мрії Сервантеса

Sony Cervantes

Marzenia Cervantesa

Die Träume des Cervantes

акрил на папјеру (50 × 40 cm)

акрил на картоні

акрил на тектурзе

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

WIECZNA PODRÓŻ DO WOLNOŚCI

Bezpośredni sąsiedzi Imperium Moskiewskiego mieli gorzkie doświadczenia z wielkorusyjskim imperializmem i kulturowym szowinizmem na przestrzeni wieków, zwłaszcza w ostatnich dwóch stuleciach. Nierosyjskich mniejszości w dzisiejszej Rosji nadal to dotyczy. Państwo rosyjskie chroni i broni tylko języka rosyjskiego i rosyjskiej kultury, które same w sobie są uważane za bardziej wartościowe niż jakiegokolwiek mniejsze lub regionalne. My, Łużyczanie, znamy wszystkie te zjawiska aż za dobrze z własnej historii.

Serbołużycanie już dawno przyzwyczaili się, że ich kultura i język są dewaluowane i marginalizowane przez rządzących, jeszcze przed erą nacjonalizmu. Dlatego nie jest nam obce poczucie ucisku ze strony większego sąsiada, który zazwyczaj również rządzi; wręcz przeciwnie. Z tego właśnie powodu powinno być logiczne, że Serbołużycanie rozumieją sytuację napadniętych Ukraińców. Rozumieją ją jako walkę obronną przeciwko potężnemu sąsiadowi, który tłumi ich tożsamość, a nawet całą ich historię, gdy tylko ma okazję.

WĘCNE PUĆOWANJE DO SWOBODY

Bjezposrědni susodža Moskowskeho mócnarstwa su přez lětstotki, wosebje pak w zašłymaj, swoje hórke nazhonjenja z wulkoruskim imperializmom a kulturnym šowinizmom zběrali. Njeruske mjeńšiny w džen-snišej Ruskej je přeco hišće činja. Ruski statškita a zakituje jeniče rusku řeč a rusku kulturu, kiž płaci samo na sebi jako wjace hódna hač kóždažkuli mjeńša abo regionalna. Wšitke tute zjawy znajemy my Łužiscy Serbja derje dosć ze swójskich stawiznow.

Serbja su so tohorunja dołho na to zwučili, zo so jich kultura a řeč ze strony – zwjetša němskich – mócnarjow wothódnocitej a na bok tłóčitej, tež hižo do doby nacjonalizma. Začuće potłóčowanja ze strony wjetšeho susoda, kiž sčasami tež knježi, njeje tuž serbskemu ludej ničó cuzeho, cyle nawopak. Runje tohodla by dyrbjało logiske być, zo Serbja situaciju nadpadnjenych Ukrainjanow zrozumja. Ju zrozumja jako wotwobaranski bój přeciwo mócnemu susodej, kiž jich identitu, haj jich cyle stawizny potłóčuje, hdžežkuli ma składnosć za to.

EWIGE REISE ZUR FREIHEIT

Die unmittelbaren Nachbarn des Moskowiterreiches haben über Jahrhunderte, besonders aber in den beiden vergangenen, bittere Erfahrungen mit großrussischem Imperialismus und Kulturchauvinismus gesammelt. Nicht-russische Minderheiten im heutigen Russland tun das noch heute. Der russische Staat schützt und verteidigt lediglich russische Sprache und russische Kultur, die schon an sich als wertvoller gelten als jede kleinere oder regionale. All diese Erscheinungen kennen wir Lausitzer Sorben nur zu gut aus unserer eigenen Geschichte.

Die Sorben haben sich lange daran gewöhnt, dass ihre Kultur und Sprache seitens der Machthaber abgewertet und an den Rand gedrängt wurden, auch schon vor der Epoche des Nationalismus. Das Gefühl der Unterdrückung seitens des größeren Nachbarn, der meist auch herrscht, ist uns daher nicht fremd, ganz im Gegenteil. Gerade deshalb sollte es nur logisch sein, dass die Sorben die Situation der überfallenen Ukrainerinnen verstehen. Sie verstehen als Abwehrkampf gegen einen mächtigen Nachbarn, der ihre Identität, ja ihre ganze Geschichte unterdrückt, wo immer er die Gelegenheit hat.

ВІЧНА ПОДОРОЖ ДО СВОБОДИ

Найближчі сусіди Московської імперії мали гіркий досвід великоросійського імперіалізму та культурного шовінізму протягом століть, особливо в останні два століття. Неросійські меншини в сучасній Росії відчують це і сьогодні. Російська держава охороняє і захищає лише російську мову і російську культуру, які самі по собі вважаються більш цінними, ніж будь-яка менша або регіональна. Ми, лужицькі серби, дуже добре знаємо всі ці явища з нашої власної історії.

Серби вже давно звикли до того, що їхня культура і мова знецінюються і витісняються можновладцями, ще до епохи націоналізму. Тому нам не чуже відчуття гноблення з боку більшого сусіда, який зазвичай також панує, зовсім навпаки. Саме тому було б цілком логічно, що серби розуміють ситуацію поневолених українців. Вони сприймають це як оборонну боротьбу проти могутнього сусіда, який придушує їхню ідентичність, ба навіть усю їхню історію, де тільки має можливість.

Натомість у сербських листах ми читаємо про слов'янську взаємність – яку слов'янські сусіди, ймовірно, лише зрідка відчували

Zamiast tego czytamy w serbołużyckich listach o słowiańskiej wzajemności – w ubiegłym wieku słowiańscy sąsiedzi odczuwali ją wobec Moskwy prawdopodobnie rzadko – która miała zapobiec „bratobójczej wojnie”. Fakt, że nie była w stanie tego zrobić, wynika oczywiście również z tego, że Moskwa nie uznaje żadnych równych sobie braci, przynajmniej nie słowiańskich. Zawsze postrzegała siebie jako lidera słowiańskiego świata, ale nigdy jako równego partnera lub – pozostając przy metaforze – brata. Czesi i Polacy, na przykład, dostrzegli to bardzo wcześniej i porzucili pansłowiańskie fantazje z XIX wieku jeszcze przed uzyskaniem niepodległości. Trzymając się idei słowiańskiej wzajemności z Rosją, (niektórzy) Serbołużyczanie są – co za ironia! – bardziej podobni do Niemców niż do swoich słowiańskich sąsiadów w Pradze i Warszawie.

Zwłaszcza w niemieckiej dyskusji, po rozpoczęciu rosyjskiej wojny przeciwko Ukrainie na początku 2014 roku, wielokrotnie sugerowano, że Ukraina rzekomo nie miała historii jako niepodległy naród (jak Serbołużyczanie!), że była jedynie produktem upadku Związku Radzieckiego lub nawet została stworzona przez komunistów (słyszałem to również o Serbołużyczanach). Władca na Kremlu użył tych samych przejrzytych „argumentów” w swoim pseudo-historycznym eseju na do-

Město toho čitachmy w serbskich listach wo słowjanskej wzajomnosći – kotruž słowjan-scy susodža napřečo Moskwje w zaštych 100 lětach najskeje jenož zrědka začuwachu – kotraž měła wójnje mjez “bratromaj” zadžěwać. Zo to njeje zamóhła, ma drje wočiwidnje tež z tym činić, zo Moskwa žanych runostajenych bratrow njeznaje, znajmjeńša nic słowjanskich. Ruska je so přeco jako nawoda słowjanskeho swěta zrozuměla, ženje pak jako runohódny partner abo – zo bychmy při wobrazu wostali – bratr. To su na přikład Češa a Polacy hižo poměrnje zahe spóznali a so ze wšosłowjanskimi fantazijemi 19. lěstotka hižo do swójskeje njewotwisnosće zaso rozžohnowali. Z tym zo (někotři) Serbjka kruće na ideji słowjanskeje wzajomnosće z Ruskej džerža, su woni – kajka ironija! – podobniši Němcam hač svojim słowjanskim susodam w Praze a Wařawje.

Wosebje w němskej diskusiji je so po přen-jotnym zahajenju ruskeje wójny přečiwo Ukrainje spočatk lěta 2014 přeco zaso na to pokazowało, zo Ukraina jako samostatny narod pječa žane stawizny nima (kaž Serbjka!), zo je wona jeniče produkt rozpada Sowjetskeho zwjazka abo zo je so samo hakle wot komunistow stworiła (tež to sym hižo wo Serbach słyšał). Samsne přewidne “argumenty” wužiwaše knježičel w Krjemlu w pseudohi-

Stattdessen lesen wir in sorbischen Briefen über die slawische Wechselseitigkeit – welche die slawischen Nachbarn gegenüber Moskau im vergangenen Jahrhundert wahrscheinlich nur selten empfanden – die doch einen „Bruderkrieg“ verhindern sollte. Dass sie das nicht vermochte, hat ganz offensichtlich auch damit zu tun, dass Moskau keine ebenbürtigen Brüder kennt, zumindest keine slawischen. Es hat sich immer als Anführer der slawischen Welt verstanden, nie aber als gleichrangiger Partner oder – um im Bild zu bleiben – Bruder. Das haben zum Beispiel Tschechen und Polen schon recht früh erkannt und sich von den panslawischen Fantasien des 19. Jahrhunderts schon vor der eigenen Unabhängigkeit wieder verabschiedet. Indem (einige) Sorben an der Idee einer slawischen Wechselseitigkeit mit Russland festhalten, sind sie – welch Ironie! – den Deutschen ähnlicher als ihren slawischen Nachbarn in Prag und Warschau.

Besonders in der deutschen Diskussion wurde nach dem ursprünglichen Beginn des russischen Krieges gegen die Ukraine Anfang 2014 immer wieder suggeriert, dass diese angeblich keine Geschichte als eigenständige Nation habe (wie die Sorben!), dass sie lediglich ein Produkt des Zerfalls der Sowjetunion sei oder sogar erst von den Kommunisten erschaffen wurde (auch das habe ich schon über die Sorben gehört). Die gleichen durchsichtigen „Argumente“ nutzt der Herrscher im Kreml in seinem pseudohisto-

do Moskau in minuloмu stolittі – яка повинна була запобігти «братовбивчій війні». Те, що вона не змогла цього зробити, очевидно, пов'язано з тим, що Москва не визнає рівних братів, принаймні, слов'янських. Вона завжди сприймала себе лідером слов'янського світу, але ніколи рівноправним партнером чи – щоб не відходити від метафори – братом. Чехи і поляки, наприклад, визнали це досить рано і відмовилися від панслов'янських фантазій 19-го століття ще до здобуття власної незалежності. Сербі (деякі), чіпляючись за ідею слов'янської взаємності з Росією, вони – яка іронія! – більше схожі на німців, ніж на своїх слов'янських сусідів у Празі та Варшаві.

Особливо в німецькій дискусії після першого початку війни Росії проти України на початку 2014 року неодноразово припускалося, що Україна нібито не мала історії як незалежна нація (як серби!), що вона є лише продуктом розпаду Радянського Союзу або навіть була створена комуністами (про сербів я теж чула таке). Ті ж самі прозорі «аргументи» правитель у Кремлі використовував у своєму псевдоісторичному есе за півроку до повномасштабного вторгнення, в якому заперечував право України на власну державність. Найпізніше на той час стало зрозуміло, що Росія більше не поважає принципи міжнародного права

bre pól roku przed inwazją na pełną skalę, w którym odmówił Ukrainie prawa do państwowości. Najpóźniej wtedy stało się jasne, że Rosja naruszyła zasady prawa międzynarodowego i traktaty, które sama podpisała w latach 90., nawet w odniesieniu do granic swoich sąsiadów. Prawdą jest, że niepodległa Ukraina w obecnej formie istnieje dopiero od 1991 roku. Jednak prawdą jest również to, że Ukraińcy już wcześniej podejmowali się tworzenia różnych projektów państwowych na ruinach imperium carskiego, jak Ukraińska Republika Ludowa, Hetmanat Ukraiński, Zachodnioukraińska Republika Ludowa i wreszcie jako Ukraińska SRR, która była członkiem-założycielem Związku Radzieckiego, a nawet ONZ po II wojnie światowej. Oznacza to, że idea państwa ukraińskiego nie jest młodsza od Słowacji, Słowenii, Turcji czy nawet niepodległej Irlandii. Na Zachodzie, a zwłaszcza w Niemczech, często zapomina się, że same Niemcy stały się zjednoczonym państwem narodowym dopiero w drugiej połowie XIX wieku, ponieważ sama koncepcja takich państw jako kontrmodelu dla imperiów opartych na dynastiach była produktem tego stulecia. Jednak na Wschodzie dwa z tych imperiów rządziły do końca I wojny światowej. Tak więc realizacja projektów narodowych tamtejszych narodów – Czechów i Słowa-

storiskim nastawku dobre pól lěta do wulkeje inwazije, hdžež wottrjekny Ukrainje prawo na swójsku statnosć. Nanajpozdžišo tehdy bě jasne, zo Ruska zasady mjezynarodneho prawa a zrěčenja, kotrež bě sama hišće w 1990tych lětach podpisała, tež hladajo na hranicy svojich susodow hižo njerespektuje.

Prawje drje je, zo wobsteji njewotwisna Ukraina w džensnišej formje hakle z lěta 1991. Wěrnó pak je tež, zo běchu so wšelakore statne projekty Ukrainjanow hižo na rozwalinach Ruskeho carstwa wuspytali, jako Ukrainśka ludowa republika, Ukrainski hetmanat, Zapadoukraińska ludowa republika a skónčnje tež Ukrainśka SSR, kotraž njebě jenož z tuteje přičiny założenski člon Sowjetskeho zwjazka a po Druhej swětowej wójnje samo Zjednočenych narodow. Z tym njeje ideja ukraińskeho stata nowša hač Słowakska, Słowjenska, Turkowska abo tež njewotwisna Irska. Na zapadže a wosebje w Němskej rady na to zabywaja, zo je tež Němska sama hakle w druhej połojcy 19. lětstotka jako zjednočeny narodny stat nastała, dokelž bě samón koncept tajkich statow jako napřečiwk na dynastiju wjazanych imperijow hakle produkt tutoho lětstotka. Na wuchodže pak knježeštej dwaj z tutych imperijow hač do kónca Prěnjeje swětoweje wójny. Tak sta so realizacija narodnych projektow tamnišich ludow – Čechow

rischen Aufsatz ein gutes halbes Jahr vor der Vollinvasion, in dem er der Ukraine ihr Recht auf eigene Staatlichkeit absprach. Spätestens damals war klar, dass Russland die Grundsätze internationalen Rechts und Verträge, die es selbst noch in den 1990er Jahren unterschrieben hatte, auch im Hinblick auf die Grenzen seiner Nachbarn nicht mehr respektiert.

Richtig ist zwar, dass die unabhängige Ukraine in der heutigen Form erst seit 1991 besteht. Wahr ist aber auch, dass die Ukrainer verschiedene staatliche Projekte schon auf den Trümmern des Zarenreiches ausprobiert hatten, als Ukrainische Volksrepublik, Ukrainisches Hetmanat, Westukrainische Volksrepublik und schließlich auch als Ukrainische SSR, die nicht nur deswegen Gründungsmitglied der Sowjetunion war und nach dem Zweiten Weltkrieg sogar der UNO. Damit ist die Idee eines ukrainischen Staates nicht jünger als die Slowakei, Slowenien, die Türkei oder auch das unabhängige Irland. Im Westen und besonders in Deutschland wird gerne vergessen, dass auch Deutschland selbst erst in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts zum geeinten Nationalstaat wurde, weil schon das Konzept solcher Staaten als Gegenmodell der auf Dynastien fußenden Imperien erst ein Produkt jenes Jahrhunderts war. Im Osten aber herrschten zwei dieser Imperien bis zum Ende des Ersten Weltkrieges. So war auch die Umsetzung der nationalen Projekte der dortigen Völker – Tschechen und Slowaken, Bal-

i договори, які вона сама підписала в 1990-х роках, навіть щодо кордонів своїх сусідів.

Це правда, що незалежна Україна в сучасному вигляді існує лише з 1991 року. Але правда й те, що українці вже випробували різні державні проекти на руїнах царської імперії, як Українська Народна Республіка, Український Гетьманат, Західноукраїнська Народна Республіка і, зрештою, також як Українська Радянська Соціалістична Республіка, яка була не тільки тому членом-засновником Радянського Союзу, а після Другої світової війни навіть ООН. Таким чином, ідея української держави не молодша за Словаччину, Словенію, Туреччину або навіть незалежну Ірландію. На Заході, і особливо в Німеччині, часто забувають, що сама Німеччина стала єдиною національною державою лише в другій половині 19 століття, тому що саме концепція таких держав, як контрмодель імперіям, заснованим на династіях, була лише продуктом того століття. На Сході, однак, дві з цих імперій панували до кінця Першої світової війни. Лише тоді вдалося реалізувати національні проекти тамтешніх народів – чехів і словаків, прибалтів, поляків і югославів. Якби владу не захопили більшовики, українці, можливо, також змогли б успішно заснувати і розбудувати свою першу незалежну державу – і, можливо, не втратили

ków, Bałtów, Polaków i Jugosłowian – nie była możliwa wcześniej. Gdyby bolszewicy nie przejęli władzy, Ukraińcy również mogliby z powodzeniem założyć i rozwinąć swoje pierwsze niepodległe państwo – i być może nie straciliby milionów ludzi i swojej elity intelektualnej piętnaście lat później...

O czym szczególnie chętnie mówi się w Moskwie, ale także wśród niemieckich komentatorów, to te części Ukrainy, w których „Rosjanie” lub tak zwana „mniejszość rosyjska” rzekomo stanowią lokalną większość. Jednak, jak to często bywa, sytuacja w terenie jest znacznie bardziej złożona. Z wyjątkiem Krymu, określający się jako Ukraińcy stanowili absolutną większość we wszystkich regionach według spisu powszechnego z 2001 roku – w tym, i to jest ważny fakt, w obwodach donieckim i ługańskim. Nawet tam, gdzie 13 lat później opłacani przez Moskwę agenci i terroryści założyli tak zwane „republiki ludowe”, większość obywateli uznawała się za Ukraińców. I to po potrójnej katastrofie, która dotknęła kraj i jego mieszkańców w pierwszej połowie XX wieku: Holodomor, celowo zaplanowany głód, pochłonął od trzech do siedmiu milionów ofiar wśród ludności ukraińskiej. Podczas Wielkiego Terroru w tej samej dekadzie zostały rozstrzelane m.in. tysiące ukraińskich intelektualistów. Po krótkiej przerwie nastąpiła kolejna wojna świa-

a Słowaków, Bałtów, Polaków a Juhosłowianów – hakle potom można. Njebychu-li bolšewikojo móc přewzali, bychu snadź tež Ukrainjenjo wuspěšnje swój přeni njewotwisny stat założyć a wuwic móhli – a njebychu snadź pjatnaće lět po tym miliony ludźi a swoju duchownu elitu zhubili...

Wo čimž so w Moskwje, ale tež mjez němskimi komentatorami wosebje rady řeči, su wone džěle Ukrainy, w kotrychž tworja pječa „Rusojo” abo tak mjenowana „ruska mjeńšina” wjetšinu ludnosće. Situacija na městnje je pak kaž husto wo wjele kompleksniša. Nimo połkupy Krim tworjachu mjenujcy wuznawacy so Ukrainjenjo po ludličenju 2001 w kóždyj jednotliwej regionje absolutnu wjetšinu ludnosće – tež, a to je bytostny fakt, w Donjeckim a Luhanskim wobwodźe. Samo tam, hdžež załožichu 13 lět pozdžišo z Moskwy wodženi a płaćeni agenća a terorisća tak mjenowanej „ludowej republice”, wuznawaše so potajkim wjetšina wobydlerjow jako Ukrainjenjo. A to po trójnej katastrofie, kotraž bě kraj a lud w přenjeju połojcy lěstotka trjechiła: Holodomor, wědomje planowane hlódtradanje, žadaše sej mjez třomi a sydom milionami woporow w ukrainskej ludnosći. We wulkim terorie samsneho lětdžesatka zatřělichu nimo mnohich dalších wjacore tysacy ukrainskich intelektualnych. A po krótkej

ten, Polen und Jugoslawen – erst dann möglich. Hätten die Bolschewiki die Macht nicht ergriffen, hätten vielleicht auch die Ukrainer erfolgreich ihren ersten unabhängigen Staat gründen und entwickeln können – und eventuell nicht fünfzehn Jahre später Millionen Menschen und ihre geistige Elite verloren...

Worüber man in Moskau, aber auch unter deutschen Kommentatoren besonders gern spricht, das sind jene Teile der Ukraine, in denen angeblich „Russen“ oder eine sogenannte „russische Minderheit“ die lokale Mehrheit bilden. Die Situation vor Ort ist allerdings wie so oft deutlich komplexer. Von der Krim abgesehen stellten nämlich selbsterklärte Ukrainer gemäß der Volkszählung 2001 in jeder einzelnen Region die absolute Mehrheit – auch, und das ist eine wesentliche Tatsache, in den Oblasten Donezk und Luhansk. Sogar dort, wo 13 Jahre später von Moskau geführte und bezahlte Agenten und Terroristen sogenannte „Volksrepubliken“ gründeten, bekannte sich also die Mehrheit der Bürger als Ukrainer. Und das nach der dreifachen Katastrophe, die Land und Volk in der ersten Jahrhunderthälfte getroffen hatte: Der Holodomor, diese bewusst geplante Hungersnot, forderte zwischen drei und sieben Millionen Opfer in der ukrainischen Bevölkerung. Im Großen Terror des selben Jahrzehnts wurden neben vielen weiteren Tausende ukrainische Intellektuelle erschossen. Und nach nur kurzer Pause folgte bereits

б мільйони людей та свою інтелектуальну еліту п'ятнадцять років потому...

Те, про що особливо люблять говорити в Москві, а також серед німецьких коментаторів, це ті частини України, в яких «росіяни» або так звана «російська меншина» нібито становлять місцеву більшість. Однак, як це часто буває, ситуація на місці значно складніша. За винятком Криму, за даними перепису 2001 року самопроголошені українці становили абсолютну більшість у кожній області – в тому числі, і це важливий факт, у Донецькій і Луганській областях. Навіть там, де 13 років потому керовані та оплачувані Москвою агенти і терористи заснували так звані «народні республіки», більшість громадян визнали себе українцями. І це після потрійної катастрофи, що спіткала країну та її народ у першій половині століття: Голодомор, цей свідомо спланований голод, забрав від трьох до семи мільйонів жертв серед українського населення. Під час Великого терору того ж десятиліття були розстріляні тисячі українських інтелектуалів, а також багато інших. А після короткої перерви розпочалася наступна світова війна, в якій загинуло ще сім мільйонів українців, у тому числі більшість українського єврейства. Після 1945 року комуністи побудували на цих руїнах нову радянську Україну, яка з самого початку

towa, w której życie straciło kolejne siedem milionów Ukraińców, w tym większość ukraińskich Żydów. Po 1945 r. komuniści zbudowali na ruinach nową sowiecką Ukrainę, której od samego początku nadano znacznie bardziej rosyjskie oblicze – i miliony nowych rosyjskich obywateli. Ukraińcy stali się tam mniejszością.

Pozostaje Krym: jest to jedyna część Ukrainy, w której większość określa się dziś jako Rosjanie (~60% w 2001 r.), co było jednym z powodów ustanowienia autonomicznej republiki. Jednak narodowa rosyjska narracja nie powinna również sięgać zbyt daleko w przeszłość, ponieważ większość ta istnieje na Krymie dopiero od lat trzydziestych XX wieku. Jeszcze w 1850 roku na półwyspie, który pół wieku wcześniej został włączony do Carstwa Rosyjskiego, nie mieszkali niemal żadni Rosjanie, było ich wręcz mniej niż Niemców na Łużycach.

Nawet jeśli duża część tej „rosyjskiej mniejszości” nie była potomkami okupantów, osadników i armii rosyjskiej, można by słusznie zapytać, dlaczego nikt nie używa podobnych argumentów, aby zakwestionować przynależność Bretanii do Francji, Walii do Wielkiej Brytanii lub, w tym przypadku, Łużyc do Niemiec? Czy ten standard ma zastosowanie tylko do Ukrainy, która jest jak dotąd najbardziej udaną próbą wyzwolenia się z imperialnych kajdan

přestawce scěhowaše hižo dalša swětowa wójna, w kotrejž dalšich sydom milionow Ukrainjanow swoje žiwjenje přisadži, mjez nimi najwjetši džěl ukrainskich Židow. Na tutech rozwalinach natwarichu komunisća po 1945 nowu sowjetsku Ukrainu, kotraž dósta wot wšeho spočatka jasniše ruske wobličo – a nowych ruskich wobydlerjow po milionach. Z mjeńšinu stachu so tam – Ukrainjenjo.

Potajkim wostanje Krim: Wona je jenički džěl Ukrainy, hdžež so wjetšina džensa jako ruska definuje (~60 % w lěće 2001), štož bě wšak tež přičina za zarjadowanje awtonomneje republiki. Nacionalny ruski naratiw pak njesměł tež tu předaloko do zašłosće hladać, dokelž wobsteji tuta wjetšina tež na Krimje hakle z 1930tych lět. Hišće w lěće 1850 bydlachu na polsta lět do toho ruskemu carstwu přizamknjenej poškupje lědma Rusojo, bě jich samo mjenje hač Němcow we Łužicy.

Samo hdyž njeby wulki džěl tuteje „ruskeje mjeńšiny” potajkim potomstwo okupantow, sydlerjow a ruskeho wójska był, bychmy so wšak z prawom prašeć móhli, čehodla nje-staji ničto z podobnym argumentom do prašenja přislušnosť Bretanje k Francoskej, Waliziskeje k Zjednočenemu kralestwu abo mojedla Łužicy k Němskej? Płaći tute měritko snano jenož za Ukrainu, dotal najwuspěšniši

der nächste Weltkrieg, in dem weitere sieben Millionen Ukrainer ihr Leben verloren, darunter der größte Teil des ukrainischen Judentums. Auf diesen Ruinen erbauten die Kommunisten nach 1945 die neue Sowjetukraine, welche von Anfang an ein deutlich russischeres Antlitz erhielt – und Millionen russische Neubürger. Zur Minderheit wurden dort – die Ukrainer.

Folglich bleibt noch die Krim: Sie ist der einzige Teil der Ukraine, wo sich die Mehrheit heute als russisch definiert (~60 % im Jahr 2001), was ja auch ein Grund für die Einrichtung der autonomen Republik war. Das nationalrussische Narrativ sollte aber auch hier nicht allzu weit in die Vergangenheit schauen, weil diese Mehrheit selbst auf der Krim erst seit den 1930er Jahren besteht. Noch im Jahr 1850 wohnten auf der ein halbes Jahrhundert zuvor dem Zarenreich einverleibten Halbinsel kaum Russen, ja sogar weniger als Deutsche in der Lausitz.

Selbst wenn ein großer Teil dieser „russischen Minderheit“ nicht die Nachkommenschaft von Okkupanten, Siedlern und der russischen Armee wäre, könnte man mit Recht fragen, warum niemand mit ähnlichen Argumenten etwa die Zugehörigkeit der Bretagne zu Frankreich, von Wales zu Großbritannien oder meinetwegen der Lausitz zu Deutschland in Frage stellt? Gilt dieser Maßstab vielleicht nur für die Ukraine, den bisher erfolgreichsten Versuch der dortigen Bevölkerung, sich aus den imperialen Fesseln zu

отримала явно більш російське обличчя – і мільйони нових російських громадян. Українці стали там меншиною.

Отже, залишається Крим: це єдина частина України, де сьогодні більшість населення визначає себе як росіяни (~60% у 2001 році), що також стало приводом для створення автономної республіки. Однак національний російський наратив не повинен заглядати надто далеко в минуле і тут, оскільки ця більшість існує в Криму лише з 1930-х років. Ще в 1850 році на півострові, який за півстоліття до того був включений до складу Царської імперії, росіян майже не було, і навіть менше, ніж німців у Лужиці.

Навіть якби значна частина цієї «російської меншини» не була нащадками окупантів, переселенців і російської армії, можна було б справедливо запитати, чому ніхто не використовує подібні аргументи, щоб поставити під сумнів приналежність Бретані до Франції, Уельсу до Великобританії або, наприклад, Лужиці до Німеччини? Чи, можливо, цей стандарт стосується лише України, найуспішнішої на сьогодні спроби місцевого населення звільнитися від імперських кайданів і нарешті керувати собою? Чому ми приймаємо існування Бельгії чи Швейцарії, які взагалі не вписуються в європейську концепцію національної

i wreszcie samodzielnego rządu? Dlaczego akceptujemy istnienie Belgii czy Szwajcarii, które w ogóle nie pasują do koncepcji europejskiego państwa narodowego, podczas gdy naród tytularny Ukrainy stanowi trzy czwarte ludności kraju? Dlaczego nie domagamy się niepodległości Dagestanu, Kałmucji czy Tatarstanu, które mają nierosyjską większość i mogą być słusznie nazwane koloniami?

Być może nie chodzi tu o samostanowienie ludności, ale po prostu o sentymentalną tęsknotę za utraconym imperium? I czy to możliwe, że niezwykła sympatia dla rosyjskiego projektu imperialnego, zwłaszcza wśród Niemców, jest po prostu wyrazem żałoby po ich własnym utraconym imperium na Wschodzie? Nie byłby to pierwszy raz w historii, gdy Berlin i Moskwa decydowały o losie ludzi między Morzem Bałtyckim a Morzem Czarnym bez konsultacji z nimi. Pewne siebie zachowanie Ukrainy, ale także Polski i krajów bałtyckich, nadal stanowi dla dwóch wielkich braci swego rodzaju impertynencję, błąd w historii. Ta mogłaby przecież być tak prosta, gdyby tylko wymienione narody nie chciały stale ingerować w sprawy wielkich braci. Nie ma innego sposobu na wyjaśnienie surrealistycznego pragnienia jakiejś szczególnej przyjaźni niemiecko-rosyjskiej, która jest szczególnie rozpowszechniona w Niemczech Wschodnich.

pospyt tamnišeje ludnosće, so z putow imperijow wuswobodzić a skónčnje sama knježić? Čehodla akceptuje so eksistenca Belgiskeje abo Šwicarskeje, kiž so scyła do europskeho koncepta narodnych statow njehodži, mjeztym zo staji titularny narod Ukrainy w kraju wjace hač tři štwórcje wobydlerstwa? Čehodla sej njewotwisnosć Dagestana, Kalmykskeje abo Tatarstana nježadaja, kiž maja njerusku wjetšinu a bychu so z dobrym prawom jako kolonije mjenować móhli?

Móhło snano być, zo njesteji scyła samopostajowanje ludnosće w fokusu, ale tola prosće sentimentalne žedženje za zhubjenym imperijom? A su snadź njewšědne sympatije za ruski imperialny projekt wosebje mjez Němcami prosće wuraz žarowanja wo swójske zhubjene mócnarstwo na wuchodže? Njeby však přeni raz w stawiznach było, zo w Berlinje a Moskwje wo dóńće ludow mjez Baltiskim a Čornym morjom rozsudža, bjeztoho zo bychu so jich prašeli. Sebjewědome wustupowanje Ukrainy, ale tež Pólskeje a baltiskich krajow je za wobeju wulkeju bratrow přeco hišće wěste lózystwo, zmylk w stawiznach. Tute móhli tak jednore być, hdyž jenož njebychu potrjechene ludy so stajnje do naležnosćow wulkich tykać chcyli. Hinak njemóžu sej surrealne přece za někajkim wosebitym přecelstwom mjez Rusami a Němcami wosebje na wuchodže Němskeje wujasnić.

befreien und endlich selbst zu regieren? Warum akzeptiert man die Existenz Belgiens oder der Schweiz, die so gar nicht in das europäische Nationalstaatskonzept passt, während die Titularnation der Ukraine im Land immerhin drei Viertel der Bevölkerung stellt? Warum fordert man nicht die Unabhängigkeit Dagestans, Kalmückiens oder Tatarstans, die eine nichtrussische Mehrheit haben und mit gutem Recht als Kolonien bezeichnet werden könnten?

Könnte es vielleicht sein, dass gar nicht die Selbstbestimmung der Bevölkerung im Fokus steht, sondern einfach die sentimentale Sehnsucht nach dem verlorenen Imperium? Und sind vielleicht die ungewöhnlichen Sympathien für das russische imperiale Projekt besonders unter Deutschen einfach Ausdruck der Trauer um das eigene verlorene Reich im Osten? Es wäre ja nicht das erste Mal in der Geschichte, dass man in Berlin und Moskau über das Schicksal der Menschen zwischen Ostsee und Schwarzem Meer entscheidet, ohne diese zu fragen. Das selbstbewusste Auftreten der Ukraine, aber auch Polens und der baltischen Länder stellt für die beiden großen Brüder immer noch eine gewisse Frechheit dar, einen Fehler in der Geschichte. Diese könnte ja so einfach sein, wenn sich nur die betroffenen Völker nicht ständig in die Angelegenheiten der Großen einmischen wollten. Anders kann ich mir den besonders in Ostdeutschland verbreiteten surrealen Wunsch

держави, у той час як титульна нація України становить три чверті населення країни? Чому не вимагати незалежності Дагестану, Калмикії чи Татарстану, які мають неросійську більшість населення і могли б по праву називатися колоніями?

Чи може бути так, що в центрі уваги не самовизначення населення, а просто сентиментальна туга за втраченою імперією? І чи, можливо, незвичайні симпатії до російського імперського проекту, особливо серед німців, є просто виявом туги за власною втраченою імперією на Сході? Це був би не перший випадок в історії, коли долю людей між Балтійським і Чорним морями вирішують в Берліні та Москві, не питаючи їх. Самовпевненість України, а також Польщі та країн Балтії все ще є певною нахабністю для двох великих братів, помилкою в історії. Все могло б бути так просто, якби тільки відповідні народи не хотіли постійно втручатися у справи Великих. Інакше я не можу пояснити собі сюрреалістичне прагнення до якоїсь особливої німецько-російської дружби, яке особливо поширене у Східній Німеччині.

У воєнні часи майже не говорять про майбутнє, важливим є тільки пережити найближчі місяці та роки. Але, можливо, Україна з її мінливими ідентичностями громадян, з її меншинами, представники

W czasach wojny prawie nie mówi się o przyszłości; jedyną ważną rzeczą jest przetrwanie nadchodzących miesięcy i lat. Ale być może Ukraina, z płynnymi tożsamościami swoich obywateli, z mniejszościami, których członkowie osiągnęli najwyższe urzędy państwowe, z przerwana ciągłością państwową, nie jest już przykładem niedoskonałego państwa narodowego, ale raczej walki o postmodernistyczny nowy model państwa, o, nazwijmy to, wieczną podróż do postnarodowej zjednoczonej Europy. Życzyłbym tego Ukraińcom i wszystkim mniejszościom w tym kraju, chociaż nacjonalizacja dyskursu wewnętrznego jako reakcja na ingerencje sąsiada obecnie temu nie sprzyja. Priorytetem jest obrona ojczyzny i wypędzenie najeźdźców.

My, Serbołużyczanie, jesteśmy prawdopodobnie ostatnimi, którzy mogliby dać jakąkolwiek dobrą radę narodowi walczącemu o swoją wolność i broniącemu swojej ojczyzny. Nasza największa specjalizacja polega na stopniowym porzucaniu naszej ojczyzny, tożsamości i języka oraz dostosowywaniu się do rządzących. Możemy więc tylko życzyć Ukraińcom, aby przynajmniej ich wieczna podróż ku wolności w końcu się opłaciła i aby wygrali swoją walkę.

JULIAN NYČA

przełożyła Marta Miatkowska

Za čas wójny so lědma wo přichodže řeči, ważne je same přežiwjenje přichodnych mě-sacow a lět. Snano pak Ukraina z fluidnymi identitami swoich wobydlerjow, ze swojimi mjeńšinami, kotrychž přisłušnicy su so do najvyšich zastojnstwow stata dóstali, ze swojej łamanej statnej kontinuitu scyła wjace přikład za njeperfektny nacionalny stat njeje, ale skerje za bój wo postmoderny nowy statny model, móhl rjec za wěčne pućowanje do postnacionalneje zjednoczeneje Europy. Tole bych Ukrainjanam a wšěm mjeńšinam w kraju přať, hačrunjež řeči nacionalizowanje nutřkowneho diskursa jako reakcija na přesahnjenje wulkeho susoda tuchwilu přećiwo tomu. Prioritu matej zakitowanje domizny a wučěrjenje inwazora.

Serbja su najskeře posledni, kiž bychu ludej, kotryž wo swoju swobodu wojuje a swoju domiznu zakituje, někajku dobru radu dać móhli. Naša najwjetša ekspertiza wšak leži skerje w tym, so swojeje domizny, identity a řeče krok po kroku wzdać a so knježičelam přiměřić. Tuž móžemy Ukrainjankam a Ukrainjanam jenož přeć, zo by so znajmjeńša jich wěčne pućowanje směř swobodu skónčnje wudaniť a zo bychu swój bój dobyli.

JULIAN NYČA

nach irgendeiner besonderen deutsch-russischen Freundschaft nicht erklären.

In Kriegszeiten wird kaum über die Zukunft gesprochen, wichtig ist allein das Überleben der nächsten Monate und Jahre. Vielleicht aber ist die Ukraine mit den fluiden Identitäten ihrer Bürgerinnen, mit ihren Minderheiten, deren Angehörige in höchste Staatsämter gelangt sind, mit ihrer gebrochenen staatlichen Kontinuität gar kein Beispiel mehr für einen unperfekten Nationalstaat, sondern vielmehr für den Kampf um ein postmodernes neues Staatsmodell, sozusagen für die ewige Reise in ein postnationales vereinigtes Europa. Das würde ich den Ukrainern und allen Minderheiten im Land wünschen, obwohl die Nationalisierung des inneren Diskurses als Reaktion auf die Übergriffe des Nachbarn derzeit nicht dafür spricht. Priorität haben die Verteidigung der Heimat und die Vertreibung der Invasoren.

Wir Sorben sind wahrscheinlich die Letzten, die einem Volk, welches um seine Freiheit kämpft und seine Heimat verteidigt, irgendeinen guten Rat geben könnten. Unsere größte Expertise liegt ja eher darin, Schritt für Schritt auf unsere Heimat, Identität und Sprache zu verzichten und uns den Herrschenden anzupassen. Daher können wir den Ukrainerinnen und Ukrainern nur wünschen, dass sich wenigstens ihre ewige Reise in Richtung Freiheit endlich auszahlt und sie ihren Kampf gewinnen.

JULIAN NYČA

яких досягли найвищих державних посад, з її порушеною державною безперервністю взагалі більше не є прикладом недосконалої національної держави, а радше прикладом боротьби за постмодерну нову державну модель, так би мовити, за вічний шлях до постнаціональної об'єднаної Європи. Хочеться побажати цього українцям і всім меншинам в країні, хоча націоналізація внутрішнього дискурсу в відповідь на агресію сусіда зараз не є хорошим рішенням. Першочерговим завданням є захист батьківщини та вигнання загарбників.

Ми, серби, мабуть, останні люди, які могли б дати хоч якусь добру пораду народу, який бореться за свою свободу і захищає свою батьківщину. Наш найбільший досвід полягає скорше в тому, що ми поступово відмовляємося від своєї батьківщини, ідентичності та мови і пристосовуємося до тих, хто при владі. Тому ми можемо лише побажати українцям, щоб принаймні їхній вічний шлях до свободи нарешті окупився і вони перемогли у своїй боротьбі.

JULIAN NYČA

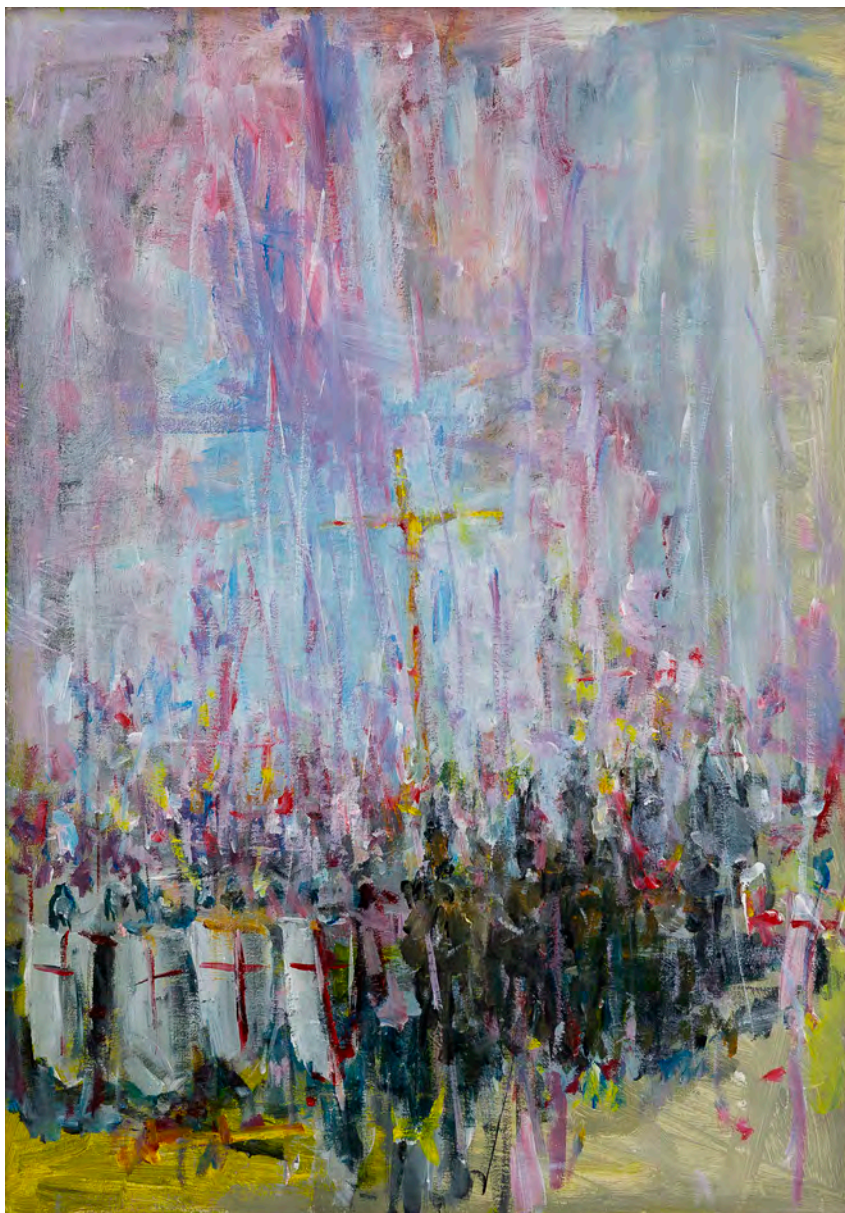
переклав Vitalii Makhnats

Вроцлав. Центр
Wrocław. Centrum
Wrocław. Centrum
Breslau. Zentrum

akryl na płótnie (63,5 × 46,5 cm)
акрил на полотні
akryl na płótnie
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
власність художника
własność artysty
Besitz des Künstlers

Tamnliëru

Templerjo

Templariusze

Die Templer

akryl na plátnje (50 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

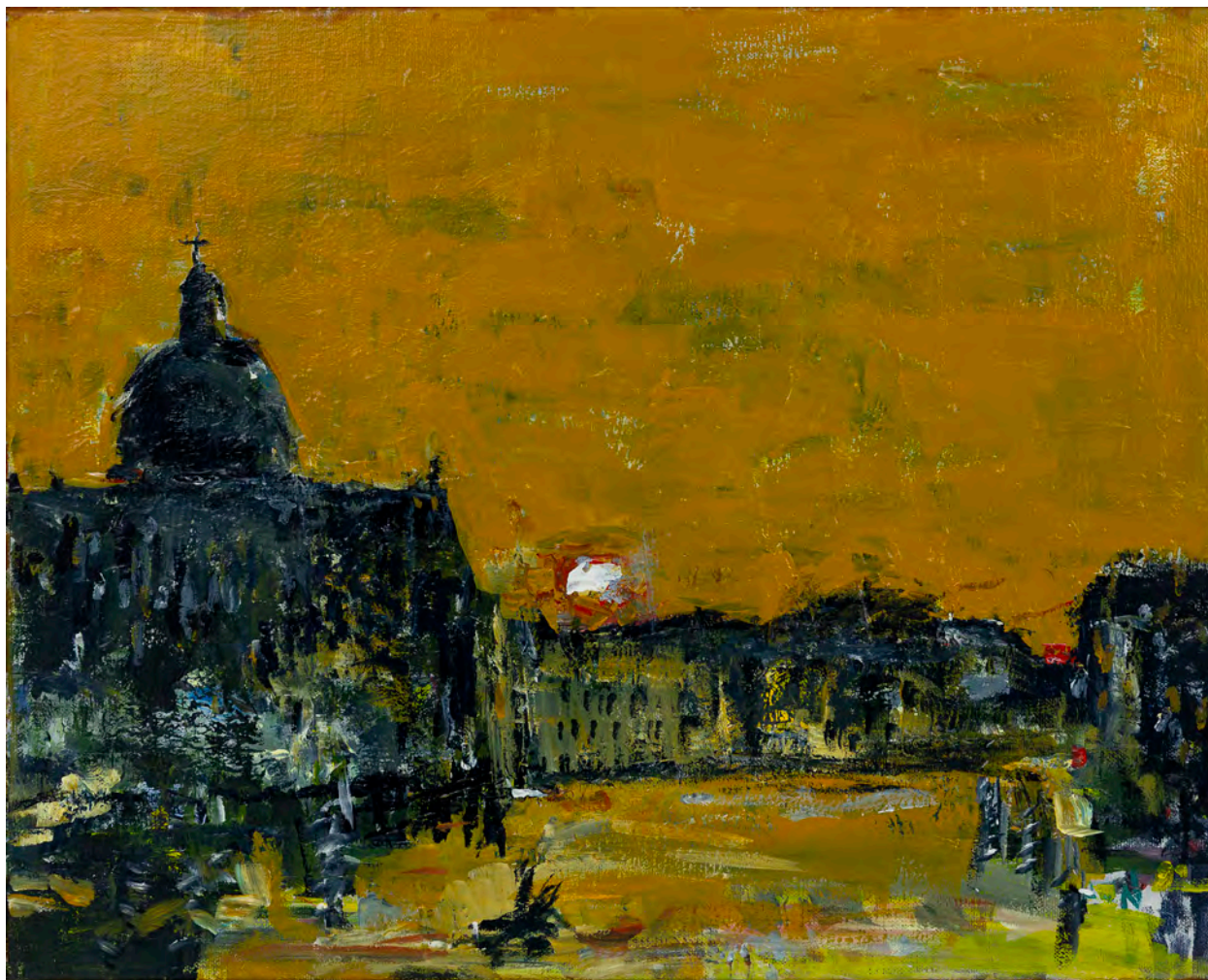
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Закхід Сонця Венеції

Chowanie słońca Bjenatki

Zachód słońca Wenecji

Sonnenuntergang Venedig

akryl na papjercu (50 x 40 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

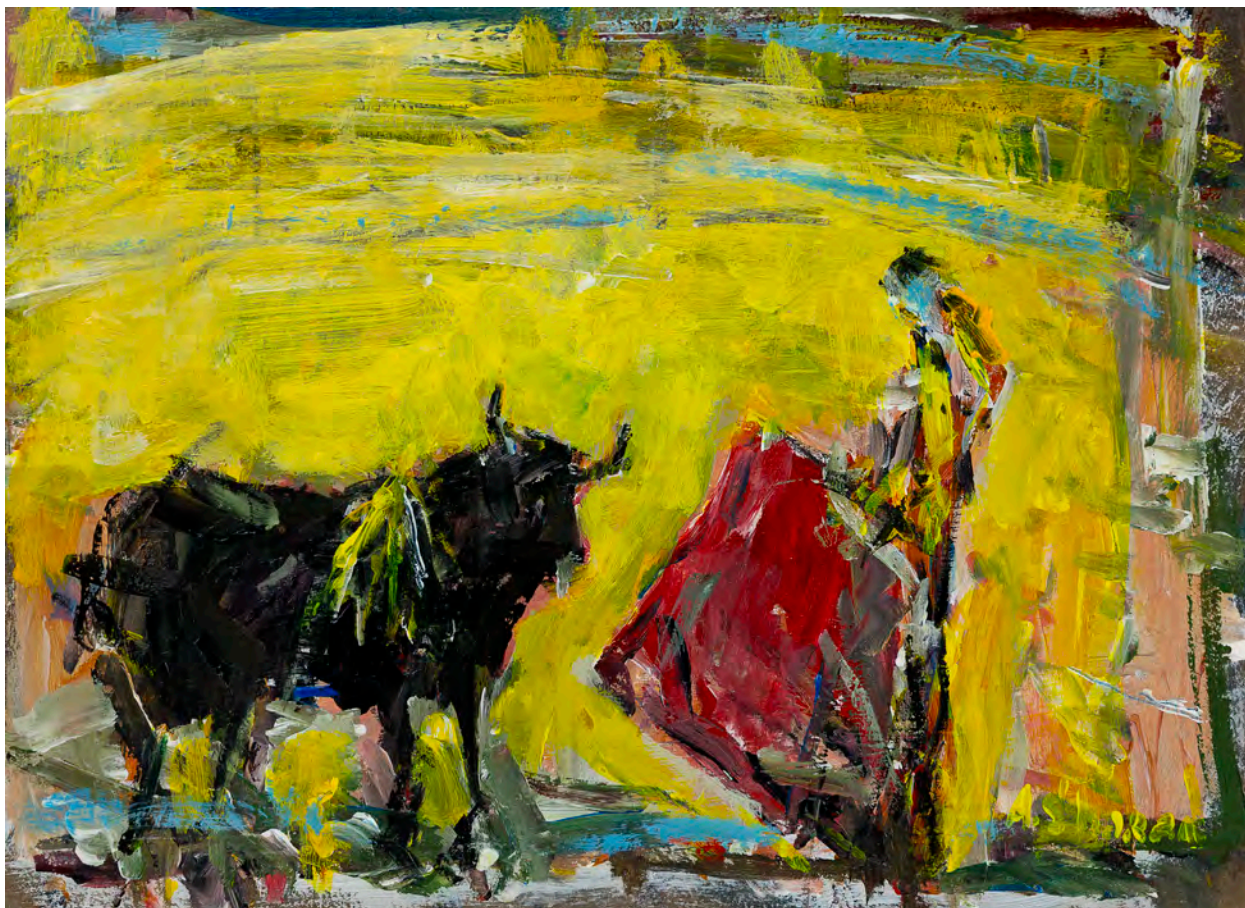
Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Korrida

Corrida

Korrida

Corrida

akryl na płatnje (30 x 20 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

WŚCIEKŁA BEZSILNOŚĆ

Ostatni raz byłam w Ukrainie w 2019 roku. To było przed pandemią. Bywałam tam każdego roku. Spotykałam się z moją rodziną. Znałam każdą ulicę i każdy dom w Kijowie. I co roku mam nadzieję, że będę mogła wrócić. Część mnie jest tam od dwóch lat. Każdego dnia. Wraz z każdym raportem, każdą analizą, każdą rozmową telefoniczną z moją rodziną.

Czas rosyjskiej inwazji wkrótce wyniesie dwa lata. Krewni się starzeją. Miasta się zmieniają. Domy są niszczone. Ludzie umierają. Każdego dnia. To teraz część codziennego życia.

Co pozostało po dziesięciu latach wojny? Po dwóch latach pełnoskalowej inwazji? Desperacka obrona. Całkowicie niejasna perspektywa. Wyczerpanie niczym z ołowiu. I niepohamowany gniew.

„Czy Ukraińcy nie są zmęczeni wojną?” pytają mnie niemieckie media. Oczywiście, że są. Ale co mają zrobić? „Potrzeba niesamowitego poświęcenia, aby bronić swojego kraju w ten sposób” – mówią Niemcy. Nie. Większego poświęcenia wymaga porzucenie swojego kraju i przekazanie go armii, która morduje, gwałci i porywa dzieci. Kiedy stoisz plecami

NJESMĚRNA BJEZMÓC

Běch posledni raz 2019 na Ukrainje. To bě do pandemije. Kóždy lěto sym tam byla. Sym swoju swójbu widžała. Kóždy dróhu a kóždy dom w Kijewje sym znała. A kóždy lěto so toho nadžijam, so nawróćić móc. Hižo dvě lěće je džěl wote mnje tam. Kóždy dzeń. Při kóždej powěšći, kóždej analyzy, kóždym telefonaće ze swójbu.

Bórže dvě lěće traje nětko Ruska inwazija. Přiwuzni bywaja starši. Města so přeměnjeja. Domy so zniča. Ludžo wumrěja. Kóždy dzeń. Mjeztym je to wšědny dzeń.

Što zwostanje po džesać lětach wójny? Po dvěmaj lětomaj poľnej inwazije? Zadwělowany to wobaranski bój. Dospołnje njejasny wuhlad. Woľojana wučerpanosć. A njesměrny hněw.

» Njejsu da Ukrainjenjo mućni wot wójny? «, so mje němske medije prašeja. Wězo to su. Ale što da maja činić? » Žada sej to njesměrnu woporniwość, swój kraj tak zakitować «, praja Němcy. Ně! Žada sej wjetšu woporniwość, swój kraj spuścić a mordarskemu, wumocowacemu a džěći zawlekowacemu wójsku přewostajić. Hdyž z chribjetom při

WÜTENDE OHNMACHT

Ich war das letzte Mal 2019 in der Ukraine. Das war vor der Pandemie. Jedes Jahr war ich dort. Habe meine Familie gesehen. Jede Straße und jedes Haus in Kyiv gekannt. Und jedes Jahr hoffe ich darauf, zurückkehren zu können. Seit zwei Jahren ist ein Teil von mir dort. Jeden Tag. Bei jeder Meldung, jeder Analyse, jedem Telefonat mit der Familie.

Bald zwei Jahre dauert Russlands Invasion nun an. Die Verwandten werden älter. Die Städte verändern sich. Häuser werden zerstört. Menschen sterben. Jeden Tag. Inzwischen ist das Alltag.

Was bleibt nach zehn Jahren Krieg? Nach zwei Jahren voller Invasion? Ein verzweifelter Abwehrkampf. Eine völlig unklare Aussicht. Eine bleierne Erschöpfung. Und eine unbändige Wut.

»Sind die Ukrainer nicht müde vom Krieg?«, werde ich von deutschen Medien gefragt. Natürlich sind sie es. Aber was sollen sie denn tun? »Es kostet unglaubliche Opferbereitschaft, sein Land so zu verteidigen«, sagen die Deutschen. Nein! Es kostet größere Opferbereitschaft, sein Land aufzugeben und einer mordenden, vergewaltigenden

ГНІВНЕ БЕЗСИЛЛЯ

Востаннє я була в Україні у 2019 році. Це було до пандемії. Я була там щороку. Бачилася з родиною. Знала кожну вулицю і кожен будинок у Києві. І щороку я сподіваюся, що зможу повернутися. Частина мене була там протягом двох років. Щодня. З кожним повідомленням, кожним аналізом, кожною телефонною розмовою з родиною.

Вторгнення Росії триває вже майже два роки. Родичі старіють. Міста змінюються. Будинки зруйновані. Люди гинуть. Щодня. Тепер це повсякденне життя.

Що залишається після десяти років війни? Після двох років вторгнення? Відчайдушна оборонна боротьба. Абсолютно незрозуміла перспектива. Свинцеве виснаження. І нестримна лють.

«Чи не втомилися українці від війни?», запитують мене німецькі ЗМІ. Звичайно, втомилися. Але що вони повинні робити? «Це вимагає неймовірних жертв, щоб так захищати свою країну», кажуть німці. Ні! Ще більшої жертви вимагає віддати свою країну в руки армії, яка вбиває, гвалтує і викрадає дітей. Коли тебе притискають до стіни,

do ściany, możesz być zmęczony, zdesperowany i zagubiony, ale i tak działasz dalej. Bo co innego możesz zrobić?

EUFORIA NA MAJDANIE

Na Majdanie w 2014 r. byłam w euforii. Ukraina powstała przeciwko sowieckiej tradycji autorytarnej i walczyła o demokrację. Ukraina chciała stać się zachodnim, wolnym krajem. UE oferowała perspektywę przyjęcia Ukrainy w najbliższej przyszłości. Oczywiście Putin nie mógł sobie pozwolić na przyglądanie się sytuacji z założonymi rękami.

Kiedy wysłał stosowne sygnały i zaanektował Krym, Zachód zareagował nie wsparciem dla Ukrainy, ale biernością. Było trochę krytyki, ale też budowa Nord Stream 2. Wyciągniętą rękę znów bardzo wyraźnie cofnięto.

Wiosną 2022 roku byłam optymistką. Wbrew moim obawom społeczność międzynarodowa szybko zdała sobie sprawę, że Rosja prowadzi agresywną wojnę. I sprzeciwiła się. Robiąc olbrzymie wrażenie solidarność na ulicach, przemówienie Olafa Scholza o czasach przełomu, sankcje wobec Rosji. Ukrainie obiecano pomoc – przede wszystkim w postaci broni.

Obrona Kijowa była skuteczna, a Putin musiał przyjąć do wiadomości, że jego plan się nie powiódł. Ukraina miała realną szansę zdusić

sćenje stejiš, móžeš mučny być a zadwělowany a zhubjeny, ale činiš přiwsěm dale. Přetož što maš hewak činić?

EUFORISCE NA MAJDANJE

Běch euforiska na Majdanye 2014. Ukraina pozběhny so přeciwo sowjetsko-awtoritarnej tradiciji a wojowaše za demokratiju. Ukraina chcyše so ze zapadnym, swobodnym krajom stać. EU bě bórzomny přistup do wuhladow stajiła (resp. měješe bórzomny přistup we wuhledže). Wězo njemóžeše Putin to jednorje akceptować.

Hdyž bě wón signale sadžał a Krim anektował, njereagowaše zapad z podpěru Ukrainy, ale z pasiwitu. Trochu kritizowachu, ale twarjachu tež płunowód Nord Stream 2. Wšědny džeń so wróci. Jara jasnje bu wupřestrěta ruka zaso wróco sćehnjena.

W nalěcu 2022 běch optimistiska. Napřeco mojim wobmyslenjam spóźna swětowe zhromadženstwo prawje spěšnje, zo wjedže Ruska nadpadowu wójnu. A wone so přeciwo tomu staješe. Přemóžaca solidarita na dróhach, narěč Olafa Scholza wo časach přewróta, sankcije přeciwo Ruskej. Slubichu Ukrainje pomoc – předewšěm w formje brónjow.

Kijew bu wuspěšnje zakitowany, a Putin dyrbješe zrozumić, zo bě jeho plan zwrěšćil.

und Kinder entführenden Armee zu überlassen. Wenn man mit dem Rücken zur Wand steht, kann man müde sein und verzweifelt und verloren, aber man macht trotzdem weiter. Denn was soll man sonst tun?

EUPHORISCH AUF DEM MAIDAN

Ich war euphorisch auf dem Maidan 2014. Die Ukraine erhob sich gegen die sowjetisch-autoritaristische Tradition und kämpfte für die Demokratie. Die Ukraine wollte ein westliches, freies Land werden. Die EU stellte einen baldigen Beitritt in Aussicht. Natürlich konnte Putin das nicht auf sich sitzen lassen.

Als er Signale setzte und die Krim annektierte, reagierte der Westen nicht mit Unterstützung der Ukraine, sondern mit Passivität. Es gab etwas Kritik, aber auch den Bau von Nord Stream 2. Man kehrte zum Tagesgeschehen zurück. Sehr deutlich wurde die ausgestreckte Hand wieder gesenkt.

Im Frühling 2022 war ich optimistisch. Entgegen meinen Befürchtungen erkannte die Weltgemeinschaft recht schnell, dass Russland einen Angriffskrieg führt. Und stellte sich dagegen. Überwältigende Solidarität auf den Straßen, Olaf Scholz' Zeitenwende-Rede, Sanktionen gegen Russland. Man versprach der Ukraine Hilfe – vor allem in Form von Waffen.

ти можеш бути втомленим, зневіреним і розгубленим, але ти все одно продовжуєш. Бо що ще ти можеш зробити?

ЕЙФОРІЯ НА МАЙДАНИ

Я була в ейфорії на Майдані в 2014 році. Україна повстала проти радянської авторитарної традиції і боролася за демократію. Україна хотіла стати західною, вільною країною. ЄС заявляв про перспективу швидкого вступу. Звісно, Путін не міг собі цього дозволити.

Коли він послав сигнали і анексував Крим, Захід відреагував не підтримкою України, а пасивністю. Була певна критика, а також будівництво «Північного потоку 2». Ми повернулися до подій того дня. Простягнуту руку знову дуже чітко опустили.

Навесні 2022 року я була налаштована оптимістично. Всупереч моїм побоюванням, міжнародна спільнота швидко зрозуміла, що Росія веде агресивну війну. І виступила проти неї. Переважна солідарність на вулицях, переломна промова Олафа Шольца, санкції проти Росії. Україні пообіцяли допомогу - передусім у вигляді зброї.

Київ був успішно захищений, і Путін мав усвідомити, що його план провалився. Україна мала реальний шанс у зародку

w zarodku wojownicze rozprzestrzenianie się faszyzmu. Wśród rosyjskich analityków wojennych panowała wówczas panika. Ukraina również prezentowała optymistyczne prognozy: jeśli kraj dostanie wszystko, co obiecano, Rosja może zostać pokonana do lata 2022 roku.

Ale obietnic nie zrealizowano. Moja cicha nadzieja na ponowne spotkanie z rodziną w następnym roku wyparowała. Zbyt wiele wahania i powściągliwości. Pisałam, tłumaczyłam i błagałam: „Mamy zbyt wiele, by umrzeć i zbyt mało, by przeżyć”.

Podobna nadzieja i rozpacz powtórzyły się jesienią 2022 roku, kiedy Ukraina znów złapała wiatr w żagle po wyzwoleniu Chersonia i regionu Charkowa – a zachodnie dostawy broni zostały na kilka miesięcy praktycznie wstrzymane.

UKRAIŃSKA KONTROFENSYWA

Zachód zastanawiał się, dlaczego ukraińska kontrofensywa nie idzie tak dobrze. A co innego było możliwe? Putin dostał czas na ponowną mobilizację i konsolidację linii obrony. Każda z tych pełnych zaskoczenia analiz wyprowadzała mnie z równowagi i niszczyła część mnie. Część mojej wiary w ludzkość i w zdolność Zachodu i demokracji do obrony.

Ukraina męješe woprawdźitu šansu, wojerske rozšěrjenje fašizma podusyć. W tutym času knježeše panika mjez ruskimi wójnskimy analytami. A na Ukrainje optimistiske prognozy: Bychu-li wšitko dóstali, štož bu přiľubjene, by móžno było, Rusku hač do lěća 2022 wróćo zbić.

Tola to, štož bě so slubiło, so njedodžerži. Moja ćicha nadźija, w slědowacym lěće swójbu zaso widžeć, so miny. Přewjele wahanja a zdžeržliwosće. Pisach a rozkładowach a prošach přećiwo tomu: » My dóstanjemy přewjele k wumrěću a přemało k žiwjenju! «

Podobna nadźija a podobne zadwělowanje wospjetowašej so nazymu 2022, jako Ukraina z wuswobodženjom Khersona a Khar'kiwskeho regiona nowy rozmach dožiwi – a zapadne dodawanja brónjow so na někotre měsacy praktisce zastajachu.

UKRAINSKA PŘEĆIWNA OFENSIWA

Zapad so džiwaše, čehodla ukrainska přećiwna ofensiwa tak derje njefunguje. Haj kak da tež? Běchu Putinej čas dali, znova mobilizować a zakitowanske linije skrućić. Kóžda z tajkich překwapjenych analizow zjědže mi pod kožu a zniči džěl we mni. Džěl wěry do čłowjestwa a do zakitowanskeje kmanosće zapada a demokratije.

Kyiv wurde erfolgreich verteidigt, und Putin musste verstehen, dass sein Plan gescheitert war. Die Ukraine hatte eine echte Chance, die kriegserische Ausbreitung des Faschismus im Keim zu ersticken. Es gab in dieser Zeit Panik unter russischen Kriegsanalysten. Und aus der Ukraine optimistische Prognosen: Wenn sie alles bekämen, was versprochen wurde, könne man Russland bis Sommer 2022 zurückschlagen.

Doch das Versprochene wurde nicht geliefert. Meine stille Hoffnung, im folgenden Jahr die Familie wiederzusehen, verflog. Zu viel Zögern und Zurückhaltung. Ich schrieb und erklärte und bettelte dagegen an: »Wir bekommen zu viel zum Sterben und zu wenig zum Leben!«

Ein ähnliches Hoffen und Verzweifeln wiederholte sich im Herbst 2022, als die Ukraine mit der Befreiung von Kherson und der Karkiver Region einen neuen Schwung erlebte – und die westlichen Waffenlieferungen für einige Monate praktisch eingestellt wurden.

UKRAINISCHE GEGENOFFENSIVE

Der Westen wunderte sich darüber, warum die ukrainische Gegenoffensive nicht so gut laufe. Ja wie denn auch? Man hatte Putin Zeit gelassen, neu zu mobilisieren und Verteidigungslinien zu festigen. Jede solcher überraschten Analysen fuhr mir unter die Haut und zerstörte einen Teil in mir. Einen Teil des Glaubens an die

придушити військове поширення фашизму. Серед російських військових аналітиків тоді панувала паніка. А з України лунали оптимістичні прогнози: Якби вони отримали все, що їм обіцяли, то Росію можна було б відбити до літа 2022 року.

Але обіцяного не було виконано. Моя тиха надія знову побачити родину наступного року зникла. Занадто багато вагань і стриманості. Я писала, пояснювала і благала: «Ми отримуємо занадто багато, щоб померти, і занадто мало, щоб жити!»

Подібна надія і відчай повторилися восени 2022 року, коли Україна пережила новий імпульс зі звільненням Херсона і Харківської області – і західні постачання зброї були практично припинені на кілька місяців.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНТРАНАСТУП

Захід дивувався, чому український контрнаступ не йде так добре. Як це могло статися? Путіну дали час на повторну мобілізацію і зміцнення ліній оборони. Кожен з таких несподіваних аналізів проникав мені під шкіру і руйнував частину мене. Частину моєї віри в людство і в здатність Заходу та демократії захистити себе.

Все, що відбувається, цілковито можна було б розглядати як раціональний крок.

Jednak wszystko, co się dzieje, można postrzegać jako racjonalne posunięcie. Dlaczego bardziej zrównoważonym rozwiązaniem dla NATO nie miałyby być bezpośrednie odstraszanie Rosji zamiast wykrwawiania Ukrainy przez długi czas w celu zmniejszenia rosyjskiej gospodarki i zdolności obronnych? Jak inaczej wytłumaczyć fakt, że prezydent USA Biden powiedział przed inwazją, że NATO nie będzie interweniować, jeśli Rosja zaatakuje Ukrainę?

Nawet wtedy wielu ukraińskich analityków postrzegało to jako zaproszenie. Od tego czasu wsparcie dla Ukrainy było niczym innym jak dobrze wyregulowaną kroplówką podtrzymującą życie wojny, która każdego dnia zabija setki ludzi, pozbawia dzieci rodziców, a rodziców dzieci. Ponieważ dla ludzi nie ma miejsca w geopolityce. Podczas gdy Zachód jedną ręką wabi i przeciąga Ukrainę na swoją stronę, a drugą pozwala jej upaść, pierwsi w Ukrainie zaczynają się zastanawiać, jak długo jeszcze będą wodzeni za nos.

PLANY BUDŻETOWE NA KOLEJNE DZIESIĘĆ LAT WOJNY

Podczas gdy Stany Zjednoczone planują swój budżet na kolejne dziesięć wojennych lat, Ukraina nie przetrwa tak długiego konfliktu

Při tym móhli všitko, štož so stanje, bjezdwěla jako racionalny šach wobhladować. Čehodla njeměło to za NATO naslědniše rozrisanje być, Rusku nic direktnje wottrašić, ale přez dołhi čas na Ukrainje wukrawić dać, a z tym hospodarstwo a zamóžnosć zakitowanja redukowa? Kak hodži so hinak rozklasć, zo je prezident USA Biden hišće do inwazije rjekł, NATO njeby zapřimnyła, hdyž Ruska so wali do Ukrainy?

Hižo tehdy běchu to mnozy ukrajinscy analytostoj jako přeprošenje zrozumili. A wot toho časa je podpěra Ukrainy runje to: derje regulowana kapka zdžerženja wójny, kotraž mori kóždy dzeń sta ludži, bjerje džěćom jich staršich a staršim jich džěć. Dokelž tući ludžo w geopolitice jako zapřijeće njeeksistuja.

A mjeztym zo zapad wospjet wabi a Ukrainu z jednej ruku na jeho bok sčehnje a z druhej padnyć da, prašaja so přeni na Ukrainje, kak dołho dadža so hišće za nós wodzić.

BUDGETOWE PLANOWANJA ZA PŘICHODNYCH DŽESAĆ WÓJNSKICH LĚT

Mjeztym zo USA budgetowe plany za přichodnych džesać wójnskich lět přistaja, Ukraina džesać lět wójny hižo njepřežiwi. Najzmužićiši wšědnje mrěja. Masy ludži su

Menschheit und an die Verteidigungsfähigkeit des Westens und der Demokratie.

Dabei könnte man alles, was passiert, durchaus als rationalen Schachzug betrachten. Warum sollte es für die NATO nicht die nachhaltigere Lösung sein, Russland nicht direkt abzuschrecken, sondern über eine lange Zeit in der Ukraine ausbluten zu lassen, um die russische Wirtschaft und Verteidigungsfähigkeit zu reduzieren? Wie lässt sich anders erklären, dass US-Präsident Biden noch vor der Invasion gesagt hat, die NATO würde nicht eingreifen, wenn Russland in der Ukraine einmarschiert?

Schon damals wurde das von vielen ukrainischen Analysten als Einladung verstanden. Und seitdem ist die Unterstützung der Ukraine genau das: ein wohlregulierter Tropf der Lebenserhaltung eines Krieges, der jeden Tag Hunderte Menschen tötet, Kindern ihre Eltern nimmt und Eltern ihre Kinder. Weil diese Menschen in der Geopolitik kein Begriff sind.

Und während der Westen wiederholt lockt und die Ukraine mit einer Hand auf seine Seite zieht und mit der anderen fallen lässt, fragen sich die Ersten in der Ukraine, wie lange sie sich noch an der Nase herumführen lassen.

BUDGETPLANUNGEN FÜR DIE NÄCHSTEN ZEHN KRIEGSJAHRE

Während die USA Budgetplanungen für die nächsten zehn Kriegsjahre anstellen, wird die

Чому б для НАТО не було більш раціональним рішенням не стримувати Росію безпосередньо, а знекровлювати її в Україні протягом тривалого періоду часу, щоб зменшити російську економіку і обороноздатність? Як ще можна пояснити, що президент США Байден перед вторгненням заявив, що НАТО не буде втручатися, якщо Росія вторгнеться в Україну?

Вже тоді багато українських аналітиків сприйняли це як запрошення. І з тих пір підтримка України є саме цим: добре відрегульованою крапельницею життєзабезпечення війни, яка щодня вбиває сотні людей, позбавляє дітей батьків, а батьків дітей. Тому що ці люди не є концепцією в геополітиці.

І поки Захід однією рукою неодноразово заманює і тягне Україну на свій бік, а іншою дозволяє їй впасти, перші в Україні задаються питанням, як довго їх ще будуть водити за ніс.

ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ ВІЙНИ

У той час як США планують бюджет на наступні десять років війни, Україна вже не переживе десяти років війни. Щодня гинуть найсміливіші. Люди масово травмова-

zbrojnego. Najodważniejsi umierają każdego dnia. Ludzie masowo doznają traum. Gospodarka leży odłogi. Pola są zaminowane na stulecia. Przyroda doznała nieodwracalnych szkód. To, co zostaje, to zniszczona ojczyzna. Martwi krewni. Wściekła bezsilność.

Zawsze miałam dwa kraje, do których mogłam się przenieść, gdyby w Niemczech zrobiło się zbyt niebezpiecznie. Mam obywatelstwo ukraińskie i w każdej chwili mogę otrzymać obywatelstwo izraelskie. Mam rodzinę w obu krajach. I żaden z nich nie jest teraz bezpieczną przystanią.

Co dzieje się z drzewem, którego korzenie są zatrute? Pociski artyleryjskie eksplodują w moich korzeniach. Ale trwam. I my trwamy. I może życie będzie toczyć się dalej. I może Ukraina stanie się czymś nowym, kiedy podniesie się z wojny.

Nie wiem, jaką mam nadzieję. Ale ją mam. Bo nie mam innego wyboru.

MARINA WEISBAND

przełożyła Marta Miatkowska

<https://www.juedische-allgemeine.de/politik/wuetende-ohnmacht/>
Marina Weisband 22.02.2024, godz. 10:05

trawmatizowani. Gospodarstwo je so sypnyło. Pola su na lětstotki zaminowane. Příroda je ćežku škodu počerpjeła. Štož zwostanje, je zničena domizna. Su mortwi přiwuzni. Je hněwna bjezmóc.

Mějach přeco dwaj krajej, do kotrejuž móžach hić, jeli budže w Němskej přestrašne. Mam ukrainske staćanstwo a móžu kóždy čas israelske dóstać. Mam swójbu we woběmaj krajomaj. A žadyn z njeju njeje nětko wěsty přistaw.

Što stanje so ze štomom, kotrehož korjenje so zajědojća? W mojich korjenjach rozbuchuja wutřěle artilerije. Ale ja wobsteju. A my wobstejimy. A snano dže žiwjenje dale. A snano móže z Ukrainy něšto noweho nastać, hdyž so wot wójny zhraba.

Njewěm, kajku nadźiju mam. Ale mam ju. Dokelž nimam hinašu móžnosť.

MARINA WEISBAND

přeložil Jan Bogusz

<https://www.juedische-allgemeine.de/politik/wuetende-ohnmacht/>
wot Mariny Weisband 22.02.2024 10:05 hodź.

Ukraine zehn Jahre Krieg nicht mehr überleben. Die Tapfersten sterben täglich. Die Menschen sind massenhaft traumatisiert. Die Wirtschaft liegt brach. Die Felder sind auf Jahrhunderte vermint. Die Natur hat unrettbar Schaden erlitten. Was bleibt, ist eine zerstörte Heimat. Sind tote Verwandte. Ist eine wütende Ohnmacht.

Ich hatte immer zwei Länder, in die ich gehen konnte, falls es in Deutschland zu gefährlich wird. Ich habe die ukrainische Staatsbürgerschaft und kann jederzeit die israelische bekommen. Ich habe Familie in beiden Ländern. Und keines davon ist nunmehr ein sicherer Hafen.

Was passiert mit einem Baum, dessen Wurzeln vergiftet werden? In meinen Wurzeln explodieren Artilleriegeschosse. Aber ich bestehe. Und wir bestehen. Und vielleicht geht das Leben weiter. Und vielleicht kann aus der Ukraine etwas Neues werden, wenn sie sich vom Krieg erholt.

Ich weiß nicht, welche Hoffnung ich habe. Aber ich habe sie. Weil ich keine andere Wahl habe.

MARINA WEISBAND

<https://www.juedische-allgemeine.de/politik/wuetende-ohnmacht/>
von Marina Weisband 22.02.2024 10:05 Uhr

ні. Економіка зруйнована. Поля заміновані на століття. Природі завдано непоправної шкоди. Все, що залишилося, це знищена батьківщина. Мертві родичі. Несамовите безсилля.

У мене завжди було дві країни, куди я могла поїхати, якщо в Німеччині стане надто небезпечно. Я маю українське громадянство і можу в будь-який момент отримати ізраїльське. У мене є родина в обидвох країнах. І жодна з них зараз не є безпечною гаванню.

Що відбувається з деревом, коріння якого отруєне? Артилерійські снаряди розриваються в моєму корінні. Але я виживаю. І ми виживаємо. І, можливо, життя продовжиться. І, можливо, Україна зможе стати чимось новим, коли оговтається від війни.

Я не знаю, на що я сподіваюся. Але я сподіваюся. Тому що у мене немає іншого вибору.

MARINA WEISBAND

переклав Vitalii Makhanets

<https://www.juedische-allgemeine.de/politik/wuetende-ohnmacht/>
Маріна Вайсбанд 22.02.2024 10:05

Казкова ніч
Дон Кіхота
Bajkojta nóc
Don Quijota
Bajkowa noc
Don Kichota
Die märchenhafte
Nacht
des Don Quijote

akryl na płótnie
(30 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

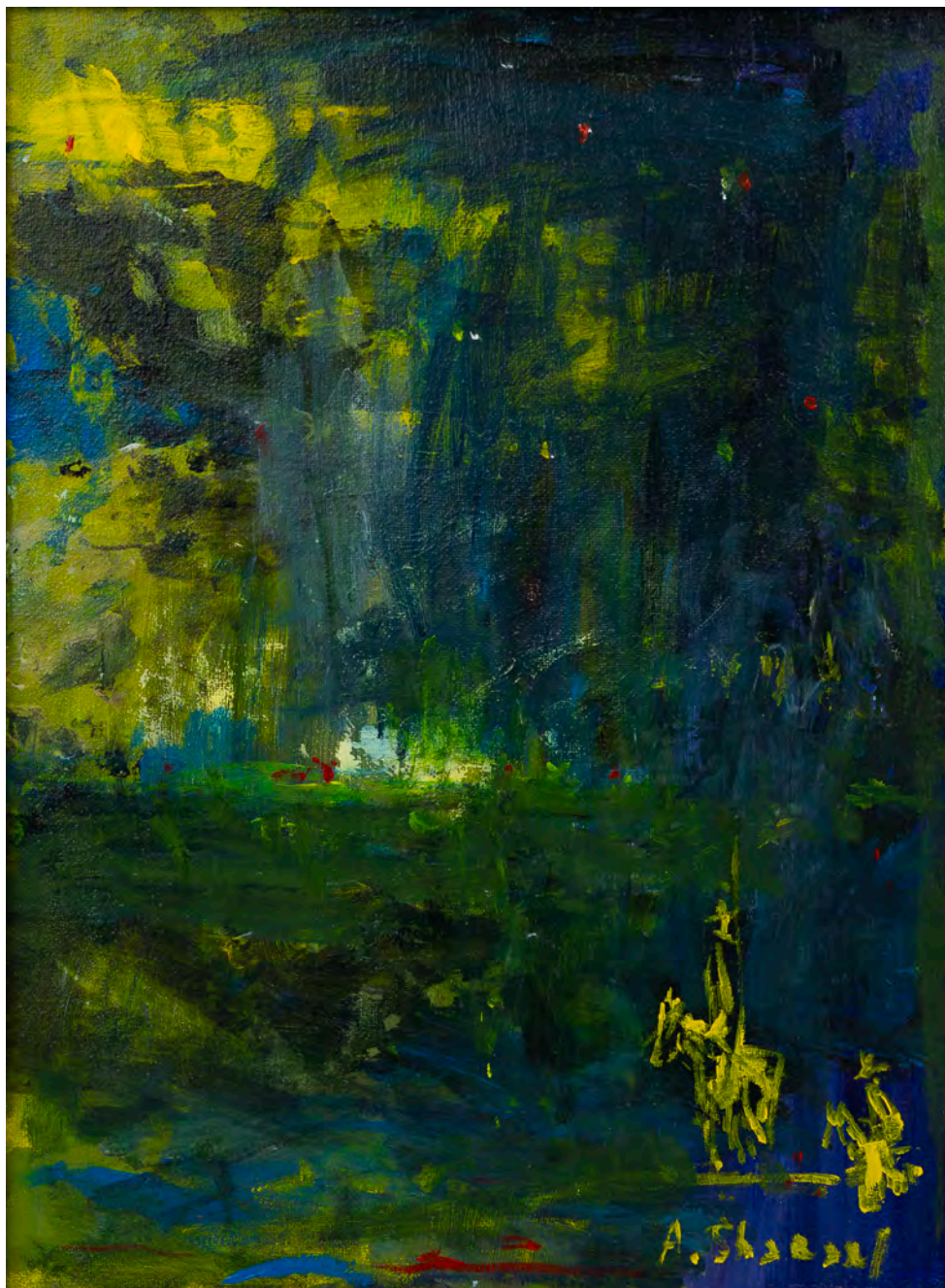
Acryl auf Leinwand

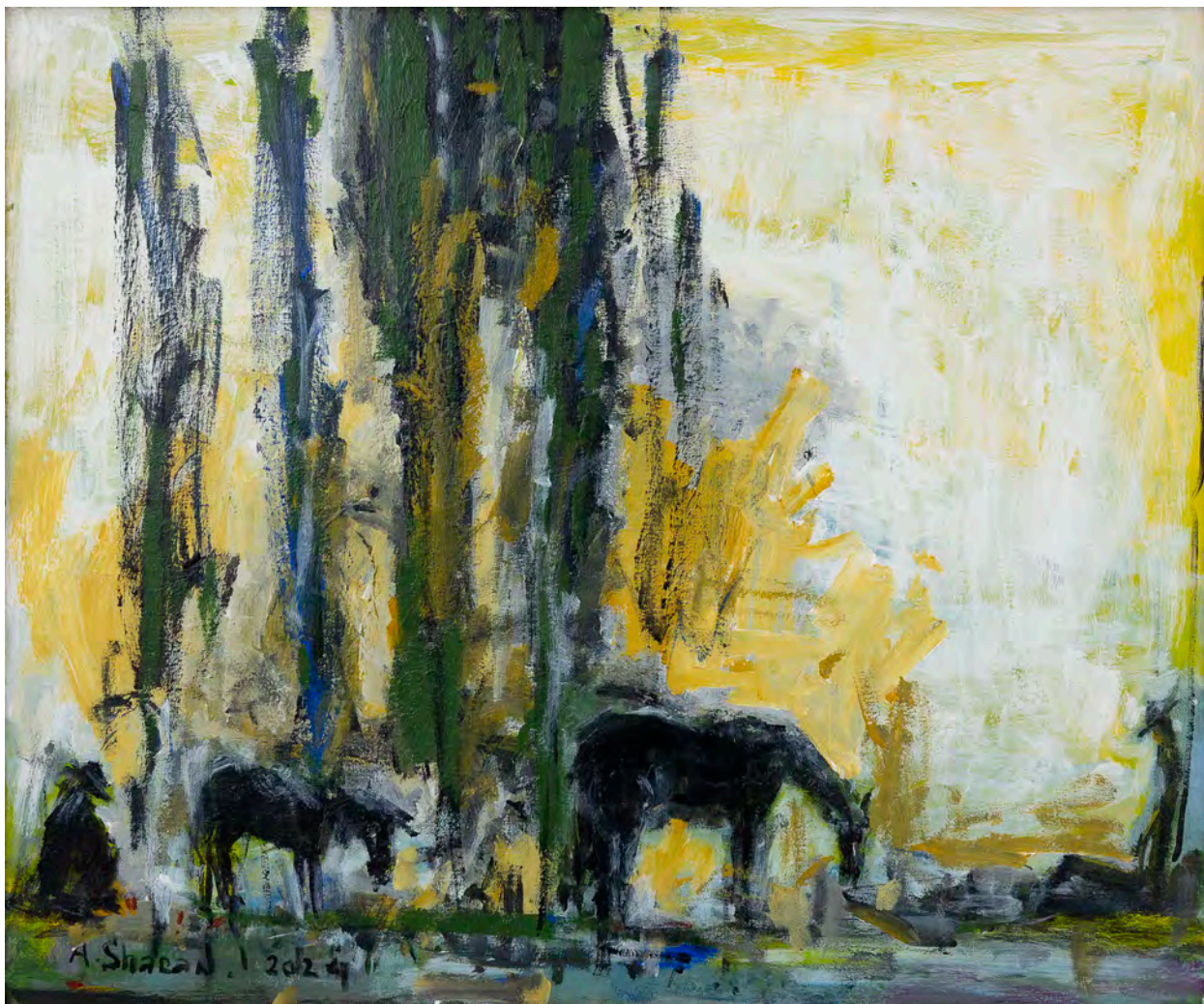
wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Сон Сервантеса

Són Cervantesa

Sen Cervantesa

Der Traum des Cervantes

akryl na twierdej włokninje (60 × 50 cm)

акрил на фанері

akryl na sklejcе

Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ТУТ ДУЖЕ МИЛО КРАСИВО

Тут іноді
 як у раю
 На кожному кроці тут добрії люди
 Життя тут ще чогось хоч трішки вартує
 Але що не вдієш
 Сумую
 Рай мій мене
 не відпускає
 І хоч він у пекло упав

Я іншого я раю не знаю

Ніколи не знав

не шукав

І не знайду

Андрій Шапан / Andrii Sharan

TAK TUTAJ MIŁO I PIĘKNIE

Tutaj czasem
 jak w raju
 Na każdym kroku dobrzy ludzie
 Życie tutaj wciąż jest coś warte
 Ale coś zrobić
 Smutno mi
 Mój raj mnie
 nie wypuszcza
 I choć zamienił się w piekło

Innego raju nie znam

Nigdy nie znałem

nie szukałem

I nie znajduę

(przełożył Sebastian Markiewicz)

ES IST HIER SEHR NETT
UND SCHÖN

Hier ist es manchmal
 wie im Paradies
 Auf jedem Schritt und Tritt
 gibt es gute Leute hier
 Das Leben ist hier noch etwas wert
 Aber was kann man tun?
 Ich bin traurig
 Mein Paradies lässt mich nicht los
 Und obwohl es in die Hölle fiel

Kenne ich kein anderes Paradies

Ich kannte es nie

Ich habe es nicht gesucht

Und werde es nicht finden

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

TU JE ŠIKWANJE RJENJE

hdys a hdys
 kaž w raju
 na kóždym kroku su dobri ludžo
 žiwjenje je tu šće kus něšto hódne
 ale što sej chceš
 mi so styska
 mój raj mje
 njepuści
 a njech tež je do hele padnył

haj druhi raj ja njeznaju

nihdy njejsym znał

njepytał

a njenamakam

(přełożył Fabian Kaulfürst)

Село дитинства
Wjeska dżěcatstwa
Wioska dzieciństwa
Dorf der Kindheit

akryl na płótnie (50 × 40 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

ГРОЗА

Холодна кава ночі
Вітер гримить в вікно
зриває дроти
Запалює свічки
Дряпає скло
Прикурюючи від вогню
Сідає поруч тиша
Очі
Змикає страх

І мокне
листя у раю
Я бачив
Я там змок
не раз
Крім нас самих
дверей там вже ніхто
не замикає

Андрій Шаран / Andrii Sharan

BURZA

Wystygła kawa nocy
Wiatr łomocze w okno
zrywa druty
Zapala świecezki
Drapie szyby
Przypalając sobie od ognia
Przysiada się cisza
Oczy
Zamyka strach

І мокną
liście w raju
Widziałem
Zmokłem tam
nie raz
Oprócz nas
drzwi tam już nikt
nie zamyka

(przełożył Sebastian Markiewicz)

DAS GEWITTER

Kalter Kaffee in der Nacht
Der Wind rüttelt am Fenster
reißt die Drähte ab
zündet die Kerzen an
zerkratzt das Glas
Vom Feuer angezündet
setzt sich die Stille nebenan
Die Angst macht
die Augen zu

Und die Blätter werden
nass im Paradies
Ich habe gesehen
Ich wurde dort mehrmals nass
Außer uns selbst
schließt dort schon niemand
die Tür ab

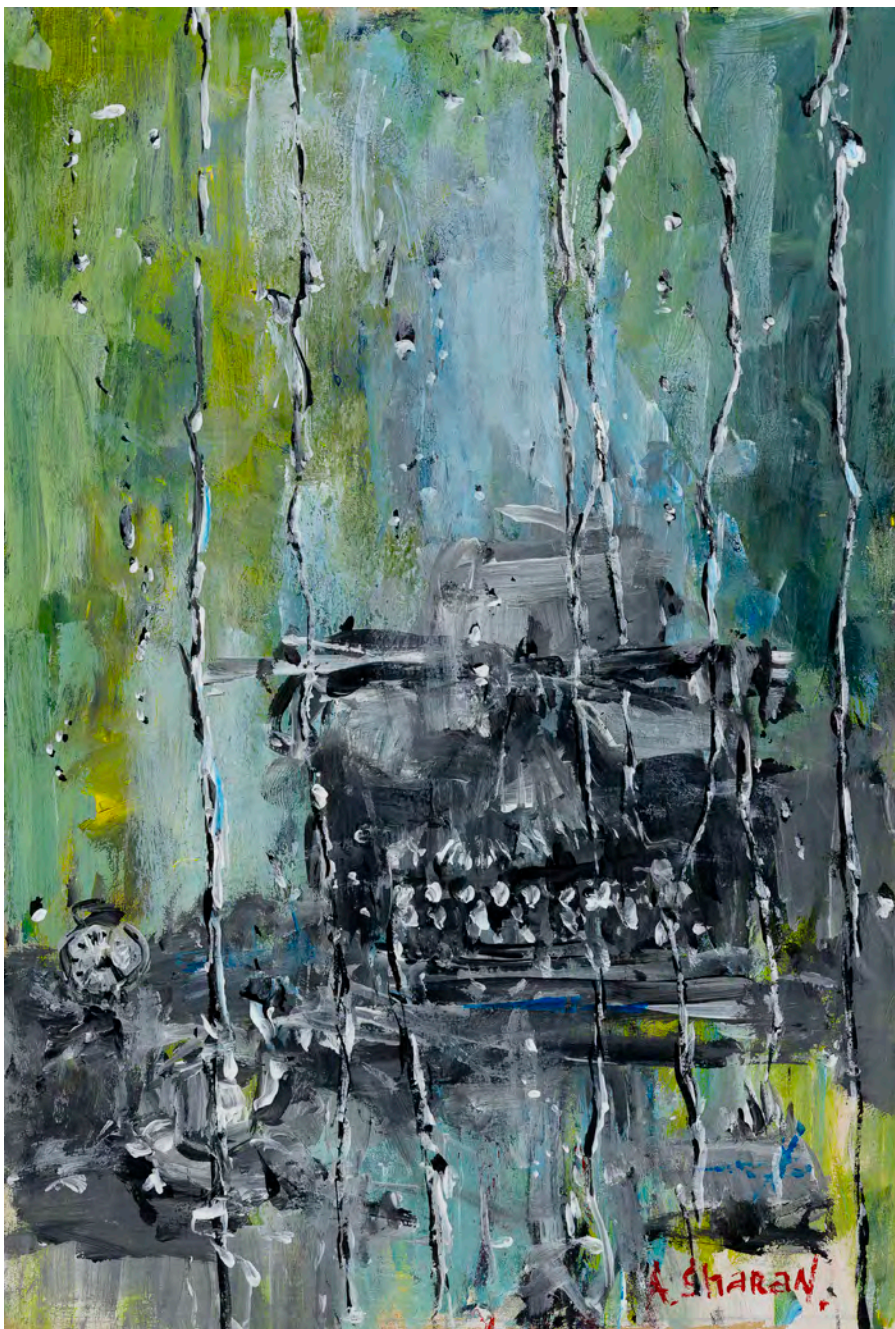
(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

NJEWJEDRO

zymny kofej nocy
wëtr świka do wokna
torha za groty
zapala swëčki
škraba wo škleńcu
so z wohnjom zažehlejo
pódla syda so ćišina
woči
začinja strach

a moka
lišćo w raju
sym to widzał
sym tam zmoknył
něšto króć
nimo nas samych
tam hižo nchtó durje
njezamka

(přežołil Fabian Kaulfürst)

Світова історія осені.

Розділ I

Swētowe stawizny nazymy.

Kapitł I

Światowa historia jesieni.

Rozdział I

Weltgeschichte des Herbstes.

Kapitel I

akryl na papjercu (20 x 30 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

сїдай

Може кави
 Втомився
 Здалеку і довго ідеш
 Я чекав тебе
 і Боже знаєш як хочеться плакати

– Мені теж

(Андрій Шаран / Andrii Sharan)

SETZE DICH

Vielleicht einen Kaffee?
 Du bist müde
 Du bist schon so lange unterwegs
 Ich habe auf dich gewartet
 und Gott weiß, wie ich weinen möchte

– Und ich auch

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

USIĄDŹ

Może kawy
 Zmęczonyś
 Z daleka i długo idziesz
 Czekałem na ciebie
 mój Boże wiesz jakże chce się płakać

– Mnie też

(przełożył Sebastian Markiewicz)

SYDŇ SO

chceš kofej
 sy sprócný
 daleko a dołho sy po puću był
 sym na tebję čakał
 a Božo wěš kak chce so płakać

– mi tež

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Горнятко кави
Šalka kofeja
Filizanka kawy
Eine Tasse Kaffee

akryl na płótnie (20 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ЯКЩО НЕМА

Якщо нема
 То й не треба
 І ніколи не треба було
 Якщо без тебе
 А з тобою і неба не треба
 Ти моє небо

Андрій Шаран / Andrii Sharan

WENN ES NICHT GIBT

Dann brauche ich es nicht
 Ich habe es nie gebraucht
 Wenn ohne dich
 Und mit dir brauche ich keinen Himmel
 Du bist mein Himmel

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

JEŚLI NIE MA

To i nie trzeba
 I nigdy nie trzeba było
 Jeśli bez ciebie
 A z tobą i nieba nie trzeba
 Tyś moim niebem

(przełożył Sebastian Markiewicz)

ŠTOŽ NIMAŠ

njetrjebaš
 a nihdy trjebał njejsy
 jeli je bjez tebje
 tola z tobu njetrjebam ani k njebjesam
 ty sy moje njebjesa

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Дівчина ночі
Holca nocy
Dziewczyna nocy
Mädchen der Nacht

akryl na płótnie (20 × 20 cm)
акрил на полотні
akryl na płótnie
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca
власність художника
własność artysty
Besitz des Künstlers

ЯК ДОВГО НАМ З ТОБОЮ ВАРТО ПОМОВЧАТИ

О Боже
Ні не зрозуміти
крім тебе нам його не досягнути
Життя таким прийняти тут як воно є
І просто жити
просто любити
Цю дивовижну і подекуди сумну пригоду

А там
Не нам

Вічність мовчати
І раптом тихо прошептати
Ні не про вічне

Просто про погоду

Андрій Шапан / Andrii Sharan

WIE LANGE SOLLEN WIR BEIDE SCHWEIGEN?

Oh, mein Gott
Nein, das kann man nicht verstehen
Außer dir können wir es nicht verstehen
Das Leben anzunehmen hier,
wie es ist
Und einfach zu leben
einfach zu lieben
Dieses wunderbare und manchmal traurige Abenteuer

Und dort
nicht für uns

Für immer zu schweigen
Und plötzlich leise flüstern
Nein, nicht über das Ewige

Nur über das Wetter

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

JAK DŁUGO POWINNIŚMY RAZEM SIEDZIEĆ W CISZY

Mój Boże
To nie do pojęcia
bez ciebie to jest nie do pojęcia
Brać życie takim jakie jest
Po prostu żyć
po prostu kochać
Tę niezwykłą i niekiedy smutną przygodę

A tamto
Nie dla nas

Wiekami milczeć
I nagle cicho zaszeptać
Nie o wieczności

Ot tak o pogodzie

(przełożył Sebastian Markiewicz)

KAK DOŁHO MĚĽOJ HROMADŽE MJELČEĆ

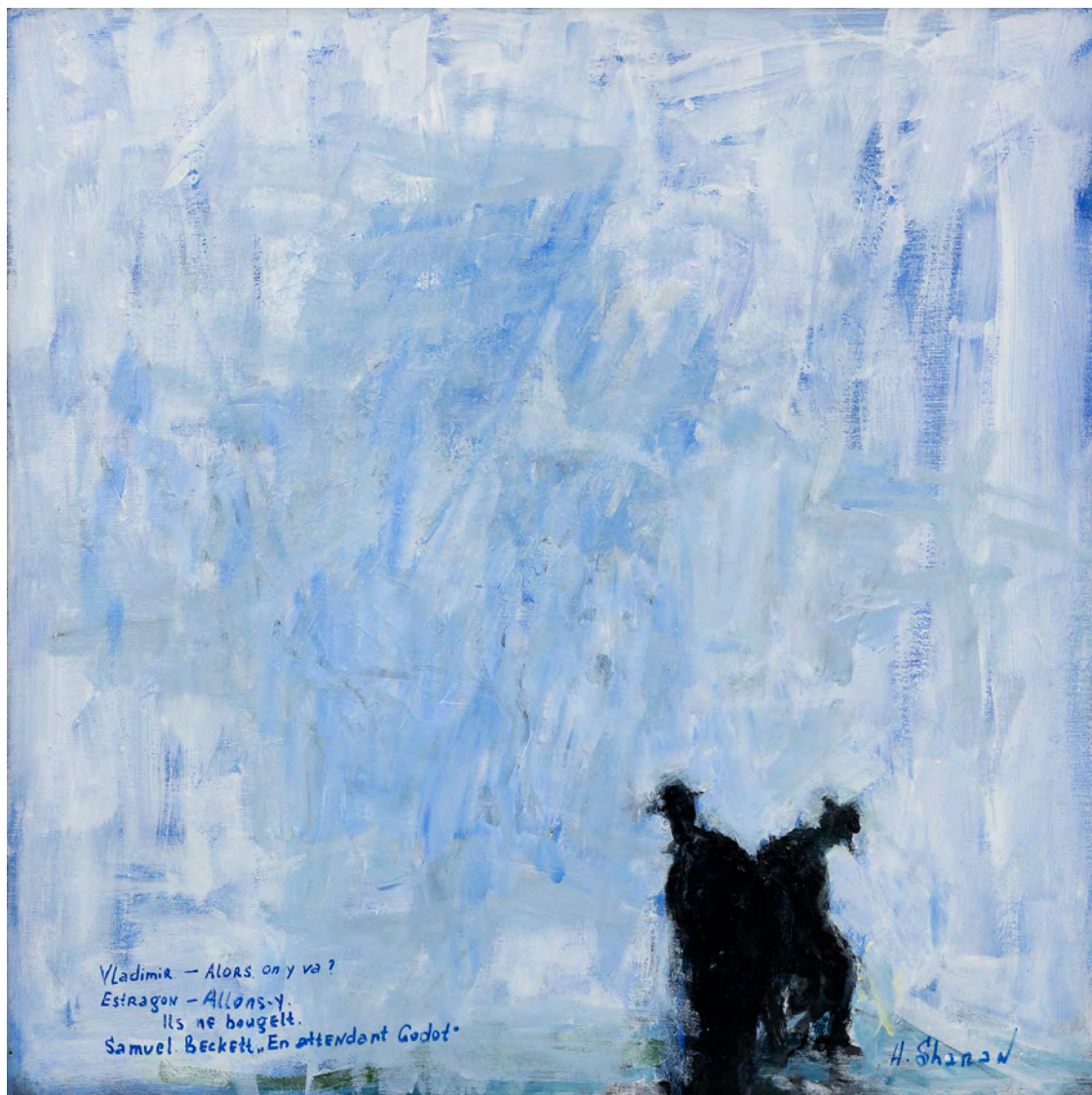
ow Božo
nikajke zrozumjenje
bjez tebje njezmějemy ženje
žiwjenje tu tajke přiwzać, kajkež je
a prosće žiwy być
prosće lubo měć
wony wulkotny a druhdy zrudny dyrdomdej

a tam zas
nic za nas

mjelčec na wěki
a naraz šeptać napřeki
ně ničo wo wěčnosti

jednorje wo wjedrje

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Чекаючи на Годо
Čakajo na Godota
Czekając na Godota
Warten auf Godot

akryl na płótnie (60 x 60 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

ТАК УДАРОМ НІЗВІДКИ ТУПИМ ПІД ГРУДИ ПРИХОДИТЬ КОХАННЯ

І все так приходить
І все відходить
І сонце дитяче
І дощ юнацький
Зненацька
Після ночі на ранок
І так падає сніг на тремтячі коліна і скроні
від нестерпного болю буття
І так світ щезає
І очі мутні з сил останніх світло шукають у чорній землі під собою
І капає слина
З ікол чорного ангела боротьби
За права кого і за що
У пустелі душі
навкруги
Чия це провина
Це ж не воля моя
Але
завше так було
І буде
Що за мить коли все десь під ранок огорне пітьма
Ударом нізвідки тупим під груди
Прийде
Світанок

Андрій Шаран / Andrii Sharan

NIESPODZIEWANYM CIOSEM POD ŻEBRO PRZYCHODZI UCZUCIE

Wszystko przychodzi
I wszystko odchodzi
I słońce dzieciństwa
I młodzieńczy deszcz
Znienacka
Jak świt po nocy
Tak śnieg się sypie na drżące kolana i skronie
od nieznośnego smutku bytu
I tak przemija świat
A oczy zmętniałe ostatkiem sił szukają światła w czarnej ziemi pod sobą
Tak kapie ślina
Z kłów czarnego anioła walki
O czyje prawa i o co
W pustyni duszy
dokoła
Czyja to wina
To nie jest wola moja
Ale
zawsze tak było
I będzie
Że chwilę po tym jak mrok spowije wszystko przed światem
Niespodziewanym ciosem pod żebro
Nadejdzie
Świt

(przełożył Sebastian Markiewicz)

SO KOMMT DIE LIEBE NIRGENDSWOHER WIE EIN STUMPFER SCHLAG UNTER DER BRUST

Und alles kommt so
Und alles geht weg
Und die Sonne der Kindheit
Und der Regen der Jugend
Plötzlich
nach der Nacht am Morgen
Und so fällt der Schnee auf zitternde Knie und Schläfen
vom unerträglichen Schmerz des Seins
Und so geht die Welt zu Ende
Und trübe Augen von ihrer letzten Kraft suchen nach Licht
in der schwarzen Erde darunter
Und Speichel tropft
von den Zähnen des schwarzen Kampfungels
Für wessen Rechte und wofür?
In der Wüste der Seele
herum
Wessen Schuld ist das?
Das ist doch nicht mein Wille
Aber
es war schon immer so
Und es wird immer so sein
Was wäre, wenn in einem Augenblick irgendwo am Morgen die
Dunkelheit alles einhüllt
Von nirgendwoher mit einem stumpfen Schlag unter der Brust
wird kommen
die Morgendämmerung

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

KAŽ Z TUPYM DYROM POD WUTROBNO ZJEWI SO Z NIHDŽE NIČOHO LUBOŚĆ

a wšo so tak jewi
a wšitko so minje
a dźećatstwa słonco
a młodosće dešč
njenadžicy
po nocy na ranko
a tak pada sněh na dyrkotate kolena a spanja
dla njeznjesneje bolosće być
a tak čehnje swět do zahuby
a woči, mutnej po poslednich mocach,
pytatej swětlo w čornej zemi pod sobu
a sliny kapaja
z torhakow čorneho jandžela wojownika
za prawa koho a za čo
w pusćinje duše
dokoła
čeje wina to je
tla nic moja wola
ale
je přeco tak było
a budže
zo we wokomiku hdyž něhdže na ranko čma wšo pokrywa
z tupym dyrom pod wutrobnu
přindže
switanje

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Літній ранок
Lěčne ranje
Letní poranek
Sommertorgen

akryl na plátně 30 x 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ЩО ТАМ ЗА БІЙКА НА ЗГАРИЩІ

Безглузда якесь звідки тут взялись птахи
 Так голосно сваряться
 Напевно це
 горобці
 Морок навколо руїни
 Ані живої душі
 Фронт давно уже в небі
 там остання фортеця
 Святи взяли у руки мечі
 Страшна битва
 але
 Далі ворогу
 не пройти
 Там наші мрії і там наші сни

Али звідки взялися тут птахи
 На згарищі
 Так голосно сваряться

Напевно це
 Горобці

Андрій Шаран / Andrii Sharan

CÓŻ TO ZA BÓJKA TAM
NA ZGLISZCZACH

Co za nonsens, skąd tu ptaki
 Tak głośno się kłóćą
 To muszą być
 wróble
 Mrok dokoła ruin
 Ani żywej duszy
 Front już dawno w niebie
 Tam jest ostatni bastion
 Święci chwycili za miecze
 Straszna bitwa
 ale
 Wróg dalej
 nie przejdzie
 Tam nasze złudy i tam nasze sny

Ale skąd tu ptaki
 Na zgliszczach
 Tak głośno się kłóćą

To muszą być
 Wróble

(przełożył Sebastian Markiewicz)

WAS FÜR EIN KAMPF
AUF DER BRANDSTÄTTE?

Es macht keinen Sinn, woher die Vögel kamen?
 Die so laut schreien
 Vielleicht sind es
 Spatzen
 Dunkelheit um die Ruine
 Keine lebendige Seele
 Die Front ist seit langem im Himmel
 Dort ist die letzte Festung
 Die Heiligen griffen zu ihren Schwertern
 Ein schrecklicher Kampf
 aber
 der Feind wird
 nicht weiter gehen
 Dort sind unsere Träume und unsere Hoffnungen

Aber woher kamen die Vögel?
 Auf der Brandstätte
 Die so laut schreien

Vielleicht sind es
 Spatzen

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

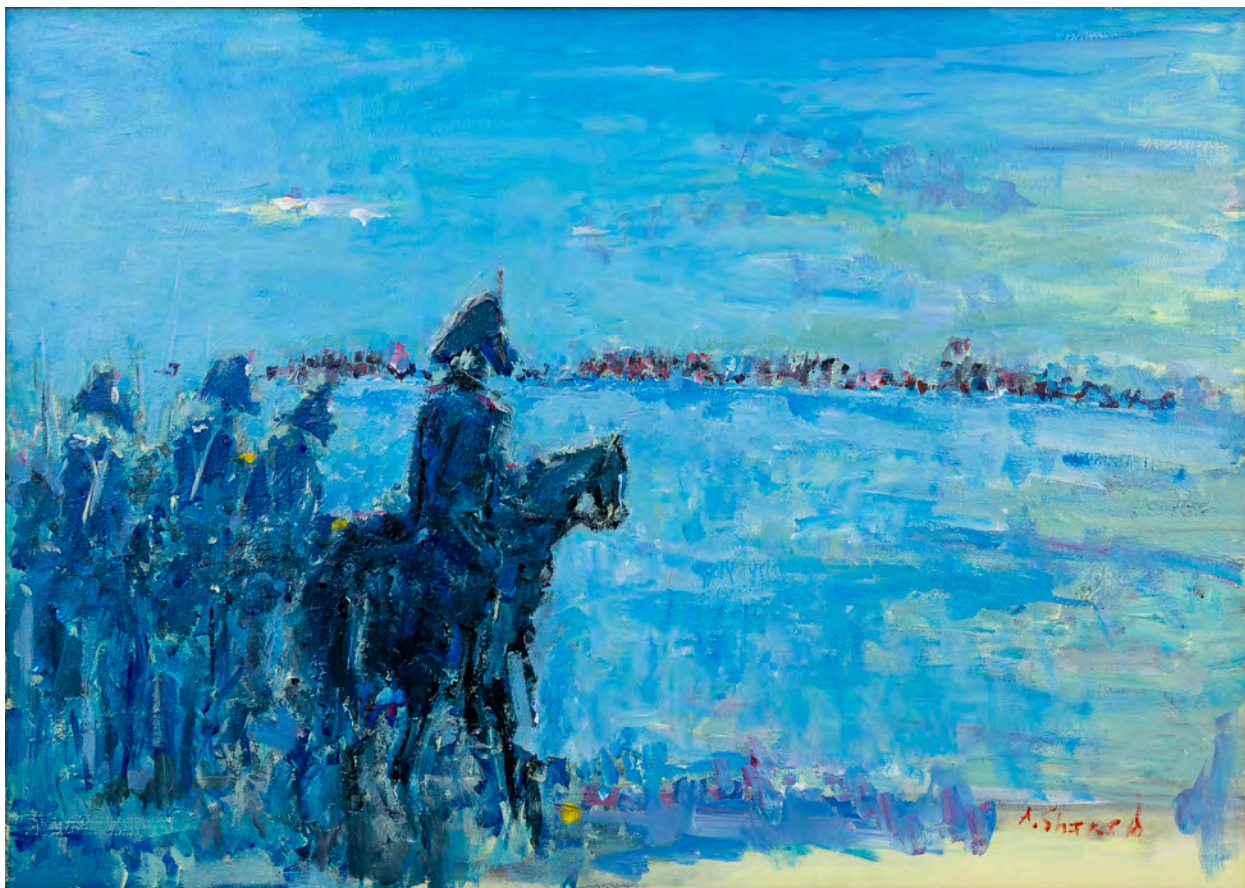
KAKJE TO BIĆE NA SPALENEJ ZEMI

tajki njerozum zwotkel bjeru so te ptaki
 te so tak wótře wadža
 to su wěšće
 wroble
 mróčno wokoło rozpadlin
 žana žiwa duša
 fronta je dawno w njebjesach
 tej poslednej twjerdžiznje
 swjeći su wzali do ruki mječ
 hrozna bitwa
 ale
 njepřečel
 njepřindže dale
 tam su přeća naše, tam naše džeća

ale zwotkel su so te pta
 ki brali
 na spalenej zemi
 te so tak wótře wadža

to su wěšće
 wróble

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Ватерлоо. За мить до битви
Waterloo. Krótko do bitwy
Waterloo. Tuż przed bitwą
Waterloo. Kurz vor der Schlacht

akryl na płótnie (70 × 50 cm)
акрил на полотні
akryl na płótnie
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca
власність художника
własność artysty
Besitz des Künstlers

КОЛИ МРІЯ ЗШИВАЄ РВАНІ РАНИ СНІВ ПОТАЄМНИМ ШВОМ

Гнів палає в раю війна
Розіп'яті всі боги
Суцільна пітьма
І дороги прокляті ведуть усі в нікуди
Потрібно міцно про все забути
Щоби пам'ятати завжди
Щоби бути

І буде весна
В раю

Андрій Шапан / Andrii Sharan

GDY MARZENIE ZSZYWA SZARPANE RANY UKRYTYM SZWEM

Gniew goreje w raju woja
Wszyscy bogowie na krzyżach
Nieprzenikniony mrok
A wszystkie drogi przeklęte wiodą donikąd
Trzeba starannie wszystko zapomnieć
Żeby zawsze pamiętać
Żeby być

І będzie wiosna
W raju

(przełożył Sebastian Markiewicz)

WENN EIN TRAUM ZERRISSENE WUNDEN DER TRÄUME MIT EINER GEHEIMEN

Naht näht
Der Zorn brennt, im Paradies ist Krieg
Alle Götter sind gekreuzigt
Die Finsternis ist pechschwarz
Und die verfluchten Wege führen nirgendwohin
Man muss alles ganz vergessen
um sich immer daran zu erinnern
zu sein

Und es wird Frühling sein
im Paradies

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

HDYŽ PŘEČE ZEŠIWA Z POTAJMNYM ŠOWOM DŽEĆOW ROZDRĚTE RANY

hněw sapa w raju je wójna
skřižowani su wšitcy bohajo
totalna čma
a zaklate drohi wjedu wšitke do niča
dyrbiš z mocu na wšo zabyć
za wěčny pomjatk
za byće

a nalěčo budže
w raju

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Революція назавжди
Rewolucija na wšě časy
Rewolucja na zawsze
Revolution für alle Zeiten

akryl na twjerdej włokninje (70 x 50 cm)
акрил на фанері
akryl na sklejcе
Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wuměłca
власність художника
własność artysty
Besitz des Künstlers

ЗАСТИГЛІ ДНІ

Безнадійні ночі
 Іржаві поїзди
 Заплакані очі чужої весни
 Чужі сні у чужому місті дощ та життя на вокзалі
 з недійсним квитком
 Жовтком мироточать
 Розіпнуті ліхтарі
 І добре що хтось
 десь там далеко вгорі
 знає
 Що буде
 потім
 Що буде далі

три
 крапки

Андрій Шаран / Andrii Sharan

ZASTYGŁE DNI

Beznadziejne noce
 Pordzewiałe pociągi
 Zapłakane oczy obcej wiosny
 Obce sny w obcym mieście deszcz i życie na dworcu
 z nieważnym biletem
 Promienieją blaskiem
 Ukrzyżowane latarnie
 I dobrze że ktoś
 gdzieś tam daleko w górze
 wie
 Co będzie
 potem
 Co będzie dalej

trzy
 kropki

(przełożył Sebastian Markiewicz)

EINGEFRORENE TAGE

Hoffnungslose Nächte
 Verrostete Züge
 Weinende Augen des fremden Frühlings
 Die Träume anderer Leute in einer fremden Stadt
 Regen und Leben am Bahnhof
 mit einer ungültigen Fahrkarte
 Die gekreuzigten Laternen tränen Licht
 Und es ist gut, dass jemand
 irgendwo da oben
 weiß, was passieren wird
 was als Nächstes kommt

Unklarheit

...

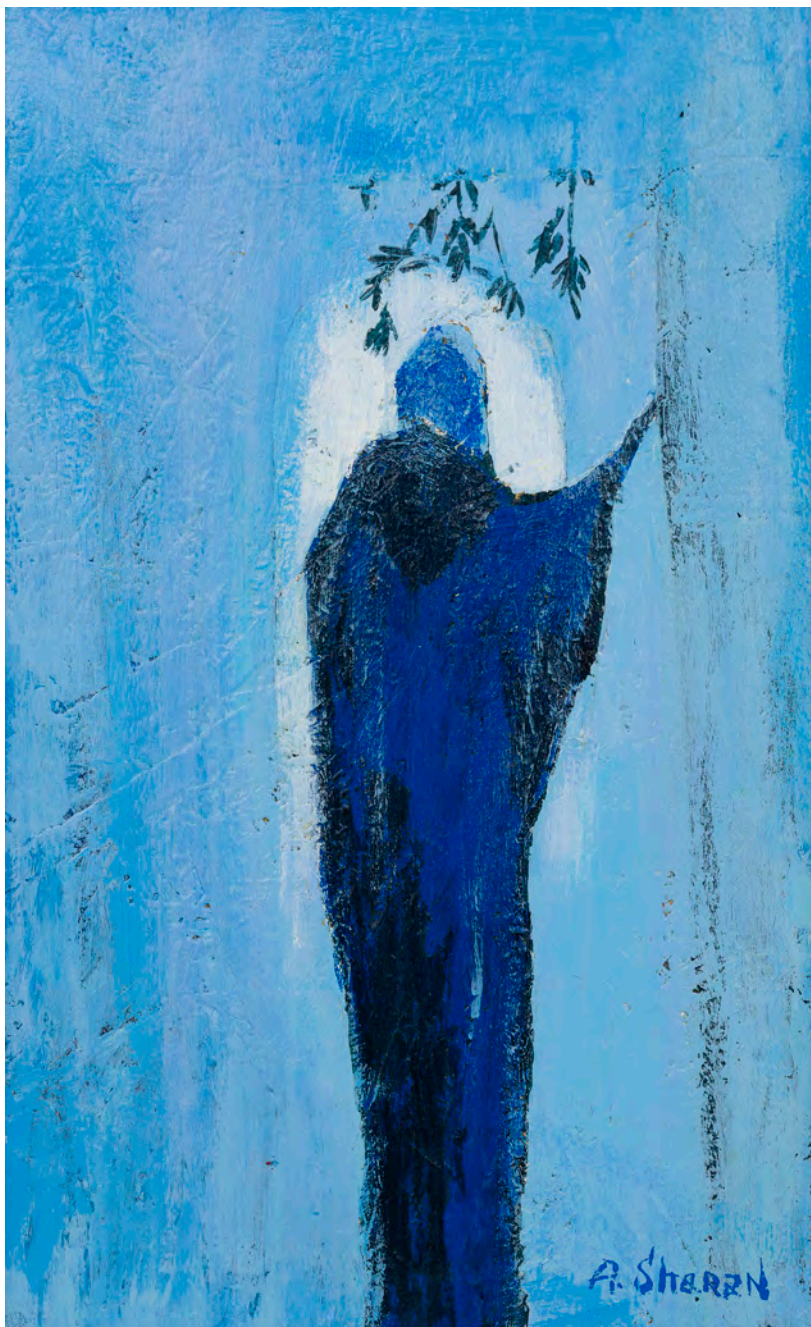
(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

SPROSTNJENE DNY

bjeznadžijne nocy
 zerzawe čahi
 zaplakane woči cuzeho nalěča
 cuze sony na cuzym městnje dešč a hibot na dwórnišču
 z njeplačiwej jězdženku
 žółtk kapaja
 spjate latarnje
 a derje, zo něchtó
 něhdže daloko tam horjeka
 wě
 što budže
 po tym
 štož budže

tři
 dypki

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Гетсиманський сад (1)

Zahroda Getsemani (1)

Ogród Getsemani (1)

Der Garten Getsemani (1)

akryl na twierdej włokninje (22,5 × 36,5 cm)

акрил на фанері

akryl na skleje

Acryl auf Hartfaser

prywatne wobsydstwo

приватна власність

własność prywatna

Privatbesitz

ПІЗНІМ ОСІННІМ ДОЩЕМ НАБРЯКЛИ ВИЦВІЛІ ОЧІ

Несмілива зрадлива сльоза лоскоче неголену щоку
Під ногами нявчить і вовтузиться кошеня
В небі все спить
Тільки свічка маленька горить десь вгорі
у далекім-далекім вікні
І гортає старенька рука товсту книгу буття чи життя
Шукаючи хлопців своїх
Це нелегко
Могили їх без хрестів
Але безвісти зниклих для Нього немає
Всі додому повернуться
На щиті
Всі
Він це знає
Він витре кожному
гірку сльозу

Андрій Шапан / Andrii Sharan

PÓŻNYM JESIENNYM DESZCZEM NABRZMIĄŁE WYBLĄKŁE OCZY

Nieśmiała zdradliwa łza łaskocze nieogolony policzek
Pod nogami miauczy i kręci się kociak
W niebie wszystko śpi
Tylko malutka świeczka płonie gdzieś w górze
w bardzo dalekim oknie
A stara dłoń kartkuje grubą księgę bytu czy też życia
Szukając swoich chłopców
To niełatwe
Nie ma krzyży na ich grobach
Ale dla Niego nie ma przypadłych bez wieści
Wszyscy wrócą do domu
Na tarczy
Wszyscy
On to wie
Obetrze każdą
gorzką łzę

(przełożył Sebastian Markiewicz)

VERBLICHENE AUGEN, ANGESCHWOLLEN VOM SPÄTHERBSTLICHEN REGEN

Eine schüchterne, verräterische Träne kitzelt
die unrasierte Wange
Ein Kätzchen miaut und tummelt sich
unter den Füßen
Alles schläft am Himmel
Nur eine kleine Kerze brennt irgendwo oben
in einem weit entfernten Fenster
Und eine alte Hand blättert durch das dicke Buch
des Seins oder Lebens
auf der Suche nach ihren Söhnen
Es ist nicht leicht
Ihre Gräber sind ohne Kreuze
Aber für Ihn gibt es keine vermissten Personen
Alle werden heimkehren
Heimkehrer auf dem Schild
Alle
Er weiß es
Er wischt jede
bittere Träne

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

Z PÓZDNIM NAZYMSKIM DEŠČOM STEJ NALĚŽŁOJ ZBLĚDNJENEJ WOČI

spłósiwa, přeradniwa sylza łoskoce njetruhane lico
k nohomaj micka mjawči a so wije
na njebyu wšo spi
jenož drobna swěčka swěci něhdže horjeka
w dalokim dalokim woknje
a wobstarna ruka listuje w tołstej knize byća a tyća
pytajo swojich hólcow
to njeje tak lochko
jich rowy su bjez křiža
ale za Njeho njeje njeznatych městnow za zhubjenych
wšitcy nawróća so domoj
na marach
wšitcy
Wón to wě
Wón strěje kóždu
hórku sylzu

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Богоматір (2)

Boharodźicielka (2)

Bogurodzica (2)

Gottesgebärerin (2)

akryl na twierdej włokninje
(11 × 16,5 cm)

акрил на фанері

akryl na sklejecie

Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ВАЖКО ДОВГО ДИВИТИСЯ ПРАВДІ У ВІЧІ

й не треба
Все рівно
нічого не зрозуміти
Зима без Різдва
пекло
Лає голодний бездомний пес
Чорний сніг
І весна уже не весна
А якийсь гіркий сміх
Літо не літо
Спека
В домі де вічно падає дощ
Минулого віку
Просто з неба на незастелене ліжко
Тільки
Тільки осінь і тішить
І вітер
Не відпускає

Андрій Шапан / Andrii Sharan

ES IST SCHWER DER WAHRHEIT LANGE INS AUGE ZU BLICKEN

und man muss es auch nicht
Es ist so
als würde man nichts verstehen
Winter ohne Weihnachten
Hölle
Ein hungriger streunender Hund bellt
Schwarzer Schnee
Und der Frühling ist kein Frühling mehr
Und ein bitteres Lachen
Sommer ist nicht Sommer
Hitze
In einem Haus wo es immer regnet
Aus einer längst vergangenen Zeit
Vom Himmel auf ein ungemachtes Bett
Nur
Nur der Herbst macht mich froh
Und der Wind
Lässt nicht los

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

TO TRUDNE DŁUGO PATRZEĆ PRAWDZIE W OCZY

i nie trzeba
Wszystko jedno
nic nie można zrozumieć
Zima bez Gwiazdki
piekło
Szczeka głodny bezdomny pies
Czarny śnieg
I wiosna to już nie wiosna
A jakiś gorzki śmiech
Lato nie jest latem
Upał
W domu w którym wiecznie pada deszcz
Ubiegłego wieku
Prosto z nieba na nieposcielone łóżko
Tylko
I tylko jesień cieszy
I wiatr
Nie odpuszcza

(przełożył Sebastian Markiewicz)

JE ČEŽKO PRAVDŽE DOĽHO DO WOČI HLADAČ

a to tež trjeba njeje
tak a tak
nič njerozumiš
zima bjez hód je
hela
ščowka hlódnj bjezdomny psyk
čornj je sněh
a nalěčo njeje wjac nalěčo
ale někajki hórki směch
lěčo nic lěčo
hěca
w domje hdžež so wěčnje deščika dže
ze zašłosće
prosće z njebjes na njepósłane pósłančko
jenož
jenož nazyma zwjesela
a wětr
njepopušča

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Смутний клоун
Zrudny clown
Smutny klaun
Trauriger Clown

akryl na płótnie
(40 × 50 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobysydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

А ПАМ'ЯТАЄШ ПАЛОМНИКУ

знаєш

Десь далеко у домі твоєму
 пилом сумним припадає старесенька книжка
 В ній розгладжений фантик
 найсолодшої в світі цукерки
 Забутого
 Вічного свята дитинства

Quo vadis

Андрій Шапан / Andrii Sharan

ERINNERST DU DICH, PILGER

Kennst du

Irgendwo weit weg in deinem Haus
 ein altes Buch, das traurigen Staub ansammelt
 Darin ist ein glattes Deckblatt
 der süßesten Süßigkeit der Welt
 Das vergessene
 Die ewigen Ferien der Kindheit

Quo vadis

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

A PAMIĘTASZ PIELGRZYMIE

wiesz

Gdzieś daleko w domu twoim
 smutny kurz pokrywa stareńką książkę
 A w niej wyprasowany papierek
 po najśłodszym cukierku świata
 Zapomnianego
 Wiecznego świata dzieciństwa

Quo vadis

(przełożył Sebastian Markiewicz)

DOPOMNIŠ SO PUTNIKO

wěš

něhdže daloko pola tebje doma
 hromadži prastara knižka zrudny proch
 nutřka hladžena papjerka
 najslóždšeho placaka na swěće
 zabyteho
 wěčneho wjesela džěcatstwa

Quo vadis

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Аліса в країні чудес
Alice w krajinie dziwów
Alicja w Krainie Czarów
Alice im Wunderland

akryl na płótnie (60 × 80 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ЗУПИНИСЬ І НА МИТЬ ХОЧ ЗАДУМАЙСЯ БРАТЕ

Хай життя твоє на твоє
тричі кляте
І живеш як прийдеться
Ти багато вартуєш
Здуй накінець з цього гіркого пива малого солодку піну
Сам признай собі ціну
– Яку
– Напиши просто
Не продається
Знай страх твій єдиний твій ворог
Усміхнись і не бійся
дивись завше вгору
хай диявол і слуги його лякаються

Хоч би там що
Христос Роджається
Славимо Його

Андрій Шаран / Andrii Sharan

ZATRZYMAJ SIĘ I CHOĆ NA CHWILĘ ZADUMAJ SIĘ, BRACIE

Niech życie twoje będzie
po trzykroć przeklęte
I żyjesz byle jak
Jesteś wiele wart
Zdmuchnij wreszcie z tego gorzkiego małego piwa słodką pianę
Sam określ swoją cenę
– Ile
– Napisz wprost
Nie na sprzedaż
Wiedz że twój strach jest jedynym twoim wrogiem
Uśmiechnij się i przestań się bać
spoglądaj zawsze w górę
niech diabeł i jego sługi się lękają

Niech się dzieje co chce
Chrystus się rodzi
Śławimy Go

(przełożył Sebastian Markiewicz)

HALTE INNE UND DENKE EINEN AUGENBLICK NACH, BRUDER

Lass dein Leben dein Leben sein
dreimal verflucht
Und lebe es, wie es kommt
Du bist viel wert
Puste endlich den süßen Schaum aus dem bitteren Bier
Bestimme deinen eigenen Preis
– Welchen Preis
– Schreib es einfach auf
Nicht zu verkaufen
Wisse, dass die Angst dein einziger Feind ist
Lächle und fürchte dich nicht
schau immer nach oben
lass den Teufel und seine Diener sich fürchten

Ganz gleich was geschieht
Christus ist geboren
Lasst uns Ihn preisen

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

NA CHWILKU POZASTAŃ BRATŔE A ZAMYSŁI SO

njech žiwjenje twoje je
zaplacane twoje
a ty je wjedžeš kaž so słuša
sy wjele winojty
wotduj skónčnje słódku pěnu z hórkoh piwka tam
pláčiznu swoju postaj sej sam
– kajku
– prosće napisaj
njeje na předań
dyrbiš wědžeć strach je twój jenički njepřećel
smějkej so a njeboj
spochi hladaj do wyšin
njech dyrkotaja djaboł a wotročy jeho

njech je štož chce
Chrystus so rodźi
budź chwalen na wěki

(přełożył Fabian Kaulfürst)

Втеча з Віфлеєму
Čěkanje z Betlehema
Ucieczka z Betlejem
Flucht aus Bethlehem

akryl na papjercu (12 × 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

prywatne wobsydstwo

приватна власність

własność prywatna

Privatbesitz

У НАС БУВ РАЙ З ТОБОЮ

Пішов з водою
А ми тільки про це дізналися
Пізно трохи
Але не сумуй

Якщо в нас було щастя
Ми з ним
Не попрощались
У раю і zostались

Собако-дворняго

У нас був рай з тобою

Андрій Шаран / Andrii Sharan

W RAJU RAZEM BYLIŚMY

Lecz go opuściliśmy
Lecz dopiero teraz to wiemy
Trochę późno
Lecz nie smuć się

Jeśli czuliśmy szczęście
To my
Nadal je mamy
W raju przebywamy

Piesku-kundelku

W raju razem byliśmy

(przełożył Sebastian Markiewicz)

WIR HATTEN DAS PARADIES MIT DIR

Es ist vorbei mit dem Wasser
Und wir haben es gerade erst erfahren
Es ist ein bisschen spät
Aber sei nicht traurig

Wenn wir Glück hätten
Haben wir uns nicht
davon verabschiedet
Wir blieben im Paradies

Du, Mischlingshund

Wir hatten das Paradies mit dir

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

SMÓJ MĚŁOJ SWÓJ RAJ

tón je woda wotnjesła
a smój to runje hakle zhoniłoj
kusk pozdze
ale njerudź so

jeli smój zbožo měłoj
njejsmoj so z nim
rozžohn'wałoj
w paradizu wostałoj

paca bastardska

smój měłoj swój raj

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Історичний Львів. Ринок.
Historiski Lwiw. Stare torhośco
Historyczny Lwów. Rynek
Historisches Lemberg. Altmarkt

akryl na płótnie (50 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ЗИМА ЩЕ ЖАРТУЄ СНІГАМИ

Ще лютий лютує
Хоч знає ще трохи і досить
Скоро весна
Вона вже десь поруч
Ходить між нами
Сукню шукає
Перебирає

Все ніби як завше
Тільки осінь

Не відпускає

Андрій Шаран / Andrii Sharan

ZIMA JESZCZE ŻARTUJE ŚNIEGIEM

Luty jeszcze się sroży
Lecz wie że już zaraz koniec
Wkrótce wiosna
Już się gdzieś czai
Skrada się między nami
W sukniach przebiera
Już się ubiera

Wszystko niby jak zawsze
Tylko jesień

Nie odpuszcza

(przełożył Sebastian Markiewicz)

DER WINTER SCHERZT NOCH MIT DEM SCHNEE

Der Februar wütet immer noch
Obwohl er weiß, ist es noch ein wenig und genug
Der Frühling kommt bald
Irgendwo ist er schon nahe
Geht zwischen uns hin und her
Sucht nach einem Kleid
Er wählt aus

Alles scheint wie immer zu sein
Nur der Herbst

Lässt nicht los

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

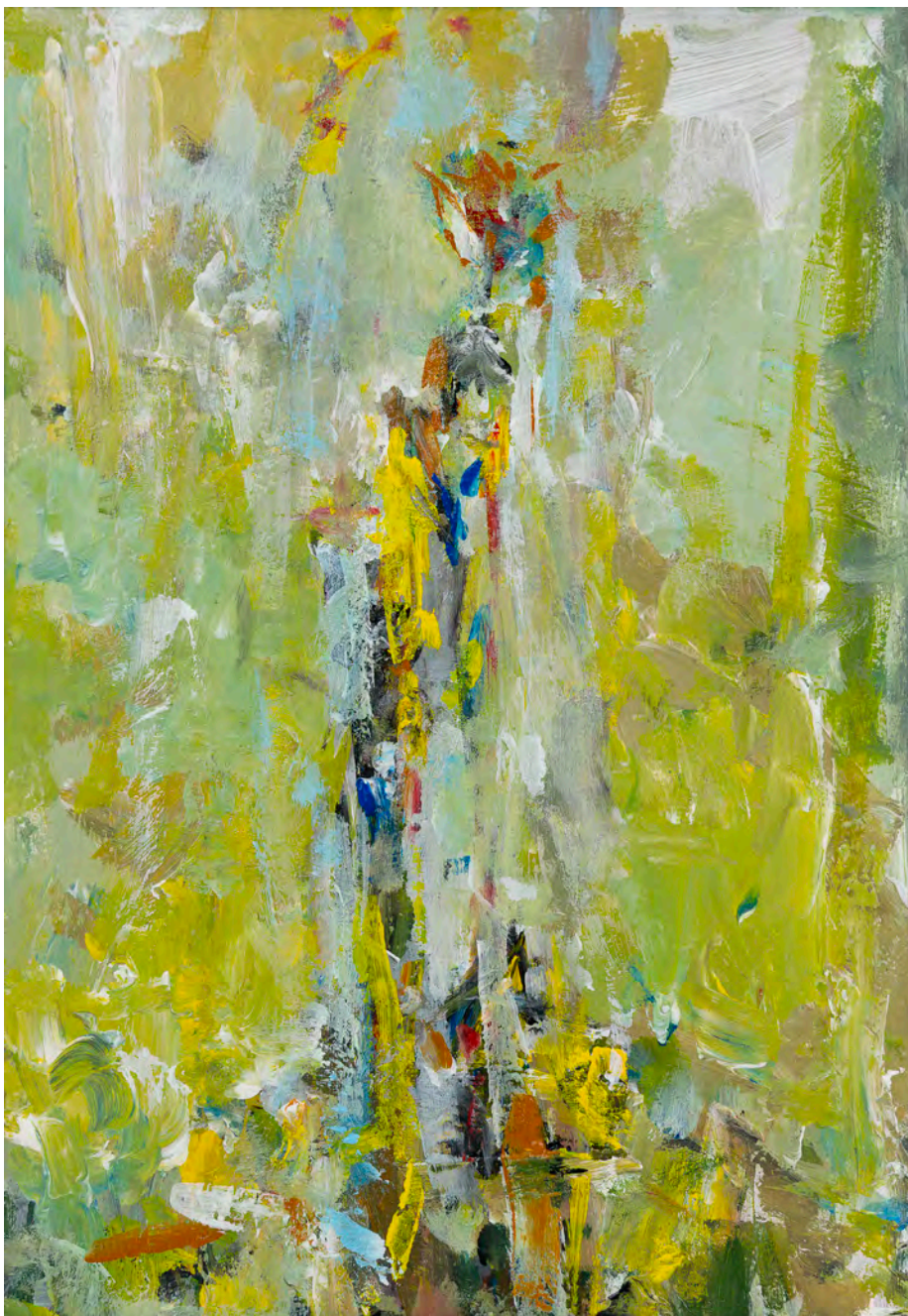
ZYMA ZE SNĚHOM SO ŠČĚKA

hišće hrozy mały różk
byrnjež wědzał chvilku šće a kónc
bórze budže nalěčo
wone žno tu něhdže je
mjez nami so wuchodźuje
pyta sej woblek
wuběra

wšo kaž přeco
jenož nazyma

njepopušća

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Весна
Nalěčo
Wiosna
Frühling

akryl na papjercu (20 × 30 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

НАВІЩО ВИ ЗНОВУ ПРИЙШЛИ

Ви все забрали
Далі не можна
Далі кінчуються ваші слова
Вічна зима
Скує ваші чорні серця
І далі вам не пройти
Попереду
...
наші сні
І наші
Дощі
Весни

Андрій Шаран / Andrii Sharan

WARUM SEID IHR ZURÜCKGEKOMMEN?

Ihr habt alles mitgenommen
Weiter geht es nicht
Hier enden eure Worte
Ewiger Winter
Fesselt eure schwarzen Herzen
Und ihr könnt nicht weitergehen
Vorne
...
unsere Träume
Und unsere
Regen
Frühlinge

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

PO CO ZNOWU PRZYSZLIŚCIE

Wszystko zabraliście
Dalej nie można
Dalej kończą się wasze słowa
Wieczna zima
Skuje wasze czarne serca
I nie pójdziecie dalej
Przodem
...
nasze sny
I nasze
Deszcze
Wiosny

(przełożył Sebastian Markiewicz)

ČEMU ŠĆE SO NAWRÓČILI

wšitko šće sej sobu wzali
dale njeńdže
wottal kónča waše słowa
wěčna zyma
wuwjaza waše wutroby čorne
a za was dale njeńdže
před wami
...
naše sony
a naše
deščiki
nalěča

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Відкриття Америки
Wotkryće Ameriki
Odkrycie Ameryki
Entdeckung Amerikas

akryl na płatnje (50 x 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

РІЗДВО ЗНЕДОЛЕНИХ

Розгублених
 Втрачених
 Забутих небачених
 Неуспішних зболених
 Звичайно грішних
 Але тих хто ще вірить у світло в темниці

Він прийшов дуже тихо

Тихіше ніж падає сніг

Андрій Шаран / Andrii Sharan

GWIAZDKA SKRZYWDZONYCH

Zagubionych
 Utraconych
 Zapomnianych niewidocznych
 Przegranych pokonanych
 Zwyczajnie grzesznych
 Ale tych co wciąż wierzą w światło w ciemności

Przyszedł bardzo cicho

Ciszej, niż pada śnieg

(przełożył Sebastian Markiewicz)

WEIHNACHTEN
DER BENACHTEILIGTEN

Der Verwirrten
 Der Verlorenen
 Der Vergessenen, der Ungesehenen
 Der Erfolglosen, der Leidenden
 Der Sünder natürlich
 Aber derer, die im Kerker noch an das Licht glauben

Er kam ganz leise

Leiser als der Schnee fällt

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

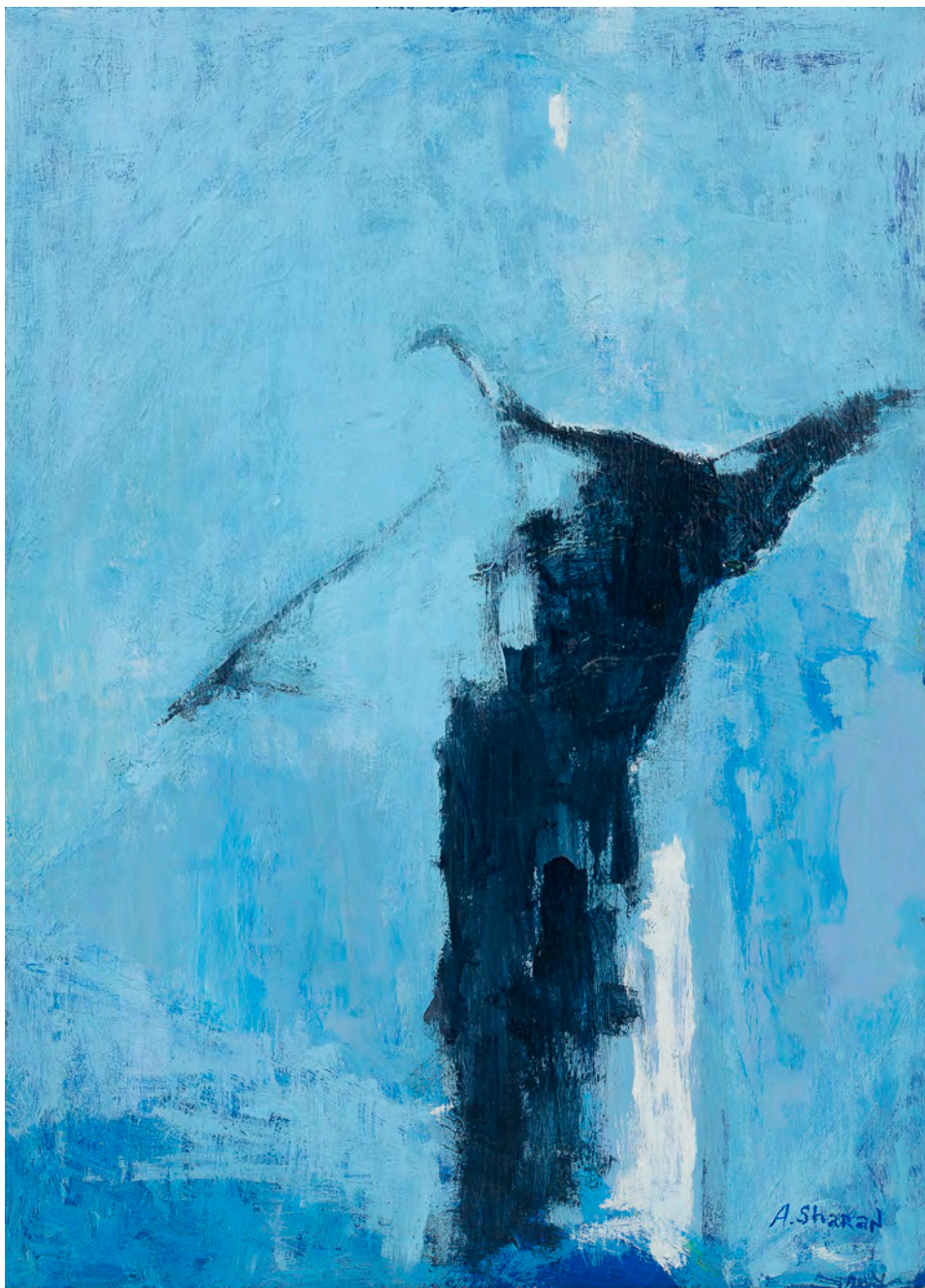
HODY NJEHÓDNYCH

hubjenych
 zhubjenych
 zabytych njewidżanych
 njewuspěšnych schorjenych
 wězo hrěšnych
 ale tych kiž hišće wěrja do swěta w čemnosći

Wón je zboha ćicho přišoł

ćišišo hač pada sněh

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Гетсиманський сад (2)
Zahroda Getsemani (2)
Ogród Getsemani (2)
Der Garten Getsemani (2)

akryl na drzewie (34,7 × 48 cm)

акрил на дереві

akryl na drewnie

Acryl auf Holz

prywatne wobsydstwo

приватна власність

własność prywatna

Privatbesitz

РІДНА ЛИПО

Чужино стара
Тобі хочеться спати чекай
Вже стигне земля
Квапиться Миколай
Липне
Зрадлива сльоза до неба вікна
Скоро зима

І посивіла
Снігом торішнім
Квітневим віршем

Осінь моя

Андрій Шаран / Andrii Sharan

MOJA LIPO

Stara przyjaciółko
Chce ci się spać, zaczekaj
Już spieszy Mikołaj
Lgnie
Zdradliwa łza do niebiańskiego okna
Wkrótce zima

I posiwiała
Zeszłorocznym śniegiem
Kwietniowym wierszem

Jesień moja

(przełożył Sebastian Markiewicz)

HEIMISCHE LINDE

Das alte fremde Land
Du willst schlafen, warte
Der Boden wird kalt
Der Nikolaus beeilt sich
Es klebt
Eine verräterische Träne am Fensterhimmel
Der Winter kommt bald

Und ist grau geworden
Mit dem Schnee vom letzten Jahr
Mit einem Gedicht vom April

Mein Herbst

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

LUBA LIPA

cuzbnica stara
mučna sy aj dočakaj
zemja hižo wustudža
swjaty mikławš chwata
přilěpi
přeradna sylza so k njebieskemu woknješku
zyna začehnje

zešědziwjena
z loňšim sněhom
haperlejskej basničku

nazyma je moja

(přeložil Fabian Kaulfürst)

*Сто років
самотності*

Sto lět samotnosće

Sto lat samotności

*Hundert Jahre
Einsamkeit*

akryl na płatnje (50 x 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

ДРУЖЕ

Ти випив багато
Ледве стоїш і не можеш іти
Дурниці не дуже
Хвилюватись на варто
Лиш трішки
пару кілішків

Це дорога втомилася і захиталася
А зі мною мій смуток
я не один
з ним я на «ти»
І без смутку
я ніколи не п'ю
Бачиш на груди упав він і йому щось сниться
А я стережу

Ти випив багато
Дурниці
Лише пару кілішків
Щоби поволі іти
по узбіччю дороги

І
І не збожеволіти

Андрій Шапан / Andrii Sharan

PRZYJACIELU

Za dużo wypileś
Ledwie stoisz i nie możesz iść
Trochę głupstw
Nie warto się złościć
Małą miarę
kieliszków parę

To droga jest zmęczona i chwiejna
A ze mną jest mój smutek
nie jestem sam
jestem z nim na ty
A bez smutku
nigdy nie piję
Widzisz siadł mi na piersi i coś mu się śni
A ja go strzegę

Za dużo wypileś
Bzdura
Tylko kieliszków parę
Żeby powoli iść
poboczem drogi

І
І nie oszaleć

(przełożył Sebastian Markiewicz)

MEIN FREUND

Du hast viel getrunken
Du kannst kaum stehen und nicht gehen
Unsinn, ist nicht sehr viel
Es ist nicht wert darum zu sorgen
Nur ein wenig
ein paar Gläschen

Es ist der Weg müde und schwankend
Und mit mir ist meine Trauer
ich bin nicht allein
mit ihr bin ich per „Du“
Und ohne Trauer
trinke ich nie
Du siehst, sie ist auf die Brust gefallen und träumt
Und ich schaue zu

Du hast viel getrunken
Unsinn
Nur ein paar Gläschen
Um langsam zu gehen
am Wegesrand

Und
Und nicht verrückt zu werden

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

PŘEČELO

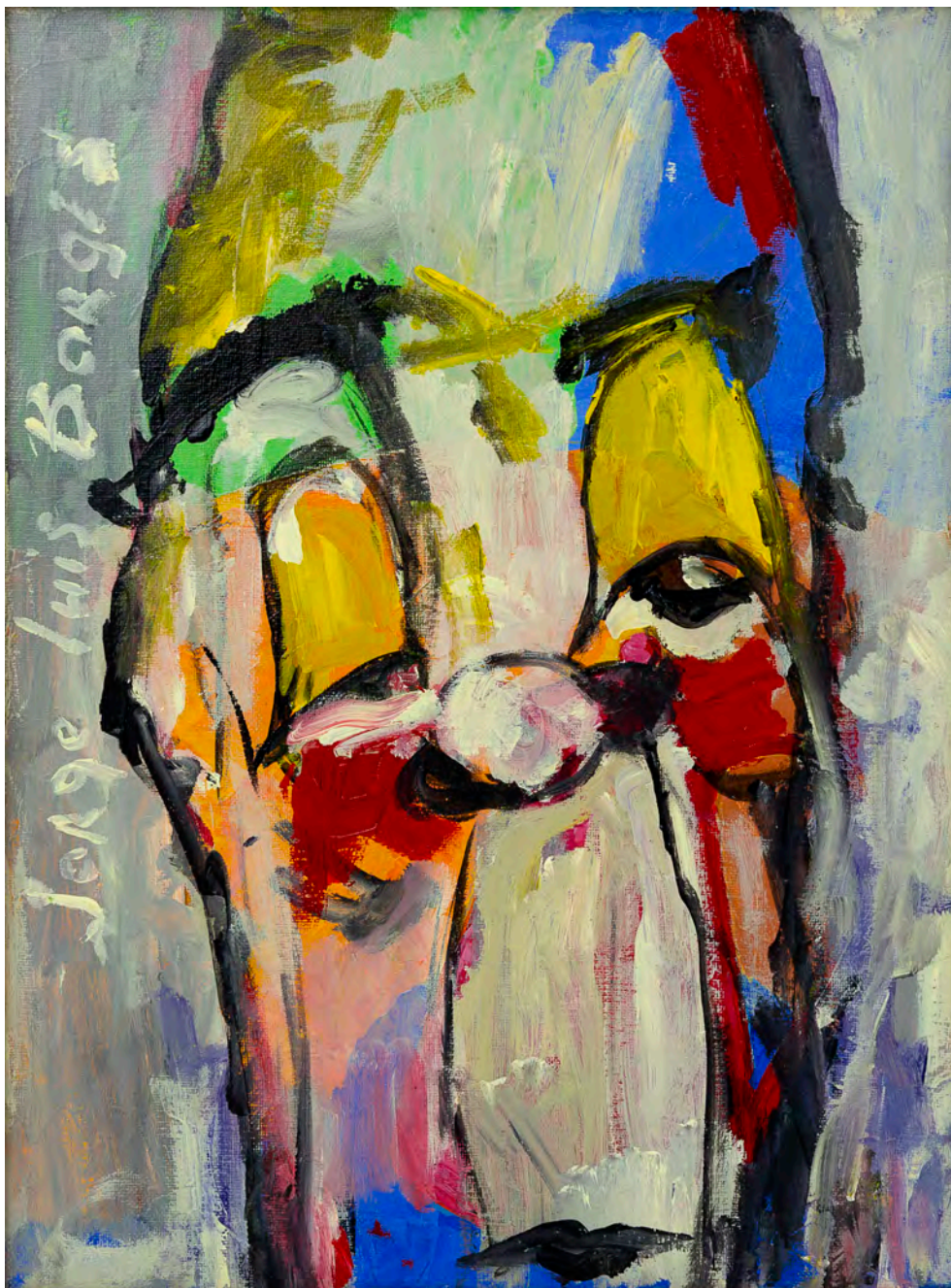
přewjele sy piť
ty lědma šče stejiš a njemóžeš hić
žane wulke wono
to njetrjebaš sej hłowu łamać
jenož kusk
por škleńčkow

to je dróha kiž mučna so mota
a swoju zrudobu mam sobu
njejsym sam
mój so tykamoj
a bjez zrudoby
nihdy njepiju
hladaj je doprědka padnyła a drěmota
a ja stražuju

přewjele sy piť
žane wono
jenož por škleńčkow
zo móht woměrje hić
při kromje dróhi

a
a njepřewjerćeć

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Усмішка Борхеса
Posmėwk Borgesa
Uśmiech Borgesa
Das Lächeln des Borges

akryl na płótnie (30 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

СУМУЄШ
– ДО ЧОГО РОЗМОВИ

Сум
Хоч і ноша важка
Ми всі тут
Це важливо і попри все треба жити

Бо життя
Хто би міг його пропустити
Справжнє диво
Без початку

І без кінця

Андрій Шаран / Andrii Sharan

SMUTNO CI
– NIE MA O CZYM MÓWIĆ

Smutek
I ciężki bagaż
My wszyscy tutaj
To wszystko jest ważne a mimo to trzeba żyć

Bo życie
Któż mógłby je przegapić
To prawdziwy cud
Bez początku

I bez końca

(przełożył Sebastian Markiewicz)

DU BIST TRAUIG
– WOZU SIND DIE REDEN

Traurigkeit
Auch wenn die Last schwer ist
Wir sind alle hier
Es ist wichtig und man muss trotzdem leben

Denn das Leben
Wer könnte es verpassen
Ein wahres Wunder ist
Ohne Anfang

Und ohne Ende

(Übersetzt von Vitalii Makhanets)

TEBI SO STYSKA
– WO ČO DŽE STYSK

byrnjež brěmjo
ćežke było
my tu smy
ważna wěc a njehladajo wšeho dyrbiš žiwy być

wšak žiwjenje
što móhl jo skomdźić
je woprawdže džiw
bjez spočatka

a bjez kónca

(přeložil Fabian Kaulfürst)

Сонце Дон Кіхота

Słońce Don Quijota

Słońce Don Kichota

Die Sonne des Don Quijote

akryl na płótnie (60 x 50 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Вроцлавська вулиця
Dróha we Wrocławju
Wrocławská ulica
Straße in Breslau

акрил на дрjewje (69,5 × 30 cm)
 акрил на дереві
 акрил на drewnie
 Acryl auf Holz

приватне wobsydstwo
 приватна власність
 własność prywatna
 Privatbesitz

Кінь в тумані
Kůň w mlě
Koň we mgle
Pferd im Nebel

акрил на платнје (50 × 40 cm)
 акрил на полотні
 акрил на płótnie
 Acryl auf Leinwand

приватне wobsydstwo
 приватна власність
 własność prywatna
 Privatbesitz

Букет (1)

Kvěčel (1)

Bukiet (1)

Blumenstrauß (1)

akryl na plátně (50 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

włosydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Букет (3)

Kvěčel (3)

Bukiet (3)

Blumenstrauß (3)

akryl na plátně (30 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

włosydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Букет (2)

Kvěčel (2)

Bukiet (2)

Blumenstrauß (2)

akryl na plátně (30 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

włosydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Гвардія помирає, але не здається
Gardowy korps mręje, ale so njepoda
Gwardia umiera, ale nie poddaje się
Gardekorps stirbt, aber ergibt sich nicht

акрил на платнє (100 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

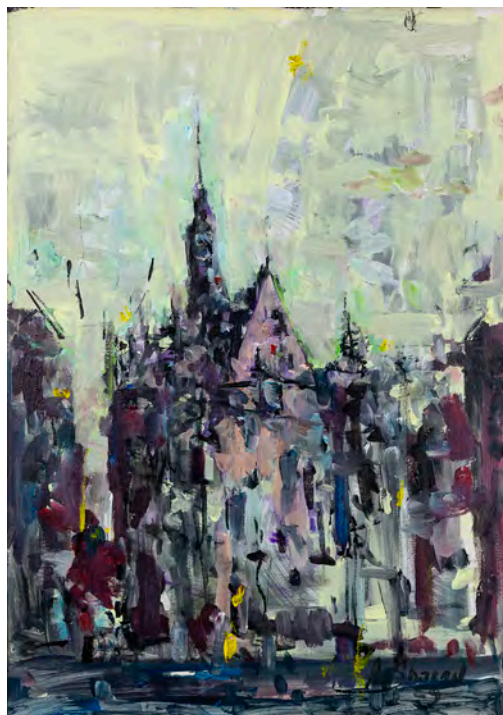
Acryl auf Leinwand

wobysdstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Вроцлавський ринок

Wrocławskie torhošćo

Wrocławski Rynek

Breslauer Marktplatz

акрил на платнє 50 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobysdstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Взяття Бастилії
Zdobycie Bastille
Zdobycie Bastylji
Sturm auf die Bastille

акрил на платнје (50 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Дон Кіхот і Санчо Панса
Don Quijote a Sancho Panza
Don Kichot i Sancho Pansa
Don Quijote und Sancho Panza

акрил на платнје (50 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Букет (6)
Kvěčel (6)
Bukiet (6)
Blumenstrauß (6)

akryl na plátně 30 × 40 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

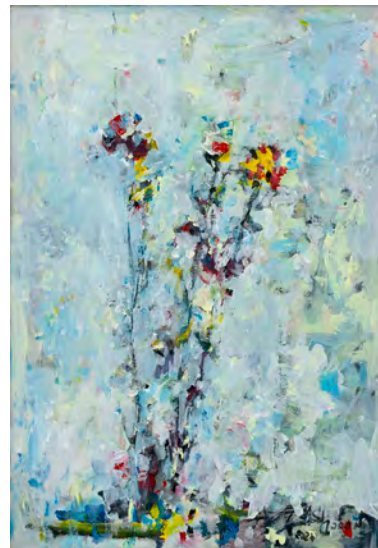
wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Букет (5)
Kvěčel (5)
Bukiet (5)
Blumenstrauß (5)

akryl na plátně
 (30 × 40 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

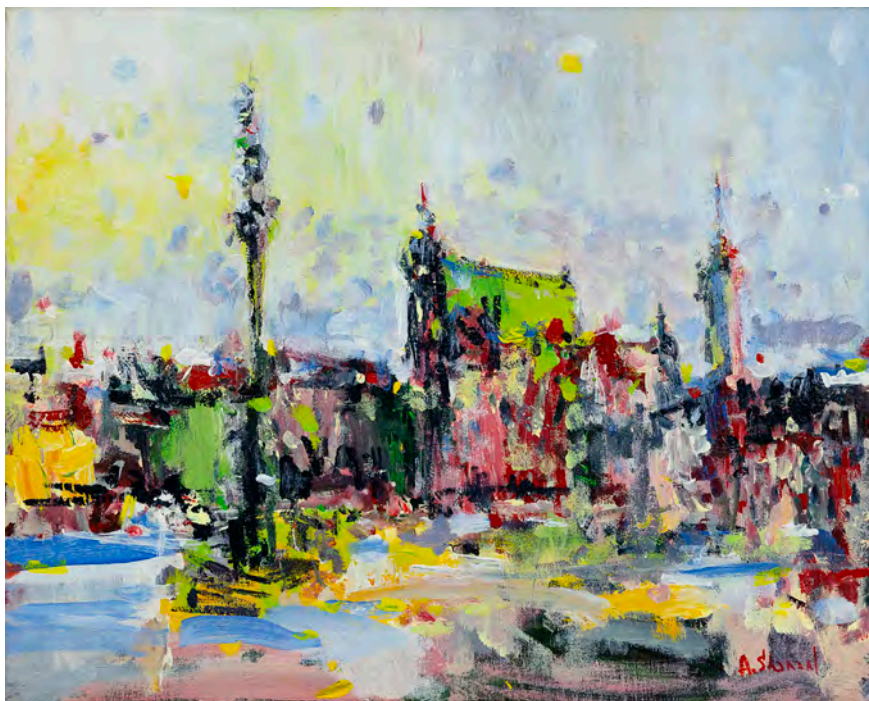
wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Букет (7)
Kvěčel (7)
Bukiet (7)
Blumenstrauß (7)

akryl na plátně (50 × 70 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Варшава

Warszawa

Warszawa

Warschau

akryl na płótnie (50 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

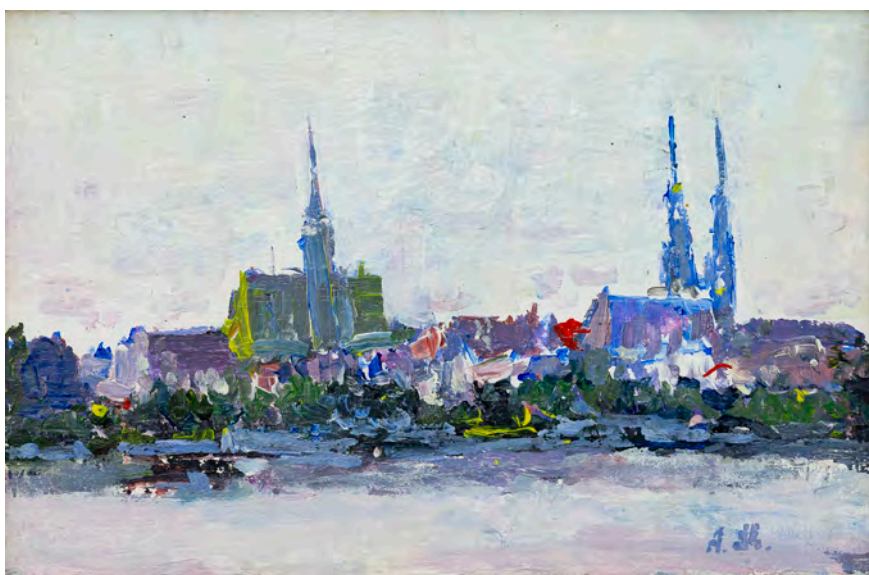
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Вроцлав над Одрою

Wrocław nad Wódru

Wrocław nad Odrą

Breslau an der Oder

akryl na płótnie (30 × 20 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Баутцен (мініатюра 1)

Budyšin (miniatura 1)

Budziszyn (miniatura 1)

Bautzen (Miniatur 1)

akryl na papjercu (17 × 12 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Баутцен (мініатюра 2)

Budyšin (miniatura 2)

Budziszyn (miniatura 2)

Bautzen (Miniatur 2)

akryl na papjercu (17 × 12 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Фідель

Fidel

Fidel

Fidel

akryl na płatnje (60 × 50 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Кав'ярня Монмартра

Kofejownja w Montmartre

Kawiarnia w Montmartre

Café in Montmartre

akryl na płatnje (70 × 70 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Bohomatip
Boharodźielka
Bogurodzica
Gottesgebälerin

akryl na płótnie (20 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

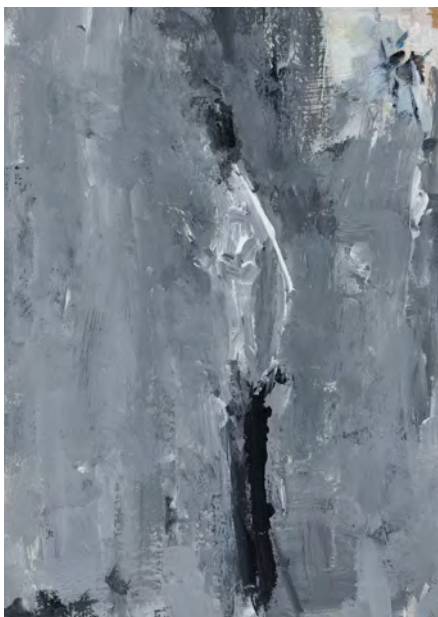
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Dívčina
Holca
Dziewczyna
Mädchen

akryl na papjercu

(12 × 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Žínka z dítjom na rukomaj
Žona z džěsćom na rukomaj
Kobieta z dzieckiem na rękę
Frau mit Kind auf den Armen

akryl na papjercu (12 × 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Бузковий букет

Kwěćel lilijow

Liliowy bukiet

Lilienstrauß

akryl na twjerdej włokninje

26 x 39,5 cm

акрил на фанері

akryl na skleјce

Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Українка

Ukrainjanka

Ukrainka

Ukrainerin

akryl na papjercu

(12 x 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

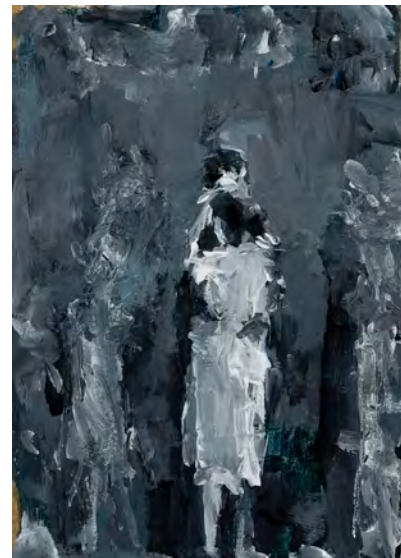
Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Останній танець XX сторіччя

Poslednja reja XX. lětstotka

Ostatni taniec XX wieku

Der letzte Tanz des XX. Jahrhunderts

akryl na papjercu (12 x 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Панорама Вроцлава

Panorama Wrocławja

Panorama Wrocławia

Panorama von Breslau

akryl na twierdej włókninie (60 × 80 cm)

акрил на фанері

akryl na sklejkę

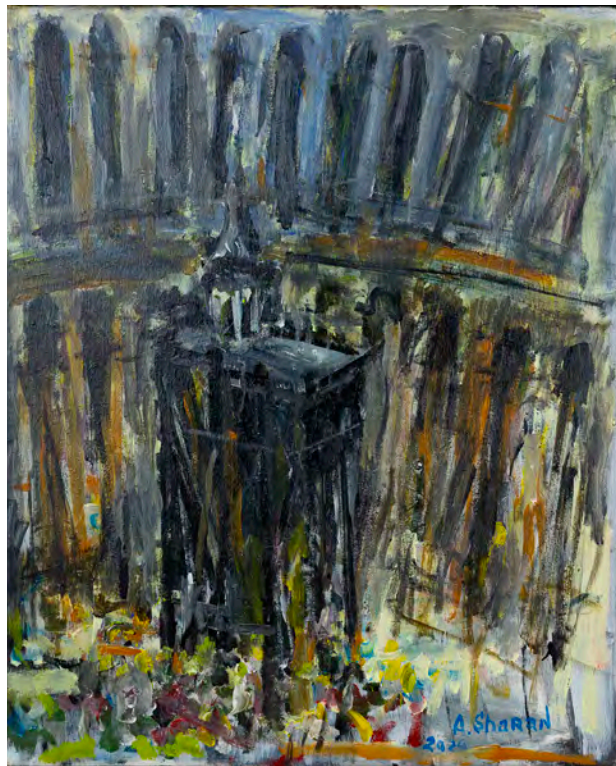
Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Єрусалим. Церква Гробу Господнього

Jerusalem. Cyrkej Božeho rowa

Jerozolima. Kościół Grobu Pańskiego

Jerusalem. Kirche des Heiligen Grabes

akryl na płótnie (50 × 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

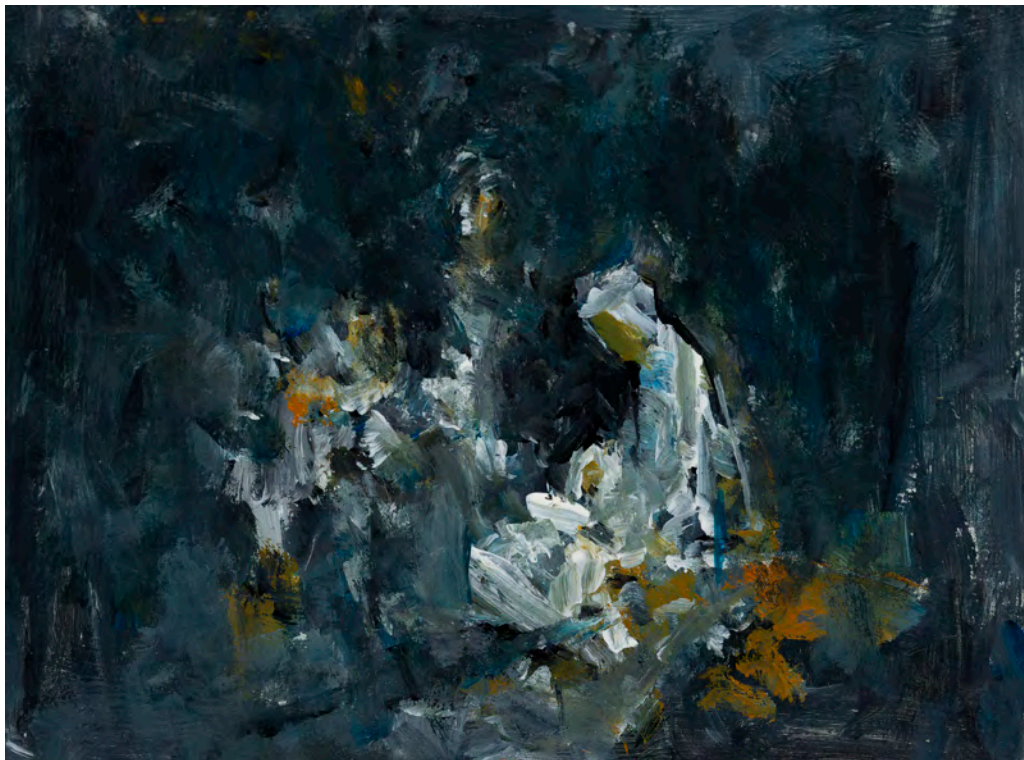
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Різдво

Porod

Narodzenie

Geburt

акрил на папјерсу
(17 × 12 cm)

акрил на картоні

акрил на текарзе

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Скринка

Husle

Skrzypce

Geige

акрил на платнје (50 × 40 cm)

акрил на полотні

акрил на płótnie

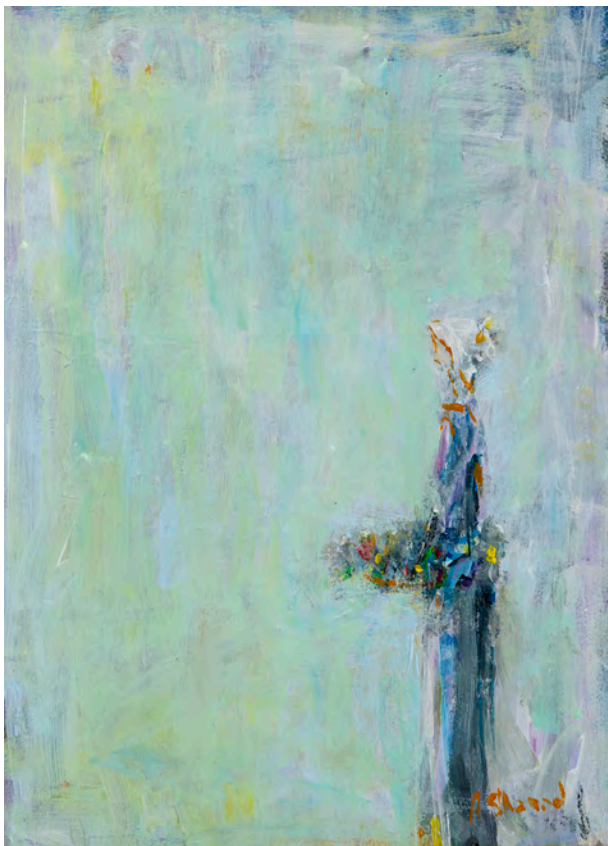
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Kwićkarka

Předawarka kwětkow

Kwiaciarka

Blumenhändlerin

akryl na papjercu (20 × 30 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

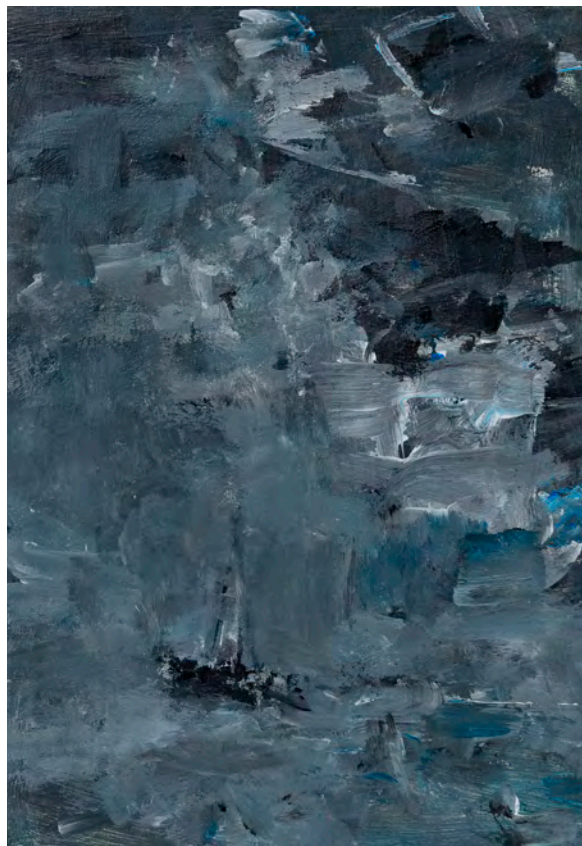
Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Zagubлений в океані ночі

Zhubjenu w oceanje nosy

Zagubiony w oceanie nosy

Verloren im Ozean der Nacht

akryl na papjercu (12 × 17 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

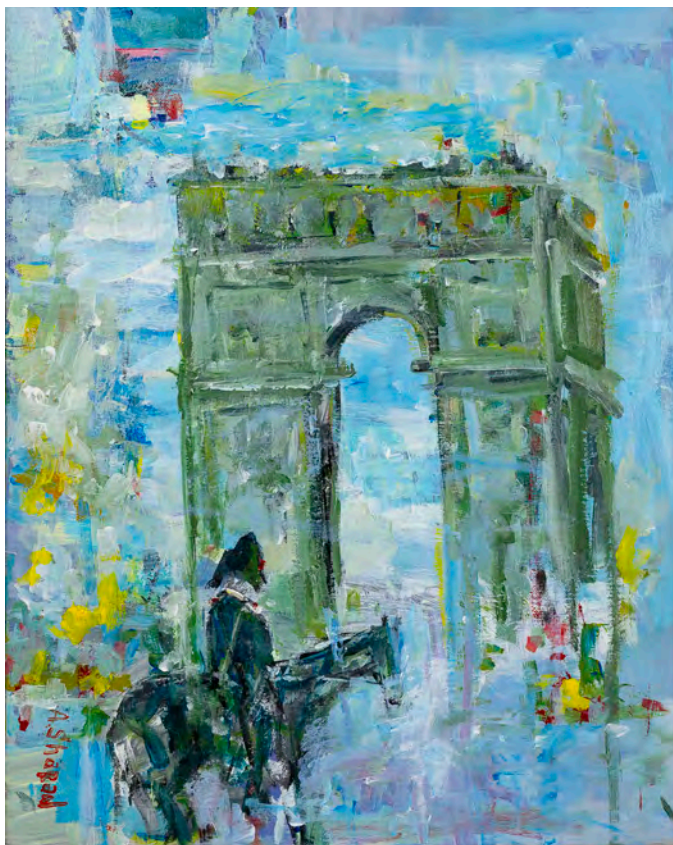
Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

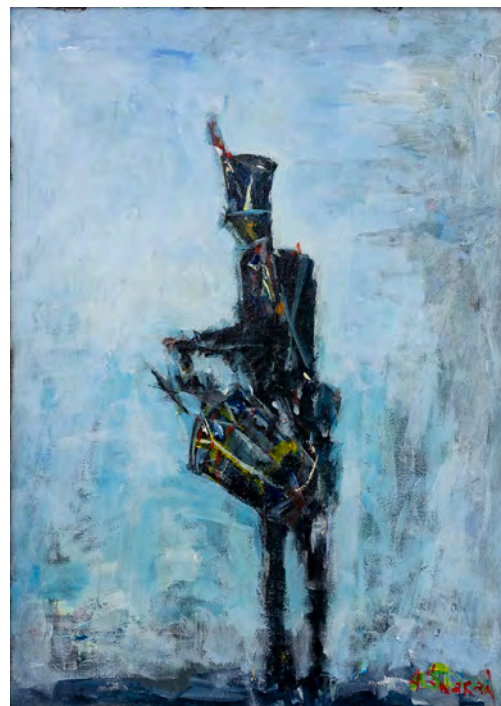
Besitz des Künstlers

Тріумфальна арка Наполеона
Triumfowe wrota Napoleona
Łuk Triumfalny Napoleona
Napoleons Triumphbogen

акрил на платнє (40 × 50 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Барабаничик Великих батальонів
Bubnar wulkich bataljonow
Dobosz wielkich batalionów
Trommler der großen Bataillone

акрил на платнє (50 × 70 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

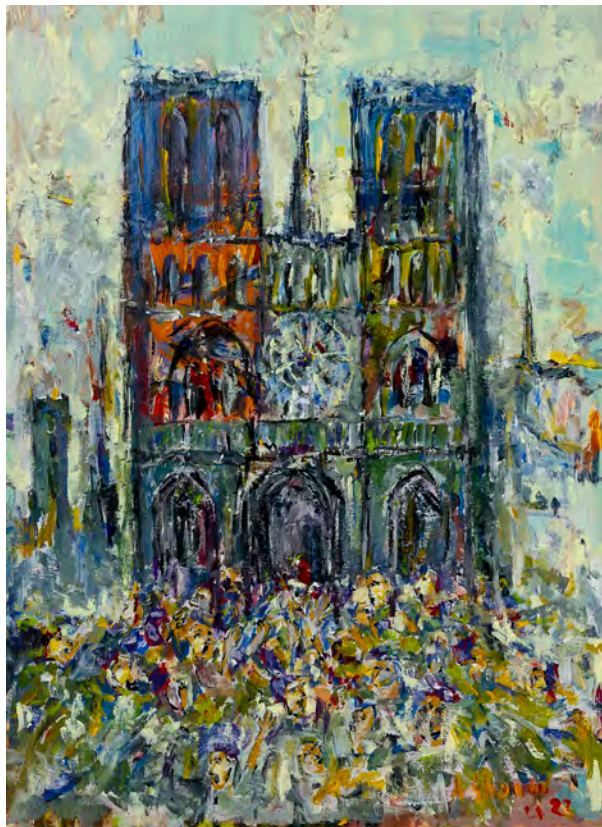
wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Нотр Дам
Notre-Dame
Notre-Dame
Notre-Dame

akryl na płótnie (50 × 70 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

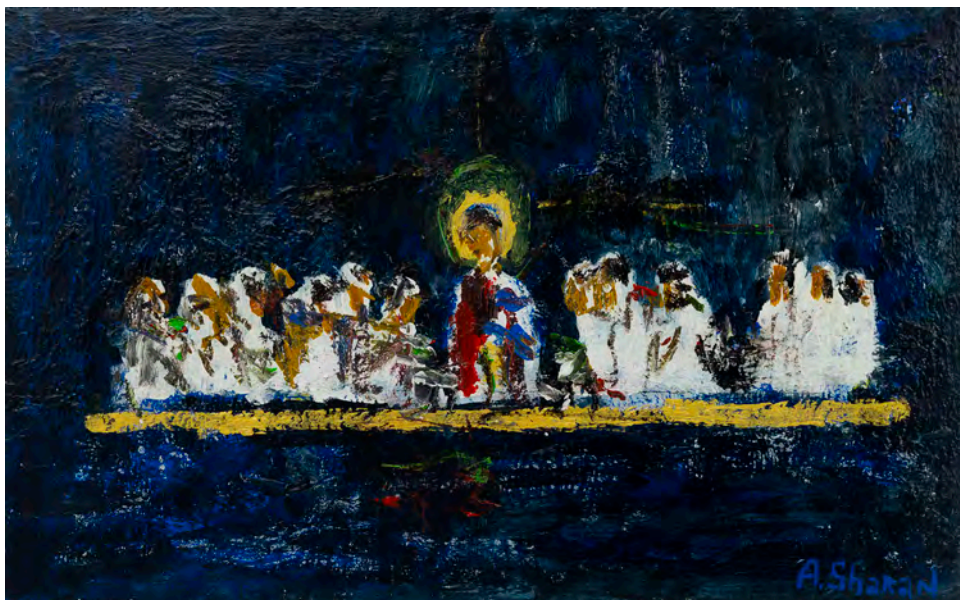
wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Нотр Дам Віктора Гюґо
Notre-Dame Victora Hugo
Notre-Dame Victora Hugo
Notre-Dame des Victor Hugo

akryl na drzewie (46 × 62 cm)
 акрил на дереві
 akryl na drewnie
 Acryl auf Holz

wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Ostannja večerja
Poslednja wječer
Ostatnia wieczerza
Das letzte Abendmahl

akryl na drjewje (44 × 27 cm)

акрил на дрэві

akryl na drewnie

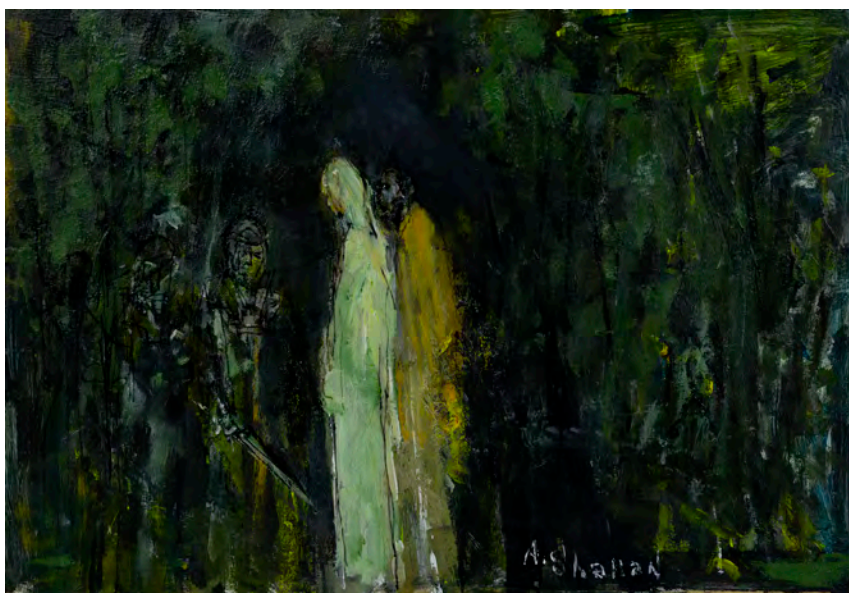
Acryl auf Holz

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Світова історія зради.
Поцілунок в Гетсиманьскім садзе
Swětowe stawizny přerady.
Wokošenje na zahrodze Getsemani
Światowa historia zdrady.
Pocałunek w ogrodzie Getsemani
Die Weltgeschichte des Verrats.
Der Kuss im Garten Getsemani

akryl na papjercu (30 × 20 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Старий чоловік і море

Stary muž a morje

Stary człowiek i morze

Der alte Mann und das Meer

akryl na płatnje (50 × 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Белика риба Хемінгуея

Wulka ryba Hemingwayja

Wielka ryba Hemingway'a

Der große Fisch des Hemingway

akryl na płatnje (70 × 100 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

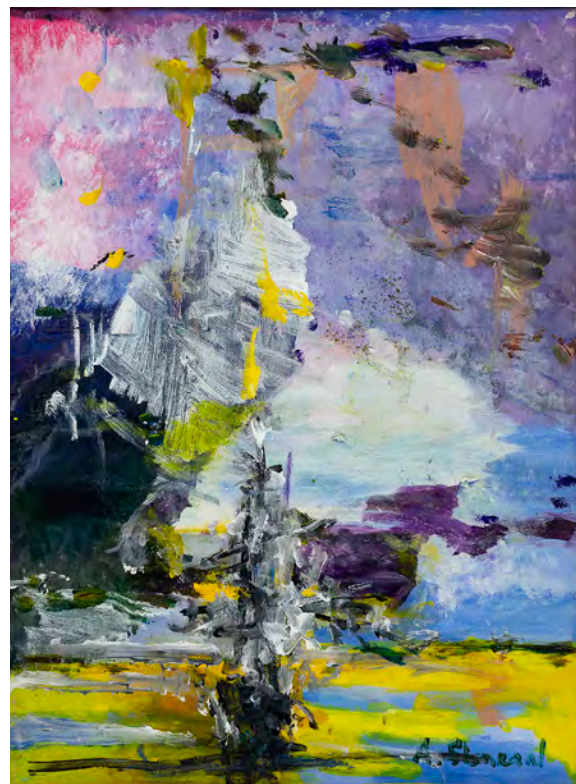
Besitz des Künstlers

Корабель дурнів
Łódź błaznow
Statek głupców
Das Narrenschiff

akryl na drzewie
 (40 × 50 cm)
 акрил на дереві
 акрил на древе
 Acryl auf Holz

wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Кінець землі. Мис Горн
Kroma zemlje. Kap Hoorn
Kraniec Ziemi. Przylądek Horn
Rand der Welt. Kap Hoorn

akryl na płótnie (30 × 40 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Наслідуючи великих. Зняття з хреста
Napodobnjenje wulkich. Z křiža wzaće
Naśladować wielkich. Zdjęcie z krzyża
Die Nachahmung der Großen. Kreuzabnahme

akryl na płótnie (50 × 40 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Гамлет

Hamlet

Hamlet

Hamlet

akryl na płótnie (60 × 50 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Фреска Да Вінчі. Битва при Ангіарі
Freska da Vinci. Bitwa pod Anghiari
Fresk da Vinci. Bitwa pod Anghiari
Freske des da Vinci. Schlacht bei Anghiari

akryl na płótnie (100 × 100 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Планета Беккета
Beckettowy planet
Planeta Becketta
Becketts Planet

akryl na płótnie (40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

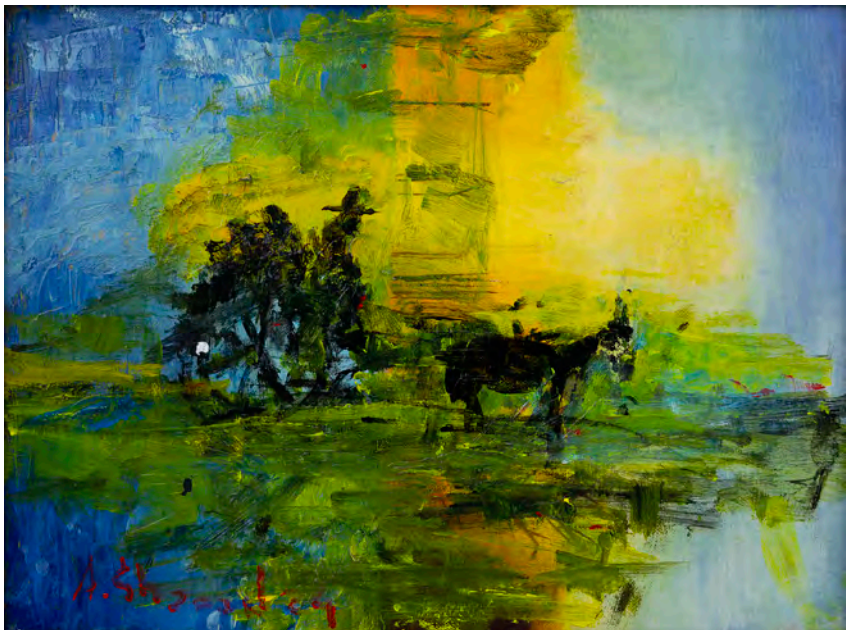
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Сто років самотності. Мельхиседек
Sto lět samotnośće. Melchisedek
Sto lat samotności. Melchizedek
Hundert Jahre Einsamkeit. Melchisedek

akryl na płatnje (40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

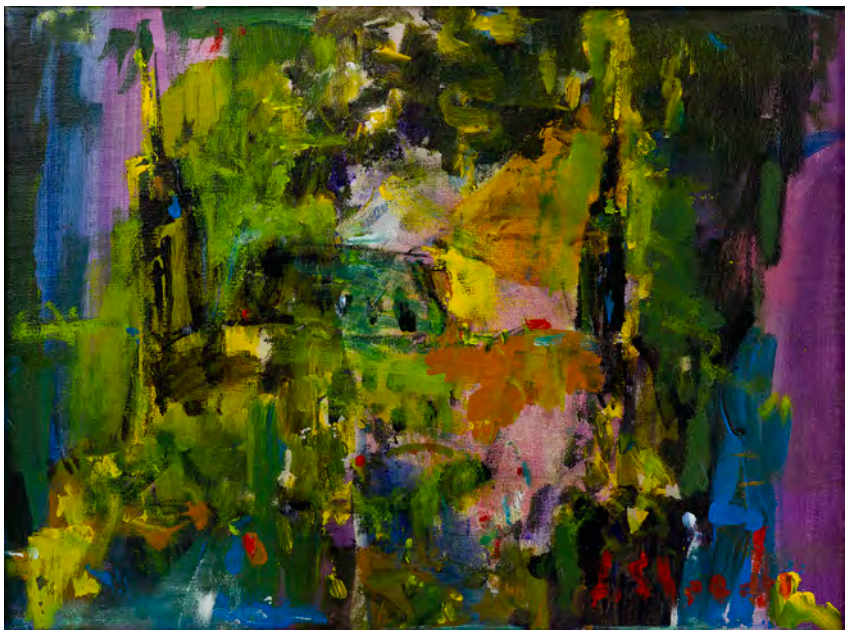
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Казковий Баутцен
Bajkojty Budyšin
Bajkowy Budziszyn
Märchenhaftes Bautzen

akryl na płatnje (40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

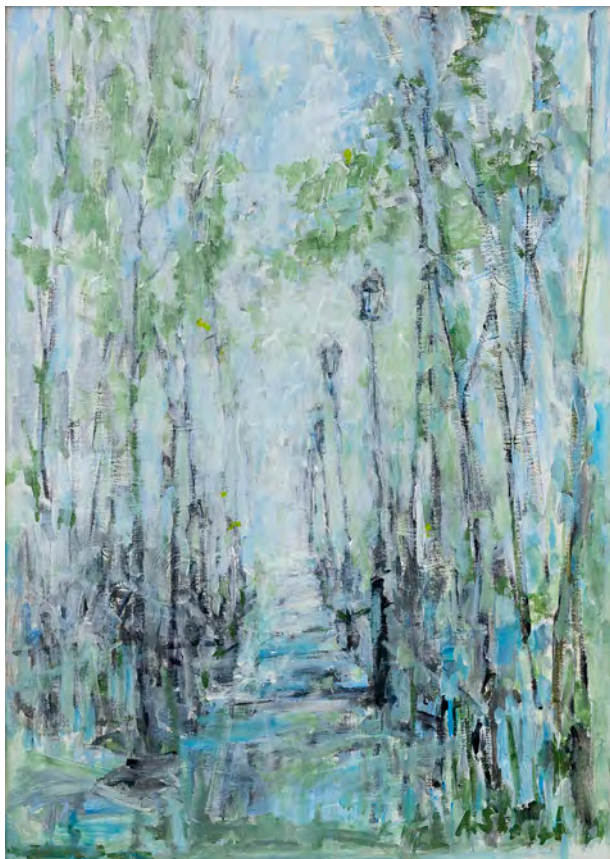
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Сходи Монмартра
Schody Montmartre
Schody Montmartre
Treppen von Montmartre

akryl na płótnie (50 × 70 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

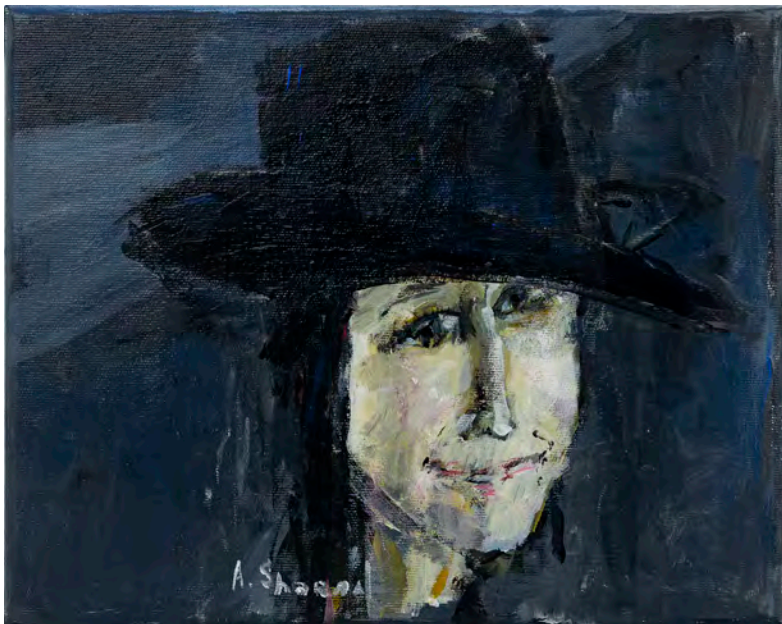
wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Емір Кустурица. Життя, як диво
Emir Kusturica. Žiwjenje kaŹ dŹiw
Emir Kusturica. Źycie jak cud
Emir Kusturica. Ein Leben wie ein Wunder

akryl na płótnie (50 × 60 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Муза Модільяні

Muza Modiglianija

Muza Modiglianiego

Die Muse des Modigliani

akryl na płótnie (39 x 24 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

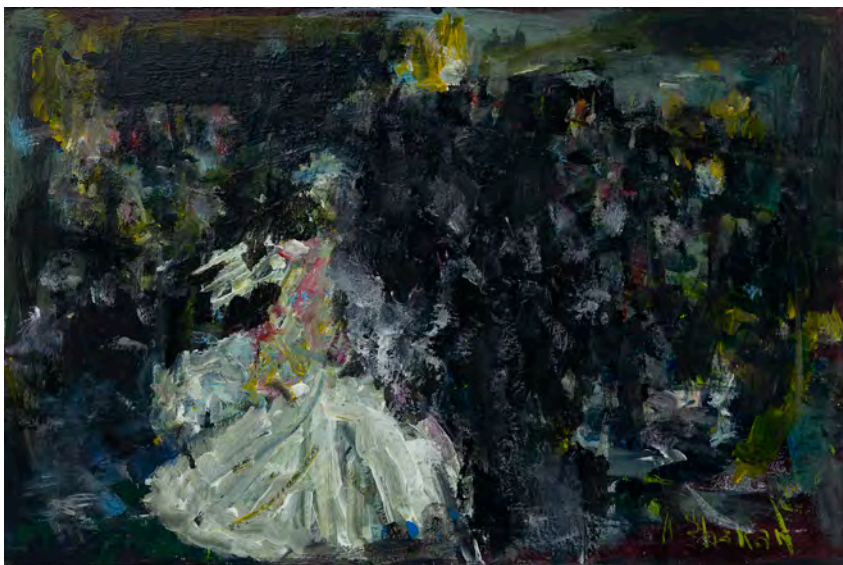
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Чорне весілля бідноту

Čorny kwas bédnych

Czarne wesele biedoty

Schwarze Hochzeit der Armseligen

akryl na twjerdej włokninje (39,5 x 26 cm)

акрил на фанері

akryl na sklejkę

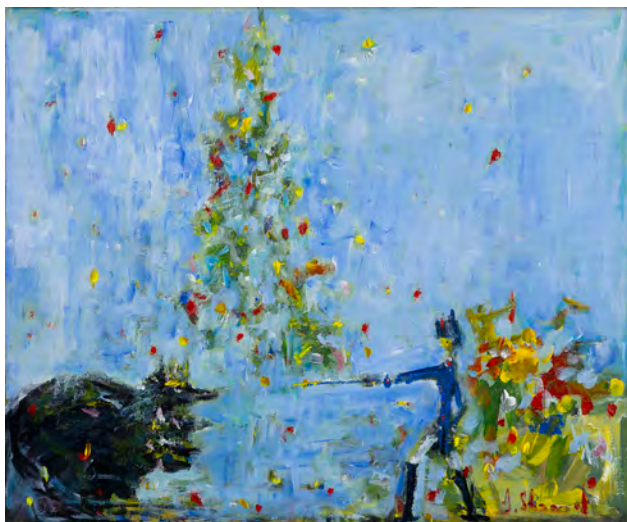
Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Лускунчик і щурячий король

Łuskač a kral ščurov

Dziadek do orzechów i Król Szczurów

Der Nussknacker und der Rattenkönig

akryl na płótnie (60 × 50 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Чарлі Чаплін і хлопчик

Charlie Chaplin a hólč

Charlie Chaplin i chłopiec

Charlie Chaplin und Junge

akryl na papjercu (20 × 30 cm)

акрил на картоні

akryl na tekturze

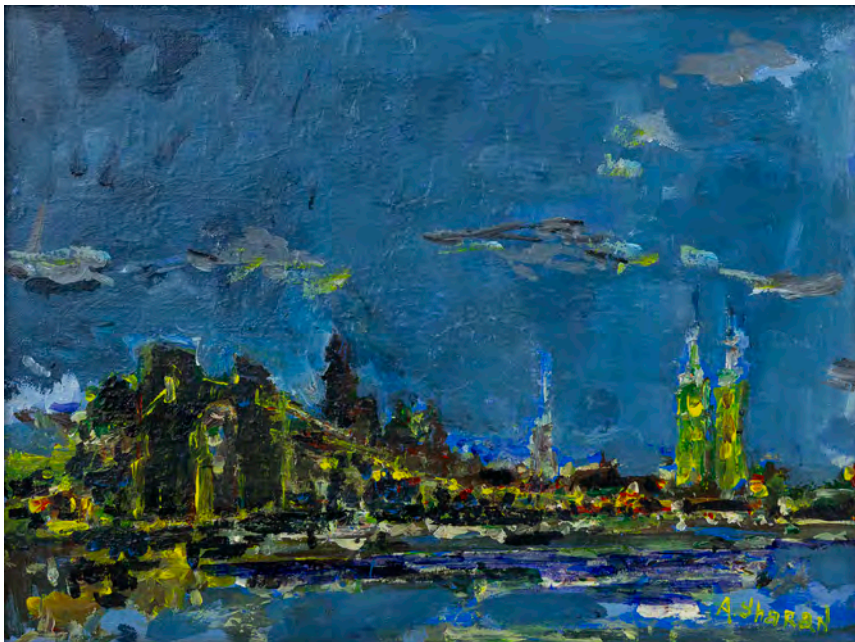
Acryl auf Pappe

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Ріка ночі і старе місто

Rěka noci a stare město

Rzeka nocy i Stare Miasto

Fluss der Nacht und die Altstadt

akryl na płótnie (40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Французька революція

Francoska rewolucija

Rewolucja francuska

Französische Revolution

akryl na twierdej włókninie
(63,5 × 46,5 cm)

акрил на фанері

akryl na sklejcę

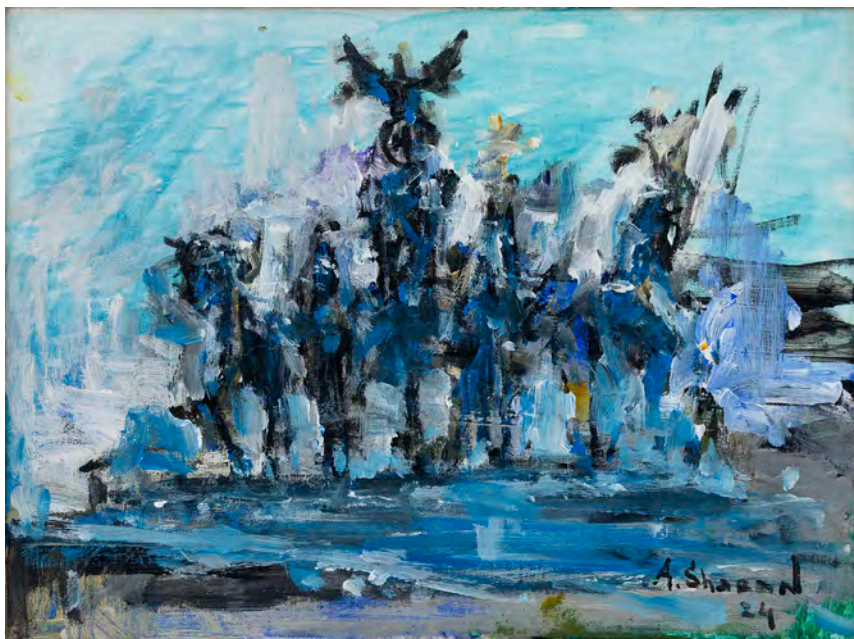
Acryl auf Hartfaser

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Квадруга історії

Kwadruga stawiznow

Kwadryga historii

Die Quadriga der Geschichte

акрил на платнє 40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

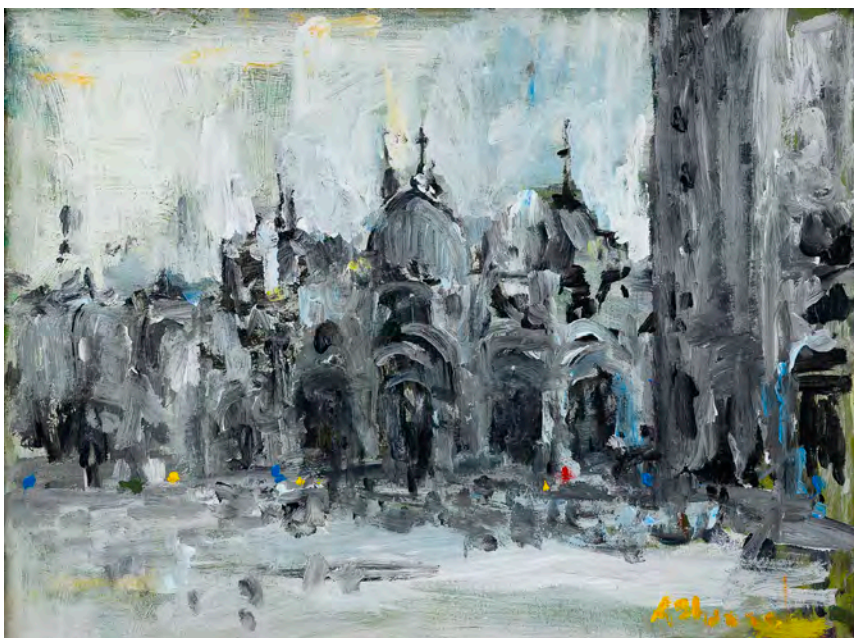
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Базиліка Святого Марка. Венеція

Bazilika Swjateho Marka. Venedig

Bazylika Świętego Marka. Wenecja

Der Markusdom. Venedig

акрил на платнє (40 × 30 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

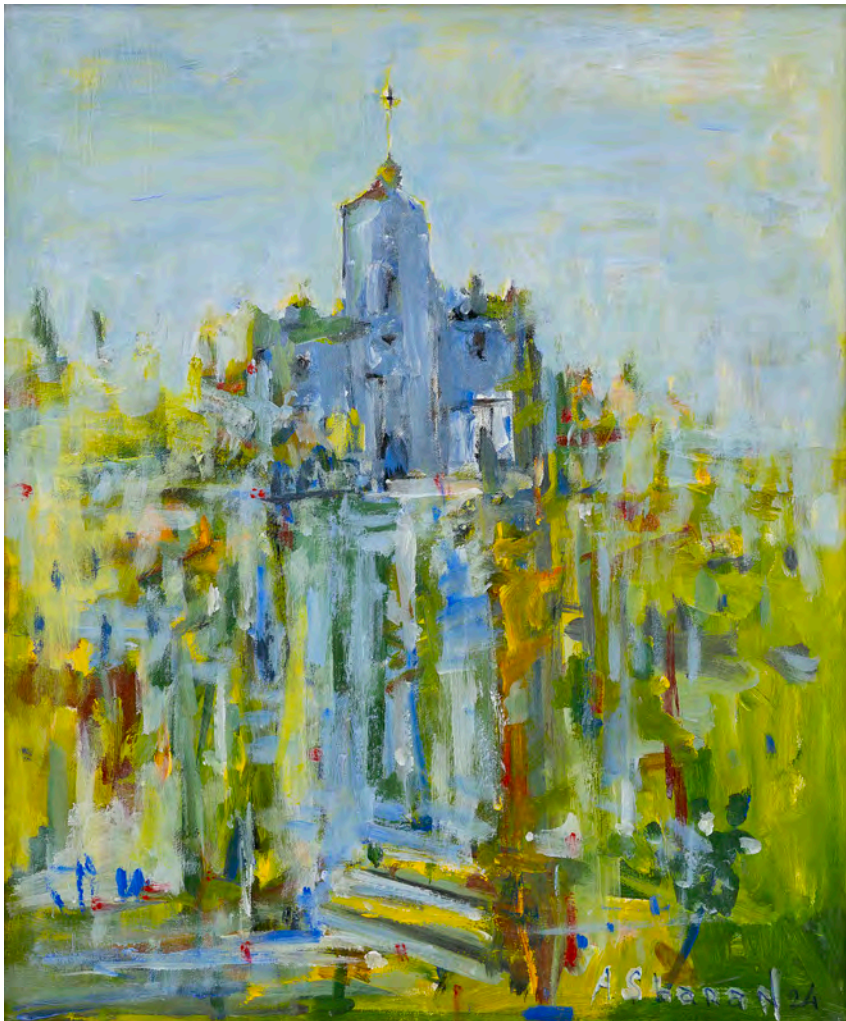
Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca

власність художника

własność artysty

Besitz des Künstlers

Карлеоне. Сицилія

Corleone. Siciliska

Corleone. Sycylia

Corleone. Sizilien

akryl na płótnie (50 x 60 cm)

акрил на полотні

akryl na płótnie

Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wumělca

власність художника

własność artysty

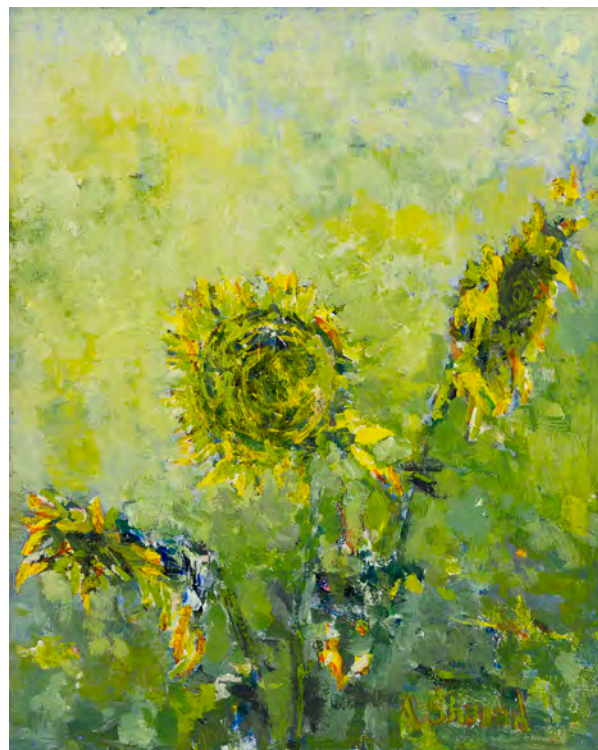
Besitz des Künstlers

Париж Ремарка
Paris Remarque'a
Paryż Remarque'a
Paris des Remarque

akryl na płótnie (40 × 50 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

Віддаючи шану Ван Гогу
Hołd van Goghej
Składając hołd Van Goghowi
Huldigung an van Gogh

akryl na płótnie (40 × 50 cm)
 акрил на полотні
 akryl na płótnie
 Acryl auf Leinwand

wobsydstwo wuměłca
 власність художника
 własność artysty
 Besitz des Künstlers

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie:

Krzysztof Zanussi 4

Katarzyna Soboczyńska 10

Julian Nyča 22

Marina Weisband 40

Wiersze Andrzeja Sharana 52

Indeks obrazów 92

Katalog jest wydawnictwem towarzyszącym i dokumentującym wystawę
„Wieczna podróż. Kolor i słowo w twórczości ukraińskiego artysty Andrzeja Sharana w Muzeum Łużyckim
w Bautzen w dniach 17.11.2024–16.03.2025 r. i w Muzeum Miejskim „Dom Gerharta Hauptmanna”
w Jeleniej Górze w dniach 10.04.2025–30.09.2025 r.

Der Katalog begleitet und dokumentiert die Ausstellungen unter dem gemeinsamen Titel
„Ewige Reise. Farbe und Wort im Werk des ukrainischen Künstlers Andrii Sharan“ im Sorbischen Museum
in Bautzen vom 17.11.2024 bis 16.03.2025 und im Städtischen Museum ‚Gerhart-Hauptmann-Haus‘
in Jelenia Góra vom 10.04.2025 bis 30.09.2025.

Městna wustajeńcow / Місця проведення виставок

Miejsca prezetacji wystaw / Ausstellungsorte:

Serbski muzej, Budyšin / Sorbisches Museum, Bautzen 17.11.2024–16.03.2025

Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna” w Jeleniej Górze 10.04.2025–30.09.2025

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY • KOSTENLOSES EXEMPLAR

Wyłączną odpowiedzialność za zawartość niniejszej publikacji ponoszą jej autorzy
i nie może być ona utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej

Die alleinige Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung liegt bei den Autoren
und ist nicht als offizieller Standpunkt der Europäischen Union zu verstehen.